

ЛЕЗГИ

Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чІал хуьх!

17-январдиз РФ-дин милли гвардиядин къушунрин Федераль-
ный къуллугъдин директордин сад лагъай заместитель Сергей Мели-
кова Владимир Васильев РФ-дин милли гвардиядин Кеферпатан
Кавказдин округда авай къушунрин командующийдин везифаяр
вахтуналди тамамарзавай Сергей Корнюшкинахъ галаз танишарна.

1920 – йисалай акъатзава

N 3 (10804) хемис 18 – январь, 2018 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Гьукум ачухди жеда

Алай йисан эвел кылера Дагъустанда регистрация авунвай 400-дав агакьна СМІ-яр кардик ква

Шикил - РД-дин Къилин ва Гьукуматдин пресс-къуллугъдинди

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

13-январдиз РД-дин Къилин везифаяр
вахтуналди тамамарзавай Владимир Ва-
сильева республикадин СМІ-рин регъ-
беррихъ галаз гуьруьш кыле тухвана.
Дуствилин кІвале кыле фейи мярекат-
да гъакІни Дагъустандин Халкъдин Со-
бранидин Председатель Хизри Шихсаи-
дова, республикадин Гьукуматдин Пред-
седателдин везифаяр вахтуналди тама-
марзавай Абдусамад Гьамидова, РД-дин
Къилин ва Гьукуматдин Администрация-
дин кыл Владимир Иванова ва масабур-
у иштиракна.

Саки кьве сятда давам хъайи гуьруь-
шдин сергъятра аваз, республикадин жур-
налистри Владимир Васильеваз жуьре-
ба-жуьре суалар гана: Махачкъалада,
Дербентда, Каспий гуьлуьн кьережда
къанунсуздаказ эцигзавай дараматрилай
гатлунна кадрийрин жигетдай кыле ту-
хузвай сиясатдал кьведалди.

Дагъустандин Къили кьейд авурвал,
мукъвара Гьукуматдин аппаратда ва рес-
публикадин гьукумдин маса органра кІва-
лахзавай къуллугъчийрин къадар тІими-
ларда. Владимир Васильеван гафаралди,
ційи Гьукуматдилае ерилудаказ кІва-
лахиз алакьда.

Ада гъакІни мукъвара Дагъустандиз
прокуроррикай ибарат махсус десте
къведайдакани хабар гана. Кьейд ийин
хъи, 17-январдилае уьлкведин жуьреба-
жуьре регионрай тир пешекар прокурор-
ри са вацра республикада государствод-
дин ва агъалийрин итижар хуьнихъ га-
лаз алакьалу вири къурулушра ахтар-
мишунар кыле тухуда. Дестедиз РФ-дин
Генеральный прокурордин заместитель
Иван Сыдорука регъбервал гудайвал я.
Гъа са вахтунда Владимир Васильева
алава хъувурвал, ахтармишунрин нети-
жада республикадин гьукумдин бязи ве-

килар четинвилерални расалмиш хъун
мумкин я.

Дагъустандин Къили гайи жавабрай
малум хъайивал, са гъевчи девирда реги-
онда авай гъаларай тамамдиз кыл акъу-
дун муракаб месэла я, амма лап мукъвара
дагъустанвиар республикада кадрийрин
жигетдай кыле фидай дегишвилерин
шагьидар жеда. Владимир Васильеван
гафаралди, кІвалахиз, ихтибарзавай ве-
зифаяр кылиз акъудиз тежезвайбур ха-
лис пешекарралди звезда.

Ногайрин “Голос степи” газетдин
къилин редактор Эльмира Кожаяеви
республикадин Къиливай “Дагъустан”
РГВК каналдин эфирда ногъай чІалал пе-
редачяар авачирвилей абур гъазурун па-
тал, газетдиз, савкъат яз, пулдин грант гун
тІалабна. Владимир Васильева кьейдна
хъи, вич савкъатар я гудайбурукай, я къа-
чудайбурукай туш. Амма Эльмира Кож-
аяеви тІалабун фикир тагана амукънач:
региондин Къили Абдусамад Гьамидовал
ногайрин газетдихъ галаз алакьалу ме-
сэладиз килигун тапшурмишна.

Гуьруьшдин вахтунда РД-дин “ИКЦ”
ГБУ-дин руководитель Мухтар Амироваз,
ихътин савкъат региондин цийи Къили къа-
бул тавуна жеч лагъана, Васильеваз “Зун
Путинан терефдар я” кхьинар алай шарф
багъишиз кІан хъана. Амма Владимир
Васильева савкъат къабулнач, ам багъи-
шай касдин гардандиз веъена.

Са журналистди Владимир Василье-
вавай интервью тухун патал “сад лагъай
ледидихъ” галаз гуьруьш тешкилун
тІалабна. Республикадин Къили вичин
уьмуьрдин юлдаш сад лагъай леди ту-
ширди, ам сиясатдал машгуьл тежезвай-
ди, адан къилин везифа кІвалин-къан дер-
дияр кыле тухун, хтудиз тербия гун тир-
ди лагъана. Журналистри хтун гатуз Кас-
пий гуьлел ял ягъиз Дагъустандиз кьве-
дачни лагъана жузурла, ада и месэла
бадеди гълазайдакый хабар гана. Рикел
хкин, республикадин Къилин везифаяр

вахтуналди тамамарзавайди гилани мугъ-
манханада яшамш жезва, хизан лагъай-
тІа, Москвада ава.

Мярекатдал журналистри республи-
кадин государстводин газетрин статус-
диз, кесерлу ва къуватлу спортсменри
дуйньядин, Европададин дережадин акъа-
жунра маса уьлквейрин пайдахрик кваз
иштиракуниз, авайвал кхъейла, бязи чи-
новникриз гъяз текъезвайвилиз, хайи
чІалариз, экономикадиз, яшайишдиз,
экологиядиз, туризмдиз, Россиядин Пре-
зидент хъядай сечкириз... талукъ суа-
ларни гана.

Мярекатдин эхирдай Владимир Васи-
льева алава хъувурвал, прессадин па-
тай критикадив ам гъавурда акъуналди
эгечІзава. Ада гъакІни гуьруьшдин ишти-
ракчияр республикада гьукум ачухди ва
михъиди жедайдахъ инанмишарна.

КУЬРУЬ КЪЕЙД

Роскомнадзордин РД-да авай Управ-
ленидин делилралди, алай йисан эвел
кылера Дагъустанда регистрация авун-
вай 400-дав агакьна СМІ-яр кардик ква,
абурукай 90 муниципалитетринбур я.

Республикада “Дагъустан” РГВК ме-
диа-холдинг, хабаррин “Дагъустан”
агентство, Дагъустан Республикадин
официальный печатдин орган тир “Дагес-
танская правда” газет, милли чІаларал
акъатзавай газетарни журналар ава. Го-
сударстводин СМІ-ра кІвалахзавай
къуллугъчийрин къадар 939-дав агакь-
зава. 2017-йисуз СМІ-рин государствод-
дин заказдин ва субсидийрин къадар-
ди 363,2 миллион манат тешкилна.

Къейд ийин хъи, республикада феде-
ральный СМІ-рин векилханаар кардик
ква: “Первый канал”, “ВГТРК”, “5 канал-
Санкт-Петербург” каналрин мухбиррин
пунктар, хабаррин “Интерфакс”, “РИА-
Новости”, “ТАСС” агентствойрин, “Рос-
сийская газета”, “Московский комсомо-
лец”, “Аргументы и факты” газетрин ве-
килханаар.

Нумрадай кІела:

ОБЩЕСТВО

Дикъетлувал герек я

Печатдин изданийри тестикъарза-
вайвал, уьлкведа къадагъа авунвай ИГИЛ-
дин бандитрикай хейлинбур чинебан ре-
кьерай Россиядиз хтанва. Абуру гъеле
чпикай хабар гузвач, амма киснани акъваз-
дач абур. Идан гъакъиндай Дагъустанда
амай боевикрин гъерекатрини шагьидвал-
зава.

► 3

ИРС

Чехи устаддин ядигарар

Ада гъам диндин, гъам тІебии илимар
- философия, логика, арифметика, алгеб-
ра, геометрия, астрономия, гъакІни араб,
фарс, туьрк чІалар дериндай чирнай. Ибу-
рулай гъейри, вичин чІехи буба тир Агъ-
медкъулидивай халкъдин медицинадин си-
рерни чирна, ам халкъдин арада жерягъ
хъизни машгуьр хъанай.

► 5

ЧІАЛ

“Лезги-урус гафарган” - дикай бязи фикирар

Кхьинра чна орфографиядин къайдай-
рал кІевелай амал авуна кІанда. Им къа-
нун-къайда я, виридан пак тир буржи я.
Эгер и кІвалах чна кІевелай аннамиш
тавуртІа, чи кхьинар са чІавузни, кІалубда
гъатна, къайдаламиш жедач.

► 6

ЮБИЛЕЙ

Чешнелу хуьруьн чешнелу регъбер

Михъивал сифте чкадал эцигна. Вири
жемятдин пай квайди садавин тарашиз
тунач. Инсанар кІватІ хъанвай чкайрал за
луьгудай: зи кІвалахдин асул къайда ихъ-
тинди я - жемиятдин пай квайди заваяни
кІан жемир, азз квевайни затІни кІандач.
Гъа икІ яргъалди кІвалахни авуна за.

► 7

САГЪЛАМВАЛ

Халис духтур

Йифен къулариз ракларихъ кас атай-
тІани, диде, вичин алатар, дарманар, ра-
пар авай чантани къачуна, фидай ва кІеве
авайдаз куьмекдай. Халкъдиз хийирлу кес-
пидин иеси жедай мурад школада амаз зи
рикІени гъатна.

► 10

ОБРАЗОВАНИЕ

Руьгъдин ем - сифте чкадал

Бязибуруз газетар, журналар кхъиз
кІанзава. Абур зи квез я луьгудайбурни
гзаф жезва. Амма руьгъдин ем галачиз
яшамш хъун - им чна чун савадсуз авун
тушни мегер?

Газет, журнал кхьин гъардан вичин
хуси кар я, амма зун тажубарзавайди
ахътин инсанрин руьгъдин гъевчивили я.

► 15

МасакIа туькIуьр хъувунва

Дагъустандин Къилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Владимир Васильеван Указдалди кьве министерство масакIа туькIуьр хъувунва.

Чилерин, эменнидин алакъайрин ва алишверишдин месэлайрин министерстводикай гила РД-дин чилерин, эменнидин алакъайрай министерство хъувунва. Алишверишдин хиле везифаяр дегишар хъувунвай Дагъустандин промышленностдин министерстводив вахканва.

Республикадин Гьукуматдиз вацран кьене тешкиллувилин, финансрин, эменнидин ва Указ кылииз акъудунихъ галаз алакъалу маса месэляяр гьялунин буйругъ ганва.

Р.Гь. МЕГЪАМЕДОВАН гъакъиндай

1. МЕГЪАМЕДОВ Руслан Гъазимегъамедович чилерин, эменнидин алакъайрин ва алишверишдин месэлайрин министрдин къуллугъдикай азад ийин.
2. И Указ адал къул чIугур йикъалай къуватда гъатзава.

Дагъустан Республикадин Къилин везифаяр вахтуналди
тамамарзавай **В.ВАСИЛЬЕВ**

Махачкъала шегъер, 2018-йисан 16-январь, №10

Е.А. ТОЛСТИКОВАДИН гъакъиндай

1. ТОЛСТИКОВА Екатерина Андреевна, алай къуллугъдикай азадна, Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председателдин заместителвиле - Дагъустан Республикадин чилерин, эменнидин алакъайрин министрвиле тайинарин.
2. И Указ адал къул чIугур йикъалай къуватда гъатзава.

Дагъустан Республикадин Къилин везифаяр вахтуналди
тамамарзавай **В.ВАСИЛЬЕВ**

Махачкъала шегъер, 2018-йисан 17-январь, №13

Ю.Ж. УМАВОВАН гъакъиндай

1. УМАВОВ Юсуп Жанбегович, алай къуллугъдикай азадна, Дагъустан Республикадин промышленностдин ва алишверишдин министрвиле тайинарин.
2. И Указ адал къул чIугур йикъалай къуватда гъатзава.

Дагъустан Республикадин Къилин везифаяр вахтуналди
тамамарзавай **В.ВАСИЛЬЕВ**

Махачкъала шегъер, 2018-йисан 17-январь, №14

Малик Баглиев - гъвечIи шегъеррин форумда

Накъ Коломнада Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путинан иштираквални аваз гъвечIи шегъерар ва инсанар яшамеш жезвай тарихдин чкаяр вилик финин месэлайриз талуькарнавай Форум кардив эгечIна. Адан кIвалахда “Дербент шегъер” ГО-дин кьил Малик Баглиевани иштиракна.

Россиядин Федерациядин 71 региондин гъвечIи шегъеррин ва инсанар яшамеш жезвай чкайрин (поселенийрин) 244 руководителди Форумда гъвечIи шегъерра ва тарихдин метлеб авай хуьрера культурадин, туризмдин ва экономикадин рекъай вилик финин ва милли адетар, культура хуьнин жигъетдай авай мумкинвилерикай веревирдер ийида ва гъакI “Шегъердин къулай шартIар” кар алай проект уьмуьрдиз кечирмишунин сифте йисан нетижаяр къада.

Форумдал гъакI гъар са гъвечIи шегъердин мулкуна “Шегъердин къулай шартIар” туькIуьруниз талуьк проект уьмуьрдиз кечирмишунин мумкинвилер чирда ва шегъерриз, хуьрериз куьмек гудай серенжемар тайинар-

да. И важиблу мярекат Россиядин эцигунрин, культурадин министерствойри, Москвадин областдин Гьукуматди ва “Русская провинция” ассоциацияди тешкилайди я.

Форумдин сергъятра аваз кьиле тухудай сессийра Россиядин Федерациядин жуьреба-жуьре регионрай атанвай гъвечIи шегъерин кьилери ва эксперттри гъвечIи шегъерар ва тарихдин метлеб авай хуьрер вилик тухунин гъакъиндай проект чешнелудаказ уьмуьрдиз кечирмишунин рекъай тежриба веревирд ийида.

Форумдин къвед лагъай макъсад адакай ибарат я хьи, иштиракчийри шегъердин шартIари туризмдин, культурадин ва экономикадин жигъетдай гъвечIи шегъеррихъ ва тарихдин хуьрерихъ авай мумкинвилер уьмуьрдиз кечирмишзавай гъалдин гъакъиндайни чпин фикирар лугъуда.

Рахунрин нетижайриз килигна, гъвечIи шегъерриз ва тарихдин метлеб авай хуьрериз куьмек гудай серенжемар къабулунин гъакъиндай законодательство авайдалай хъсанардай хътин теклифар гъазурда.

Сочиненийрин конкурс

Алай йисан июндин вацра жемиятдин “Россиядин халкъарин Ассамблея” тешкилатдин 20 йис тамам хъуниз талуькарнавай мярекат кьиле фида. И вакъиадихъ галаз алакъалу яз июлдин вацра Россиядин халкъарин Конгрессни тешкилда.

“Россиядин халкъарин Ассамблея” тешкилатдин 20 йис тамам хъунин сергъятра аваз, са жерге мярекатар чи республикадани кьиле фида. И тешкилатдин Дагъустанда авай отделениди милли чIаларал акъатзавай газетрин редакторихъ галаз санал 5-11-классра кIелзавай аялрин арада “Хванах-вавал - чи халкъарин садвиллин бине” тема-

дай виридалайни хъсан сочинение хъйнай конкурс малумарнава. Ам алай йисан январдилай апрелдалди давам жеда ва нетижаяр майдин эхирра къада. Гъалибчийриз “Россиядин халкъарин Ассамблея” тешкилатдин патай гъуьрметдин грамотаяр ва кьиметлу пишкешар гун фикирдиз къачунва. Конкурсдиз ракъурзавай материалар (сочинение) хайи чIалал кхъизва ва абур басма авунвай къуд чарчелай артух хъун лазим туш. Сочиненийрин кьилел “Конкурсдиз” кхъин шартI я.

“Лезги газетдин” редакцияди лезги мектебра кIелзавай аялриз и конкурсда иштиракуниз эвер гузва. Сочиненияр чи газетдин редакциядин адресдиз рекъе тур.

Хушдиз къаршиламишна

16-январдиз Махачкъаладин аэропортуна Дагъустандин культурадин министр Зарема Бутаевади, Дербентдин мэр Малик Баглиева, Госдумадин депутат Гъажимет Сафаралиева, мукъвакылийрини ярар-дустари РД-дин лайхлу артист, музыкадин “Голос” проектдин ругуд лагъай сезондин гъалибчи, бажарагълу ватангъли Селим Аллагъаров къаршиламишна.

З.Бутаевади къейдайвал, чи ватандашди къазанмишнавай агалкъундал вири республика рикIин сидкъидай шад я. “Къейд авуниз лайихлу и вакъиади

вири дагъустанвияр садна. Чи вири ватандашар, республикадилай къеце яшамеш жезвайбурни, гъа хъсан ва кар алай легъеда сад хъана. Селиман вилик мадни гзаф гъалибвилер ква..., - лагъана Зарема Бутаевади.

КIватI хъанвайбурун тIалабуналди С.Аллагъарова “Чертово колесо” мани тамамарна, вичин тереф хуьнай виридаз сагърай лагъана ва мукъвал тир вахтунда вич Дагъустандиз чIехи концерт гваз хкведайди, алай вахтунда Александр Градскийдихъ галаз адаз гъазурвал акъазвайди малумарна. “Ватанда концерт хъун лазим я!” - алава хъувуна Селима.

* * *

Накъ РД-дин Гьукуматдин Председателдин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Абдусамад Гъамидов “Голос” шоу-дин ругуд лагъай сезондин гъалибчи, республикадин лайихлу артист Селим Аллагъаровахъ галаз гуьруьшмиш хъана. Мярекатда Селиман диде Майя Рагъимхановади, РФ-дин искусствойрин лайихлу деятель, композитор Мегъамед Гъуьсейнова, РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместителдин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Анатолий Къарибова, республикадин культурадин министрдин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Зарема Бутаевади иштиракна.

Абдусамад Гъамидова Дагъустандин руководстводин ва кьилди вичин патай манидардиз гъалибвал тебрикайдалай къулукъ артистдин дидедизни насигъатчидиз сагърай лагъана.

“Чун и гъалибвилел шад я. Кесерлу конкурсдин кьилин шабагъдиз лайихлу хъанвай чи бажарагълу ватангълидал вири Дагъустанди дамахзава. Заз гъакIни вичин хъихъ хъсан сес авайди винел акъудай Майя Асимовнадиз, Селимахъ авай бажарагъ къатIана, адаз ихътин куьлушрал хкаж хъунин карда куьмекар гайи Мегъамед Азизхановичаз мад сеферда сагърай лугъуз кланзава”, - лагъа-

на республикадин премьер-министрдин везифаяр вахтуналди тамамарзавайда.

Ада Селим Аллагъаровахъ гележегда мадни еке агалкъунар хъун алхишна ва манидардиз культурадинни искусстводин хиле къазанмишнавай агалкъунарай Дагъустандин Къилин тIварцIин сят багъишна.

Зарема Бутаевади Дагъустандай тир культурадин деятель хушдаказ къабулунай, адан алахъунриз виниз тир кьимет гунай чухсагъул малумарна.

Вичин нубатда Селим Аллагъарова дагъустанвийрин тIварцIихъ хуш келимаяр лагъана. “Чи республикайри активдаказ сесер гузвай. Виридалайни пара сесер заз Дагъустандай ва Чечнядай гана. Зи гъалибвилик абурун еке пай ква, гъавилияй ам за умумиди яз гъисабзава. Гъа са вахтунда им зи уьмуьрда асул гъалибвал туш, гурарин анжах сад лагъай клар я”, - инанмишарна жегъил артистди.

Майя Рагъимхановади вичин хъиз гъалибвиликхъ финин рекъе куьмекар гайи республикадин культурадин министерстводиз, Мегъамед Гъуьсейноваз, Гьукуматдин членриз сагърай лагъана.

Мегъамед Гъуьсейнова Селима искусстводин рекъе къачур сад лагъай камар рикIел хкана ва адахъ еке гележег авайди къейдна.

Терроризмдин вилик пад кьан

Дикъетлувал герек я

Хийир ЭМИРОВ

Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путин Сириядин Арабрин Республика международный террористрин teşkilатрикай азад авуниз талукъ яз вичин фикирар лугъудайла кьейднай, им террористар михъиз барбатнава лагъай члал туш. Сириядай ва Иракдай катнавай бандитар, террористар саки вири дуьньядиз чкланва. Са шакни алач, абур Россиядизни кьез алахъда. ГьикI лагъайтIа, чи уьлкведа кьадагъа авунвай ИГИЛ-дик кваз Россиядин, гъа гьисабдай яз Дагъустандин ва Кеферпатан Кавказдин регионрин хейлин векилрини Сириядин гъукматдин къушунрихъ галаз дяве авуна. Чан аламайбуру ватандиз хкведай ва ахпа чпин законсуз, нагъахъан крар давамардай рекьер-хуьлерни жагъурда. Гъавилей чаз гъар са камуна дикъетлувал герек я.

Алатай йисан эхиррай Дагъустан Республикадин МВД-дин министр Абдурашид Мегъамедов республикадин журналистрихъ галаз гуьруьшмиш хъанай. Ада Дагъустанда подпольеда авай бандитрин teşkilатар амач лагъанатIани, кьилдин боевикри чпикай хабар гузвайди тестикъарнай. Ада лагъайвал, алатай йисуз чпин махсус везифаяр тамамардайла МВД-дин пуд ва ФСБ-дин кьве къуллугъчи телеф хъана. Гъакин ада Сирияда женгер тухвай дагъустанвияр тир террористар хтунин гъакъиндаини къурхулувал авайди кьейдна.

Шак алачир месэла я, печатдин изданийри тестикъарзавайвал, уьлкведа кьадагъа авунвай ИГИЛ-дин бандитрикай хейлинбур чинебан рекьерай Россиядиз хтанва. Абуру гъеле чпикай хабар гузвач, амма киснани акъваздач абур. Идан гъакъиндай Дагъустанда амай боевикрин гьерекатрини шагъидвалзава. 2017-йисан ноябрдин, декабрдин варцара кьайдаяр хуьдай органрин къуллугъчийри законсуз яракълу дестейрин (НВФ) teşkilатрик квайбурун ва абурун нагъакъан крарик шерикчийрин вилик пад кьадай хейлин серенжемар кьиле тухвана.

ИкI, декабрдиз Гумбет райондин Игали хуьре кьайдаяр хуьдай органри махсус серенжем кьиле тухвана ва са квале чунуьх хъанвай яракълу бандитриз рей гуниз эверна, амма абуру яракъар кардик кутуна. Гена полицейскийриз зиян хъанач, кьве бандит телеф хъана.

Шамил ва Бабаюрт района кьиле тухвай КТО-дин серенжемар себеб яз 4 боевик кьирмишна. Абуру чкадин полицейскийрал гъужумарна ва маса тахсиркарвилеризни рехъ ганвай.

Къарабудахкент райондин Губден хуьре КТО-дин серенжем кардик кутуна. Россиядин ФСБ-дин спецназдин къуватралди 3 боевик тергна. Абурукай сад 2011-йисалай чинеба яшамиш жезвай Алигъажи Хамутаев тир. Муькуьбур - "Махачкалинская" НВФ-дин къурулушдик квай Арсенали Исаевни, Агъмед Абдулжалилов.

РикIел аламайвал, 2016-йисан 25-декабрдиз Махачкъаладай Каспийскдиз физвай рекъе боевикри полицейский постунал гъу-

жумнай, кьвед кьенай, садал хер хъанай. Бандитар жагъурун патал кьайдаяр хуьдай органри чпелай алакьдай вири крар авуна. Абур Валид Моцаева регъбервал ийизвай "Хасавюртовский сектор" НВФ-дин къурулушдик квай Рашид Асулбеков, Умид Ахраров, Шамил Мегъамедов тир. Асулбеговни Ахраров 2017-йисан 21-январдиз Къизляр райондин Вперед хуьре махсус серенжем кьиле тухудайла тергна. Валид Моцаев 5-сентябрдиз Хасавюрт шегьерда телеф хъана. Ш.Мегъамедов органрин гъиле гъатна ва 23-ноябрдиз адаз судди 15 йисан кар атлана.

Террористрин вилик пад кьунин кардик пограничникрини чпин пай кутазва. Россиядинни Азербайжандин сергъятдилай физ кланзавай цлуд кас шаз пограничникри кьуна. Абуруз Азербайжандай Туьркиядиз ва анайни Сириядиз физ кланзавай.

Террористриз майилвалзавайбур чи районрани авачиз туш. Шаз Мегъарамдхуьруьн райондин судди "Южная" НВФ-дик акатзавай кьве касдикай садаз 10, муькуьдазни 8 йисан кар атлана. Террористриз, экстремистриз шериквалзавай ксар Ахцегъ, Сулейман-Стальский, Рутул районрани суддин вилик акъвазна.

Республикадин шегьерин ва районрин судри шаз законсуз яракълу teşkilатрик квайбуруз куьмекар гузвай, шериквалзавай хейлин ксарни суддин вилик акъвазарна. ИкI, террористрин teşkilатриз пулдалди (160 агъзур манат) куьмек гайи Рамазан Абдулхаликова 8 йис, НВФ-да иштиракунай Фируз Мирзоева 5 йис, чи уьлкведа кьадагъа авунвай "Нурджулар" teşkilатдин отделение teşkilунай Зиявудин Дапаева 4, Сухрай Калтуева 3, Артур Калтуева 3 йис, "Хизбут-Тахрир" террориствилин teşkilатдин хел teşkilунай Зураб Мамедова 5 йис, Интернетда динзегълияр туширбур таканардай, экстремистрин жергейриз гъахъунин гъакъиндай таблигъат тухузвай видеоролик эцигунай Хасавюрт райондин Темирхуьррай тир М.Мегъамедова 3, 5 йис душтагъда акъудда.

Республикадин МВД-дин ва ФСБ-дин къуллугъчийри республикада хатасузилан пайгар гъалар хуьн патал югъди-йифди кланлахзава лагъайтIани жеда. Абурун алахъунар себеб яз шаз октябрдин вацра Москвада ва Махачкъалада уьлкведа кьадагъа авунвай международный террориствилин teşkilат ИГИЛ-дин терефдарар кьуна ва абурувай пара кымметлу делиларни жагъурна. Абурухъ кьве меркездани инсанар гзаф жезвай чкайра терактар ийидай къастар авай кван.

Органрин къуллугъчийрин алахъунар себеб яз Хасавюрт, Къизляр, Къарабудахкент района, Махачкъаладин патарив яракъар, хъиткьиндай шейэр клевиринавай чкаяр жагъана.

Международный терроризмдихъ галаз тухузвай женг акъалтIнавач. НВФ-дин teşkilатар чпин жергейри жегъилар мадни желб ийиз алахъзава. Властдин ва кьайдаяр хуьдай органри, обществоди, авай вири мумкинвилерикай менфят къачуна, чи жегъилри террористрин жергеяр къалинарунун гьерекактардин вилик пад кьуна кланда.

Жегъилар терроризмдикай гьикI хуьда?

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

И муьквара Ахцегъ райондин прокуратурада "Терроризмдин вилик пад умуми къуватралди кьан" лишандик кваз суьгъбет кьиле фена.

Мярекат ачухай прокурор **Шекерханум ТАГЬИРОВАДИ** лагъана: "Гъурметлу юлдашар, терроризмдинни экстремизмдин рекъяй районда виле акъадай хътин тахсиркарвилер авачтIани, секин хъана ацукъдай ихтиярни чаз авач. Вичикай ихтилат физвайди ахътин хаталу тIегъуьн я хьи, адан вилик пад чи виридан умуми къуватралди кьаз жеда. Сириядиз чи патарай фенвайбур чIуру ниятар аваз элкьвена хтун мумкин я. Интернетдин куьмекдалди жегъилар рекъяй акъудна, абур чпин жергейриз желбиз алахъзавай (Интернетда 5 агъзурдалай виниз гъахътин сайтар ава) шартIар чун мадни сад, муькьаятлу ва гужлу хъана кланда". Адан тереф амайбуруни хвена.

Роберт ГЪАМЗАЕВ, общественный хатасузувал хуьнин рекъяй Ахцегъ муниципалитетдин кьилин заместитель: - Разивилелди лугъун, маса чкайрив гекъигайла, районда гъалар секин я. Им чна жегъилрихъ галаз здеб-ахлакдин, тербиядин ва абур спортдал желб авунин серенжемар кьиле тухунин нетижа я. Шаз санлай районда тербиядин манадин 2000-далай артух гъар жуьре серенжемар teşkilна, Ахцегъа, Хуьруьга, Цуругъа спортмайданар кардик кутуна. Чна кьатIузвайвал, жегъилар экстремистрин таблигъат-таъсирдик акатунин кьилин себебар - диндин месэлайрай жегъилрин савадсузувал ва яшайишдин четинвилерал нарази хъун я. Гъавилей жаванар зегъметдин чкайралди, яшайишдин къулай шартIаралди, культурадинни спортдин къулайвилералди таъминарна кланда.

Абдулашим АБДУЛГЪАШУМОВ, Ахцегърин Жуьмьа мискиндин имам: - Асул гьисабдай чи районзегълияр буьбайрин адетриз, диндин кьайдайриз муьтлугъбур я. Тама чакъл кими жедач лугъудайвал, абурун арайра сад-кьвед чIуру рекъел алайбурни ава. Абурухъ галаз алакьдайвал гъавурдик кутунин кланлах тухузва. Жегъилар чкадал ваъ, шегьериз акъатайла чIуру таъсирдик акатзава. Гъавилей диде-бубайри веледар чпин кьетIен гуьзчивиликай хкуд тавун важиблу я. Чна мискинра гъар жуьмьадин кIлунилай вилик вяз-насигъатар кланзава, чи хуьрера, паталай хъсан алимар желб авуналди, мавлидар teşkilзава, бязи ксарихъ галаз талукъ тир суьгъбетар кьиле тухузва ва диндин тарсар гузва.

Малик АГЪМЕДОВ, Ахцегъ ва Докъузпара районрин ОВД-дин начальник, полициядин подполковник: - Чна чун секинарзава, амма рикIел хун лазим я: Сириядин вакъийара чи 12 касди иштиракна. Абуруз майилвалзавайбур хуьрера-

ни ава. Им чавай жегъилрихъ галаз профилактикадин кланлах лазим дережада аваз тухуз тахъунин, хизандани школада тербиядин кланлахар акIадарунин нетижа я. Сир туш хьи, школайра чи психологринни тербиячийрин пешекарвилер дережа ва кланлах пара зайиф я. Ихътин шартIара еке пар-жавабдарвал кьайдаяр хуьдай органрин хиве гъатзава.

Али ИСМАИЛОВ, райондин общественный палатадин председател: - ЧIуру ниятрин терефдарар чаз гьинай кьезева? Гъелбетда, паталай. Чкадал гъилиз пул кьведай кланлах, яшайишдин къулай шартIар авачиз, жегъилар Москвадизни Санкт-Петербургдиз, иллаки уьлкведин Кеферпатан ва Сибирдин регионриз физва. Гъанрай бязибур чIуру фикиррал алаз хквезва. Гъавилей заз месэладин кьилин себебрикай сад яшайишдин къулайсузвилерай аквазва. Бязибуру лугъуда хьи, гуя чи жегъилриз чилел кланлахиз кландач. Абурун тереф хуьн туш, зегъметди бегъер гъиз хъайитIа, кланлахда. Шаз, бегъерлу йис яз, хъсан емишар хъана. Машмаш-къайси, муьштери авачиз, саки гадарна. Хер алай ичер кило 2-3 манатдай "сокдиз" вахкана. Исътда сортунин ичерин ящик (23-25 килограмм), жуь минетчи яз, алверчийри 200-300 манатдай маса къачузва. Рекъин кирияр гана, Махачкъаладиз тухвайла, базарда ваз чка жагъизвач, алверчийрини арачийри къахкъудзава. Келемрин кыммет 1-1,5 манат я. Хи-пехъанвилел машгъулбуру сар, хамар гадарзава ва икI мад. Ихътин шартIара, гъелбетда, хуьруьн майишатда кланлахдай ашкъи кьведач. Амма чIуру ниятар авай ксари жегъилар, пулар гуналди, чпин гелез желб ийизва.

Айвар НАСИРОВ, Ахцегъ муниципалитетда жегъилрин Советдин председател: - Школадин чIехи классрин аялар гъавурдик кутун патал чна шаз районда жегъилрин крарин комитетдин, образованидинни культурадин управленийрин векилрихъ галаз санал "Терроризм - угроза обществу", "Всё о терроризме и экстремизме" темайрай суьгъбетарни викторинаяр, "Таланты Кавказа" тIвар алай фестиваль, Гъалибвилин йикъаз ва маса суварриз талукъ са жерге метлеблу серенжемар кьиле тухвана. Амма жегъилри анра са артух гъяз авачиз иштиракзава. Абур активламишдай хътин итижлу, менфятлу маса серенжемар ва рекьер жагъурна кланда.

Тайира МУСПАГЪОВА, АТВ-дин директор: - Кар ана ава хьи, тухузвай вири мярекатра (ажеб тир абур са тIвар патал туширтIа) саки гъа са жегъилри иштиракзава. Бязибуруз са затIни итижлу туш, пара жегъилар мискинриз физва, бязибуру кланлера ибадат ийизва. Абурукай вуьж-вуьж ятIа тайинариз хуьн четин я. Анжах са кар якъин я: аял кьепинамаз, дана епинамаз лугъудайвал, аялдиз лап гъевчи чIавалай хизанда дуьз тербия гана ва гуьгъуьнайни ам гуьзчивиликай хкуд тавуна кланда.

Акси я

Замир МЕГЪАМЕДОВ

Сулейман-Стальский райондин Вини СтIалрин хуьруьн клубда "Чун терроризмдиз акси я" лишандик кваз мярекат кьиле фена. Ам клубдин заведующий Марьям Юзбеговади ачухна ва кьиле тухвана. Мярекатда райондай атанвай отставкада авай полициядин эксперт, майор Юзбег Юзбегова, прокурордин заместитель Ямудин Исмаилова, хуьруьн агъсакъларин Советдин председател Керим Абдулакимова, школадин музейдин директор Агъмед Шихнабиева, мектебда клелзавай аялри иштиракна.

- Алай вахтунда арадал атанвай терроризм лугъудай тIегъуьнди ислягъ агъалийрин, иллаки аялрин рикIерик къурхулувал кутазва, - лагъана Я.Исмаилова.

Муьгъманри Чечняда, Буденновскда, Первомайскда, Каспийскда, Бесланда кьиле фейи вакъийарикай, гила Сирияда авай гъалдикай, са тахсирни квачир аялар кьирмишзавайдакай суьгъбетарна. Мярекатдал терроризмдиз акси шиирар клелна.

ТӀвалар, хъутӀалар алудиз...

Мердали ЖАЛИЛОВ, литературадин
отделдин редактор

2017-йисни тарихдиз хъфена. Ада чаз шадвилерни, тӀарвилерни, агалкъунарни, къакъатунарни хейлин багъишна. Санлай къачурла, чи халкъ, общество, чи чӀехи Ватан Россия патал ам къулайди хъайиди садани инкардач.

“Лезги газетни” алатай йисуз, амай газетрив гекъигайла, пис дережада хъанач, адан гъар са нумра кӀелзавайбурув вичин вири метлебар ва тӀямар гваз вахтунда агакъарзавай.

Гъилевай йис генани важиблуди я. Къилин вакъиа 18-мартдиз кыле фидай Россиядин Президентдин сечкияр я. Адакай чи вири СМИ-ра гъар юкъуз сечкичияр хабардарзава.

Чун, лезгийяр, патал гъилевай йисан къетӀенвал ам чи лап нуфузлу хейлин векилрин юбилейрал ацалтунихъ галаз алакълу я. Литературадин календарь чна сад лагъай нумрада чапнавай.

Са шумуд гаф алатай йис рекъе тур теӀердикай. Сифтени-сифте, ам чи литературадин классик, “бунтчи” шаир Къуьхуьр Саидан 250 йисан юбилейдихъ галаз алакълу тир. Гъавилъай а вакъиадиз жемай къван фикирни гана, газетда адаз талукъ лап герек ва гъакъван метлеблугу материални чапна. КъетӀен чка абурук писатель Гъаким Къурбанан “Гъай тахъай гъарай” романдай къачур чӀукари къуна. Халкъдив Саидан девирдикай, адан женгиникай ва залан къисметдикай лап къиметлу делилар агакъна.

Къвед лагъай важиблу вакъиа чи халкъдин нуфузлу хва, лезгийрикай ва дагъустанвийрикайни филологиядин илимрин сад лагъай доктор, чи халкъдив гъакъван надир имарат-ядигар “Урус чӀаланни лезги чӀалан словарь” ва хейлин маса ктабар багъишай Мегъамед Мегъамедович Гъажиеван 120 йис тамам хъунихъ галаз алакълу тир. И юби-

Етим Эмин чаз, Къуьхуьр Саид, Ярагъ Мегъамед, Алкъвадар Гъасан, Ахцегъ Мирзе Али ва маса арифдарар хъиз, багъа ва ала я. Етим Эмин чи руьгъдин лап зурба гъетерикай сад тирди гзаф алимри, арифдарри чпин кхьинра, рахунра, яратмишунра къейднава. Гъелбетда, чнани абурун ирсиникай гегъеншдиз менфят къачуда. Етим Эминан тӀвар, ирс, хуьр чин тийир лезги аял лезги мектебда тахъун лазим я.

Чун патал Эмин чӀалан хазинадин сагъиб, эдебиятдин яратмишунрин устадвилин жигъетдай гекъигун авачир жавагъиррин сагъиб я. Чи вири несилри гъелелиг Етим Эминан ирсинин дережадив агакъариз гъерекатзава. Им чна чи чӀал, эдебият, меденият, чи фагъум-фikir, къанажагълувал, милливал - вири санлай чун хуьн лагъай чӀал я!

Етим Эминахъ галаз сад хъиз, цӀи чна зурба классик Ялцугъ Эминан 320 йисан, Ахцегъ Мирзе Алидин 250 йисан, Ахцегъ Гъажидин (лезгийрикай сад лагъай фяле шаир) 150 йисан, алай аямдин зурба устадар тир Ханбиче Хаметовадин, Азиз Алеман, Гъаким Къурбанан 80 йисан ва гзаф маса юбилейрни къейдда. Абурун жергеда чпин яшарин гуьгъуьна “5” рекъем авай Дагъустандин Халкъдин шаир Хуьруьгъ Тагъир (125 йис), писатель ва публицист Зияудин Эфендиев (115 йис), Ватандин ЧӀехи дяведа игитвилелди телеф хъайи шаир ва публицист, общественно-политический деятель Мемей Эфендиев (115 йис), Дагъустандин Халкъдин шаир Шагъ-Эмир Мурадов (105 йис), чӀалан заргар, лирик шаир Шихнесир Къафланов (95 йис) ва масабур ава. КӀанзавайди и вири мярекатриз виликамаз гъазурвал акун ва гъар са хуьре, убада, районда абур кыле тухун я.

Яратмишзавай ксар чӀахъ гзаф ава: яшлугурни, агъиларни, жегъиларни, аяларни... Къалабулукъ кутазвайди а кар я хъи, чӀалан хазинадал ашукъ яз кӀвалахзавай, художественный такъатрин алемда гъахъиз алахъзавай жегъилар къвердавай тӀимил жезва. Иллаки чи вузрани колледжра студентрин арада руьгъдиз верги ганвай, девирдиз ва къисметриз, инсанрин алакъайриз художникдин вилерай килигзавай ксар авайди аквазвач.

» Эвелни-эвел, 2018-йис Етим Эминан йис яз малумарнава. И кардикай чи виликан нумрада писатель ва литературовед Къурбан Халикъович Акимован макъаладалди хабар ганва.

лейни чна герек тир дережада къейд авун патал йисан сифте кылийӀ эхирдалди женг чӀугуна, хейлин хъсан материаларни газетда чапна. Къилин кар РАН-дин ДНЦ-да алимдин ирсиниз талукъ махсус мярекат тешкилун хъана. И кардик еке пай чи чӀалан илимдин къенин дестекрикай сад тир илимрин доктор, профессор Фаида Абубакаровна Гъаниевади кутуна. Адан метлеблугу доклад чна юбилейдин къилин макъала яз газетда чапнай.

Лап хъсан кар яз чна чи газетдин бинеяр арадал гъайи сад лагъай редактор Гъажибегъ Гъажибегован (115), общественно-политический деятель Нажмудин Самурскийдин (125), ялавлу революционер Къазимегъамед Агъасиеван (135), бажарагълугу шаирар тир Алирза Саидован, Лезги Наметан, Абдурагъман Межидован 85 йисан ва маса юбилейр къейдна. ГъикӀ хъи, ихътин векилрин ирс галагъиз миллигдин руьгъ, къанажагъ, гележегдин рекъ арадал къведач.

Алатай йисуз литературадин отделди хейлин цӀийи тӀварарни ачухна. Абурун жергеда, вич ватандивай хейлин яргъара аваз хъанатӀани, хайи чӀалаз ва эдебиятдиз вафалувал хуьзвай шаир, кӀварчагъви хва Шагъ-Эмир Алимов, араб кхьинрал кӀевелай ашукъ ичинви Ариф Рустамов (ада Етим Эминан цӀийи са шумуд шиир дуьздадал ахъудна), гъикаятчи Мариф Къадимов, жегъил шаирар - Ульяна Межидова, Омар Къазиханов ва масабур ава. И кар мадни давам жеда, цӀийи тӀварар дуьздадал акъудиз, иллаки жегъил несилар хайи чӀал чирунал, милли изданийр кӀелунал, цӀийи эсерар яратмишунал желб ийиз, абур руьгъламишиз, кӀвалахда. Важиблугу вакъияяр лагъайтӀа, чи вилик гзаф ква.

Эвелни-эвел, 2018-йис Етим Эминан йис яз малумарнава. И кардикай чи виликан нумрада писатель ва литературовед Къурбан Халикъович Акимован макъаладалди хабар ганва.

Им вуч лагъай чӀал я? Чун инанмиш тирвал, инсандин жегъил вахт билбилринди я. Билбилар гатфарал, цуькверални экверал ашукъ жедайвал, жегъиларни чеб-чпел, санлай уьмуьрдал ашукъ жезвайди я. Жегъил чӀавуз саки вирибуру чеб шикилчияр, ашукъар, манидарар, шаирар яз гъиссда. Чи студентар ашукъвилин, яни кӀанивилин гъиссерикай магърумбур я лагъайтӀа, зал хуьрета.

Ашукъвал гъеле аялвиле амайла инсандин рикле куькӀуьзвай гъисс я. Эгер дидед чӀалан муаллимри тарсара (3-классдилай гатӀунна) дидедикайни мектебдикай, хайи хуьруькайни хуьруьн булахдикай, тамукайни цуькверикай шиир, гъикая, мах, мискӀалар кхьихъ лагъана, тапшуругъ гайитӀа, классда тек-туькдалай а кар алакъ тавун мумкин я. И кар заз, жув муаллим яз, тайин я.

Аквар гъаларай, девирдин четинвилери, бязи татугъивилери, чӀалавай, тарихдивай яргъа хъуни аяларни жегъилар лап багъа гъиссеривайни къакъудзава. Гъейранвал квахъайла амукъдайди пашманвал ва я чӀулав пехилвал я. Им бес чна, чӀехибуру, къатӀунун лазим тир тарс тушни?

Аквазва хъи, чи вилик несилар чӀаланни литературадин, тарихдин такъатралди, уьмуьрдин хъсан чешнейралди тербияламишунин лап еке везифа ква. Им чи газетринни журналрин, радиодинни телевиденидин, театрдин вилик хъиз, гъар са библиотекедин, культурадин кӀвалин, школадин, районрини хуьрерин сагъибрин, яратмишдайбурун тешкилатрин, илимдин идарайрин векилрин виликни крар гзаф ква лагъай чӀал я. Чнани явашвалдач. Чи вири мумкинвилер кардик кутада.

Чна куь лап хъсан чарар, рикӀел хкунар, шиирарни гъикаяяр, юмордин куьруь эсерар, мажараяр, камаллу келимаяр, шикилар датӀана вилив хуьзва. Хъсанбурукай хъсанбуру газетдин чинра чкани къада. Куь къелемар хъи хъурай, играми дустар!...

Чи тебрикар

2018-йис патал “Лезги газет” кхьин тешкилиз чаз куьмекар гайи вири жумарт рухвайризни рушариз чна рикӀин сидкъидай сагърай, куь девлетар мадни артух хъурай луьгузва.

Алатай йисандалай газетдин тираж тӀимил хъанватӀани, амай газетрив гекъигайла, чи тираж хейлин артух я. Им, гъелбетда, хайи чӀалал, эдебиятдал, медениятдал рикӀ алай куь гъунар я.

Чна газетдин 10 ва адалай артух экзemplарар патал пулдин такъатар жагъурай ва чав агакъарай гъар садан тӀварунихъ Аяз Бубадин мецелай лагъанвай тебрикар, саламар рекъе твазва. ТӀварар жемай къван алфавитдин къайда хвена чапзава.

(Эвел 2-нумрада)

МАГЪМУДОВ Фаргъадаз, “Махачкъала” автокарханадин сагъибдиз:

*Машинриз хуьз цӀийивал,
Гъейран жезва ГАИ вал!
Гъич такурай ви руьгъдиз
Са патайни къайивал.*

МЕГЪАМЕДАГЪАЕВ Азетуллагъаз, девирдин меценатдиз, карчидиз:

*Лайих тирвал Итимдиз,
Рехъ тухузва лап дуьм-дуьз.
Четинвилер тергзава,
Руьгъдин чад хуьз лугимдиз.*

МЕГЪМАНДАРОВ Нуралидиз, эцигунрин “Яру-Дагъ” фирмадин гендиректордиз:

*ТӀварцӀе авай нурари
Къуват гузва крариз.
Хуьзва аршар гъуьрметрин,
Дагъ хуьдай хъиз ярари!*

МИРЗЕГЪАСАНОВ Насрудиназ, Махачкъаладин 12-нумрадин школадин директордиз:

*Къайгъудар хва несилрин,
Чирвал пайиз эсилриз.
Элкъуьрай а зегъметар
Мадни цӀийи таъсилриз!*

МИРЗЕРАГЪИМОВ Альбертаз, девирдин карчидиз:

*Заманадин дердерай,
Адан четин рекъерай
Жагъурзава уламар,
Зайиф тежез мекъера.*

РАМАЗАНОВ Рамазаназ, “Авиагрегат” заводдин къилин къуллугъчидиз:

*Лап муракаб машинар
Ийизва чаз кӀвачинар.
Дуствал, гъуьрмет патални
АцӀайбуьр я гичинар...*

РАМАЗАНОВ Рамазаназ, РД-да РФ-дин МЧС-дин ветерандиз:

*Къуй тахъурай хатаяр,
Бедвилерин пахтаяр.
Цуьк алаз хуьй датӀана
Чи гуьруьшрин тахтаяр!*

ОРУЖЕВ Идрисаз, ДГТУ-дин праводинни таможнядин крарин рекъяй кафедрарин заведующийдиз, гъуьрметлу профессордиз:

*Чи алим я гъуьрметлу,
Гъар келима къиметлу.
Хайи чӀалан тӀямар
Кужумзава лезетлуз.*

ПИРИСМАИЛОВ Мусайибаз, Милли банкдин чӀехи къуллугъчидиз:

*Банкунин хъиз, милливал
Хуьз руьгъдизни жеривал,
Амукърай вахъ вирина
Саламатвал, сейливал...*

САЛАГЪОВ Агъаметаз, ДГТУ-дин старший преподавателдиз, игъивидиз:

*Эй гъуьрметлу игъиври,
Шегъре хъурай жигъир ви!*

*Ана несил хъурай вахъ,
Кардал леке тегъир ви!*

ШАГЪБАНОВ Низамаз, 13-нумрадин гимназиядин муаллимдиз:

*Чирвал гузва, зербзава,
Низам хвена зенгерин.
Савадсузвал тергзава
Илимдаррин дингерив.*

ХАНБАЛАЕВ Назимаз, Проектрин институтдин гендиректордиз:

*ЧӀуруда къуьл эцӀада,
Къенидаз къеб эцӀада.
Меденивал хуьн патал
Къарабасар къечӀада...*

ЭСЕТОВ Азединаз ва адан уьмуьрдин юлдаш Юзбегова Мафидиз, ДГМА-дин доцентдиз ва ДГПУ-дин старший преподавателдиз:

*Куь жуьтуьнин бягъсини,
Рагъ хъиз цава нисини,
Тухузва чун гъамиша
Анжах йикъан экуьнихъ!...*

Каспийскда

АГЪМЕДОВ Тагъираз, “Каспий-теплосервис” ООО-дин президентдиз:

*Къулайвилер шегъердиз
Гузва тежер тегъердин!
Гъавилъай чи тебрикар
Ракъурзава сегъердин.*

АЛИЕВ Рагъмалидиз, эцигунрин “Ар-Дагъ” ООО-дин гендиректордиз:

*Эцигунрин сан течиз,
Санал сенгер къан течиз,
Випикди физ, сагърай вун,
ТакӀандай син, къван течиз.*

ГЪАЖИБАБАЕВ Назираз, “Дагдизель” заводдин коммерческий директордин заместителдиз:

*Вилив хуьдач девлетар,
Я давляяр, хевлетар,
Женгинава датӀана,
Хийирдиз гъиз зегъметар.*

ФАТУЛЛАЕВ Имамудиназ ва АЗИЗОВ Абдуллагъаз, “Дуьм-дуьз механикадин” заводдин гендиректордиз ва къилин бухгалтердиз:

*Гъил такъуртӀа куьне чи,
Гъиниз фидай пине чи?!
Санал алай таъсибар
Даим хъурай вине чи!*

Къизляр района

КЪАСУМОВ Загъидиназ, Сарсар хуьруьн “Нива” ООО-дин гендиректордиз:

*Акъван рекъер атӀана,
Дуьзенлухар гатана.
РикӀелай фин дагълар чи
Хиялдизни атанач.
Гъа им тирди кьегъалвал
Бязибуру къатӀанач...*

Тебрикрин мирзевал авурди Мерд АЛИ я.

Члехи устаддин ядигарар

(Ахцегъ Мирзе Али рагъметдиз фейидалай инихъ 160 йис тамам хьунихъ галаз алакьалу яз)

Азиз МИРЗЕБЕГОВ, филологиядин илимрин кандидат

Туьркверин машгьур прозаик ва публицист **Азиз НЕСИНАХЪ** са гьикая ава ва адан куьруь ма-на ихътинди я. Гьикаядин автордиз Италияда акъатнавай энциклопедияда вич кьенвайди яз къалурнаваз аквазва. Сифте, гзаф хъел акатна, адаз энциклопедия акъуднавай ксар суддиз вугуз клан жезва. Амма са герендилай ада энциклопедияда вичикай ганвай малуматар дикъетдивди клел хъийизва, адан вилерикай вичи кьиле тухвай мишекъат уьмуьр карагзава, кьилел атай къван мусибатрилай кьулухъ вич сагъ яз амукуьнал ам мягътел жезва. Гьар сеферда **Ахцегъ Мирзе АЛИДИ-КАИ** суьгъбет кватайла, зи риклел Азиз Несинан и гьикая хквезва.

* * *

Мирзе Али 1771-йисуз (и рекъемдал гуьжет ала) а девирда вири Кавказда медениятдин ва илимдин меркезрикай сад тир Ахцегърин хуьре дидедиз хъана. Адан диде Каният-ни буба Мегъамедшериф кьведни, чпин девирдиз килигайла, хъсан чирвилер къачунвай савадлу ксар тир. Гъавилляй Мирзе Алиди лап гъевчи чавалай вичин диде Каниятавайни буба Мегъамедшерифавай клелиз-хъьиз чирна, рагъэкъечдай патан халкъарин члаларикай сифтегъан малуматар къачуна. Гуьгъуьнлай ада Ахцегъ Мегъарем-эфенди, Шиназ Саид-эфенди, Хачмас Саид-эфенди, Аракан Саид-эфенди хътин алимривай чирвилер къачун давамарнай. Ада гъам диндин, гъам тлебии илимар - философия, логика, арифметика, алгебра, геометрия, астрономия, гъакни араб, фарс, туьрк члалар дериндай чирнай. Ибурулай гъейри, вичин члехи буба тир Агъмедкъулидивай халкъдин медицинадин сирерни чирна, ам халкъдин арада жерягъ хьизни машгьур хъанай. Дарманрин хъчарни векьер-къалар алимди Ахцегърин патарив гвай дагъларин ценерай клватдай. Ихътин дерин чирвилер авай кас жемьтди Самур округдин къазивилин (шариатдин судья) къуллугъдал хъянай. Вичи кьиле тухузвай кьвалахдихъ галаз алакьалу яз, Мирзе Алиди члехи къуллугърал алай ксарихъ, хуьрерин кавхайрихъ, ханарихъ, беглерихъ галаз дуствилин алакьаяр хуьзвай. Абурукай садни Къазикъумухви II Сурхай хан тир. Шаирди хандиз са шиирни бахшнай. Гуьгъуьнлай, ханвилин тахт Сурхаян хтул Асланаз насиб хъайи члавуз, гъа шири себеб яз, ада Мирзе Али зинданда тваз тунай. Шаир анай са гуж-баладалди азад хъанай.

Мирзе Али, вичин дуст Ярагъ Мегъамед-эфендилар тафаватлу яз, гъамиша Урусатдин патал алай кас тир. Гъа и кардиз килигна, 1848-йисуз имам Шамила Ахцегъгал гъужу-май члавуз ада шаир есирда кьуна ва са йисалай виниз вахтунда аваррин Ириб хуьре дустагъда хвенай. И кардикай вичин са шиирда шаирди икл лагъанва:

*Зун къариб я и зинданда, гъамарин тлал ава чанда,
Яраб зун къван бахтсуз инсан мад аватла и девранда?
Им вуч дерт я зал гъалтайди, им вуч къаза я атайди?!
Хажалатрин гапур хъана, зи жигерни рикл атлайди.
Къакъатна зун макандивай, жуван хайи ватандивай,
Я Ребби, вуч хъайитлани къакъудмир зун имандивай!*

Мирзе Али гьилел, мецел михьи, капл-театдал машгьул, гъамиша клеве авай инсанрин гьил къаз гъазур муьмин кас тир. Ам пуд сеферда гъаждални фенай.

Са алимди ва маарифчиди хьиз, ада хуьруьн жуьмьа мис-киндин патав медреса ахъайна, ана сухтайриз диндин илимрилай гъейри, тлебии илимарни - философия, логика, арифметика, алгебра, геометрия, астрономия, араб, фарс ва туьрк члалар чириз эгъчнай. Адан сухтайрин арада гуьгъуьнлай члехи алимар ва шаирар хъиз вири Кавказда машгьур хъайи Ахцегъ Абдурагъман, Къеан Агъамирзе, Алкъвадар Гъасан-эфенди хътин ксарни авай.

Мирзе Али 1858-йисуз рагъметдиз фена. Адан кьиникьихъ галаз алакьалу яз, Алкъвадар Гъасан-эфендиди мерсия (хажалатдин шиир) кхъенай. А эсердай са шумуд бейт:

*Атланва зи риклин къарай, низ ийин за эвер-гъарай?
Зи муаллим, члехи алим куьч хъана кье и дуьньядай.
Руьгъдин буба тир зун патал а камаллу члехи устад,
Къена Ахцегъ Мирзе Али, авуна зи гуьгъуьл барбат!
Первердигар, гъайиф тушни дуьньядай физ*

ахътин инсан?!

*Адав къведай кас авачир, гъисаб жедай ам къагъриман.
Адахъ галаз феи йикъар чун патал тир багъа сувар,
Ам кьиникьин ясда гъатна гегъенш чилер, къакъан цавар...*

* * *

Мирзе Алиди вичин эсерар пуд - араб, фарс, туьрк - члаларал кхъенай. Ада абур, рагъэкъечдай патан эдебиятда

адет хъанвайвал, диванар (Аллагъдиз ва пайгъамбардиз бахшнавай шииррилай гатлуннавай шииратдин клватлалар) хъизни туькьурнай. Амма, гъайиф хьи, а диванар битав яз гъелелиг чав агакънавач. Шаирдин шиирар чара маканра хуьзвай эдебиятдин клватлалра ава. Икъван гагъди абур, санал клватла, акъуддай кас хъанвач.

Мирзе Алидин ирсина рагъэкъечдай патан шииратдин саки вири жанраяр дуьшуьш жезва. Абур кьетлен образралди, тешпигъралди, гекъигунралди тафаватлу я. Шаирдин эсерар кье патал пайиз жеда: диндиз ва дуьньядиз талукъ (светский) шиирар. Гъабурни мад са шумуд дестедиз пайиз жеда.

Къейд авун лазим я, Мирзе Алидин яратмишунар ахтармишнавай ксарикай са бязибур адан шиирар Ахцегъ Мегъарем-эфендидин шииррихъ галаз какадарнава. Филологиядин илимрин доктор Мавлуд Ярагъмедова вичин ктабра ахътин гъалатриз иллаки гзаф рехъ ганва.

Ахцегъ Мирзе Алиди вичин шиирар гъамиша “Ахцегъ Назим” тахаллусдалди, Мегъарем-эфендиди лагъайтла, вичин шиирар гагъ халисан твар алаз, гагъни “Ахцегъ Шаир” тахаллусдалди кхъенай. Абурун ирсинал машгьул тир ксари и кардиз дикъет гун герек я.

Арабри шаир халисан шииратдал машгьул ксариз, назимни чпин фикирар, гъатта илимдин эсерарни шиирдин жуьреда кхъизвай, амма чпи кхъей затлар халисан шииратдин дережадиз хкаж тахъанвай ксариз лугъуда. Мирзе Алиди “Назим” тахаллус къачунин себеб вичин муаллим Ахцегъ Мегъарем-эфендидин вилик вич yine къаз клан тахъунихъ галаз алакьалу тир. Ада вичин устад халисан шаир яз, вич лагъайтла, шиирдин гъевескар яз гъисабзавай. (Амма гъакъикъатда Мирзе Али шииратдин рекъе вичин муаллимдилар вилик фенвай). И кардини мад сеферда Мирзе Алидин руьгъдин члехивал, кьилихрин саявал, агъайнавал къалурзава.

Мирзе Али чи халкъдин арадай акъатнавай зурба камал-эгъли я. Адалди чавай тек са Дагъустандин ваъ, вири дуьньядин вилик дамахиз жеда. Гъавилляй чна и члехи арифдардин ирс гъам лезги, гъамни урус члаларал акъудна, ам таблигъ авун герек я.

Алай йисуз Ахцегъ Мирзе Али рагъметдиз фейидалай инихъ 160 йис тамам жезва. Гъелбетда, им фикир тагана тадай вакъиа туш. Чна гъам Махачкъалада, гъам Дербентда ва гъакни шаирдин хайи хуьр тир Ахцегъа арифдар риклел хкунин мярекатар кьиле тухванайтла, кутугай кар жедай. Гъакни пуд йисалай (2021-йисуз) и члехи устад дидедиз хъайидалай инихъ 250 йис тамам жеда. Чун гиламаз гъа юбилейдиз гъазур хъунин къай-гъудани хъана кланда. И кар паталди шаирдин юбилейдин комиссия тешкилун, адан вири эсерар клватла, чапдиз гъазурун ва маса тебдирар кьиле тухун герек я.

Алатай асирдин 80-йисара, за Дагъустандин гъукуматдин университетда клелдай вахтунда, профессор Гъажигъ Шарова гъам курсунин, гъамни дипломдин кьвалах яз, Алкъвадар Гъасан-эфендидин яратмишунар ахтармишун зи хиве тунай. А кардин себебни заз рагъэкъечдай патан халкъарин члаларикай ва литературайрикай са тлимил хабар хъун тир. Гъавилляй а члавуз заз Азербайжандин Илимрин Академиядин Гъылин кхьинрин институтда са къадар вахтунда кьвалахдай, туьрк члалал кхъей лезги шаиррин эсерар ахтармишдай ва абурун копияр ийидай (гъилелди жуван дафтарриз кхьин хъувуна) мумкинвал хъанай. Анай заз Мирзе Алидин туьрк члалал кхъенвай са бязи шиирарни жагъанай ва абурни за жуван дафтарриз куьчарнай. Ибурулай гъейри, шаирдин шииррикай са бязибур заз 1871-йисуз Тигъиржалрин хуьре туькьурнавай са тезкирадайни (рикел хкунрин дафтар, ам алай вахтунда и цларарин автордин архивда хуьзва) ва маса чешмейрайни жагъана.

Агъадихъ чна Мирзе Алидин шииррикай са бязибур лезги члалаз элкьурна гузва. Къейд ийин хьи, абур (къве шиир квачиз) икъван члавалди санани чапнавач.

Ахцегъ Мирзе АЛИ

Я расул
(МУРАББА)

Гъахъ¹ себеб яз, насиб хъана заз ихътин девран, я расул², Халкъ авунва Худади зун яз бени-инсан³, я расул, И фана дуьньяда я зун вад йикъан мугъман, я расул, Къурбанд ийиз гъазур я ваз жуван ширин чан, я расул!

Са лукл яз жув, Худадин твар ийизва за даим зикир, Адакай я гъар са члавуз дуьньядал зи хиял, фикир, “Ашгъаду биллагъ”⁴ лагъана, чирна адан манани сир, Гъамшалугъ yine кьуна за динни иман, я расул!

Мецел ала даима зи гъакни адан илчидин твар, И дуьньядин сирерикай ава зазни тлимил хабар, Даях я чи дуьньядал чун халкъ авунвай Первердигар, Гъада бахшна чаз марифат, намусни виждан, я расул!

Вунни гзаф мергъяматлу, пак илчи я Сад Аллагъдин, Агакъарна вуна халкъдив келимаяр чи панагъдин,

Зун са бенде я дуьньядал, иеси хъанвай гунагъдин, Гъил къачу зи тахсиррилай, ийимир дуван, я расул!

Ви регимдихъ, мергъяматдихъ гъар са члавуз цигел я зун, Са гунагъкар ажур лукл я, кагъул я зун, темпел я зун, Пайгъамбарар гъисабайтла гъам эхир, гъам эвел я зун, Набийрикай⁵ вун я анжах дуьньядин султан, я расул!

Йифиз-юкьуз куькьуннавай, нур гузвай са чирагъ я зун, Марифатдин бегъеррин са бахча я зун, са багъ я зун, Ахцегъ Назим патал даим цавун чинал са Рагъ я зун, Багъа я чаз ви гъар са гаф, келима, фарман, я расул!

Экъечда
(МУХАММАС)

Пакам кьилляй а гуьзел яр тавханадай экъечда, Гардан гъамга, хур яз мармар, тавханадай экъечда, Вилер гевгьер, чин яз марвар, тавханадай экъечда, Пекдин чларар - буйдиз ухшар, тавханадай экъечда, Акл жеда заз: багъа нурур тавханадай экъечда.

Саки вили цавун чинал куькьвенвай са рагъ я ам, Дигмиш хъанвай бегъер авай, бахча я ам, багъ я ам, Гъар жуьредин цуькверивди дигай гатфар чагъ я ам, Зун паталди яргъаравай, синер къакъан дагъ я ам, Ийиз гъейран вири халкъар, тавханадай экъечда.

Халкъ авунва Худади ам гуьзел-гуьрчег инсан яз, Малаик я саки цавай эвчилай, чаз мугъман яз, Къекъведа ам гъар са члавуз лугъуз-хъуьрез, клубан яз, Ам риклеваз, амазма зун гуьгъуьлдин клвал виран яз, Ийиз даим ам зи рикл тлар, тавханадай экъечда.

Первердигар, ашкъидин цла цлазва зун, шем хъана, Гьижрандин дерт себеб хъана, жигер кана, рикл кана, Икъван дердер, хажалатар вири вуна заз гана, Ахцегъ Назим амазма кье сабур къарай атлана, Авач вичиз тай-барабар, тавханадай экъечда.

Гъезелар

Вучин чна?!

Авачтла са касдихъ намус, жедач эсер, вучин чна?! Цивелин тарци, ятлан иер, гъидач бегъер, вучин чна?!

Итимвилин лишан квачир са инсандихъ гъич садрани Жедайди туш виклегуьвални мердвал, гъунар, вучин чна?!

Первердигар, дуьшуьшра зал на даима хъсан ксар, Пис ксари авунва зи далудал хер, вучин чна?!

Ният члуру ксарикай муьмин жедач, им са сир туш, Хъвайитлани ахътинбуру аби-Кевсер, вучин чна?!

Бинедилай вич кифир яз атанвай кас и дуьньядал Мални-девлет хъайитлани, жедач иер, вучин чна?!

Инсан жедач ламракай гъич, таж туртлани кьилел адан, Гъакни юкьва хъайитлани къизил-кемер, вучин чна?!

Са акъуллу ихтилатни жедайди туш уьмуьрда гъич, Буьркьуьдаз гъич аквадай туш шамсу-къемер, вучин чна?!

Ахцегъ Назим сефил я кье, гафар гзаф пашманбур я, Ада макан хкъагъайтла вичиз чуьллер, вучин чна?!

Кланда

Вичиз вафа течир касдиз амма завай вафа кланда, Атайла зи патав, даим хуш рафтарни сафа кланда.

Гъам пехилвал, гъам хаинвал кими жедач и дуьньядай, Гъардаз вичиз шафа хъана, масадбуруз жафа кланда.

Кеспи гъейбет, фитне-фасад тир ксариз гъар са члавуз Масадавай амма тариф, хатур-гуьурмет, сажда⁶ кланда.

Вичин уьмуьр кьилляй-кьилиз лянет алаз тухвайдазни И дуьньядай фидай члавуз чавай хийир-дуьва кланда.

Абур-гъая чин тийидай эдебсуз тир жагъилпризни⁷ Гъар са члавуз чпин ичи тир кьилерни цава кланда.

Вафасуз тир касдивай гъич клан жемир ваз вафалувал, Вафалудан мецел Аллагъ, Мегъамед, Мустафа кланда.

Мягътел я зун, Ахцегъ Назим, и дуьньядин крарал, Гъаясуздаз и дуьньядал завай абур - гъая кланда.

Туьрк члалай.

Таржумаяр - Азиз МИРЗЕБЕГОВАНБУР.

(*КъамI ама*)

- Гъахъ** - Аллагъдин иер тварарикай сад я.
- Расул** - пайгъамбар.
- Бени инсан** - инсандин велел.
- Ашгъаду биллагъ** - Аллагъдин садвиллиз шагъидвал авун.
- Наби** - пайгъамбар.
- Сажда** - ибадат.
- Жагъил** - савадсуз ва эдебсуз инсан.

Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВ,
филологиядин илимрин кандид-
дат, ДГУ-дин доцент

Мукьвара чи гъиле профес-
сор Къурбан Халикович
Акимован “Мавел” чапха-
нада акъуднавай “Лезги-урус га-
фарган” ктаб гъатна. Цийи словарь
акъатзавайдакай виликамаз газет-
рай, чкадин телевиденидай малу-
матар ганай, ам подписка авун тек-
лифнай. Лагъана клянда, Къурбан
Акимов алай девирда члехи алим,
11 романдин, лезги учебникрин,
программайрин ва вишералди
илимдин макъалайринни публици-
стикадин эсеррин автор яз, вири-
буруз сейли я. Адаз халкъдин па-
тай авай гъуьрметни гъвечиди
туш. Чи истеклу алим гъакни чла-
лан месэляяр ахтармишунивни
мукъувай эгечнава. Им анжах теб-
рикна кланзавай клялах я.

чунвайбурун эвезар тиртла, клелза-
вайбуру лап хушдаказ къабулдай.
Амма вири галай-галайвал...

Эвелни-эвел ктабда гафар, га-
фарин макъалаяр гунин къайдайри
чпел фикир желбзава. Месела, ге-
къигин, **ав** гафунин макъала: “**ав 1** -
да, ав 2 - охота, **ав 3** - вой волка,
ав 4 - лай собаки, **ав 5** - добыча
охотника, **ав 6** - громкий плач”
(9 ч.). И къайдада гафарин макъа-
лая гун илимдин клялахдин сая-
гъ туш. Им, авторди вичин ктаб-
диз твар ганвайвал, гафарган хъан-
ва, словарь ваъ.

Авторди хъизвайвал, “Чи “га-
фарганда” 27500-далай гзаф гафар
ва ибараяр ава. Абурукай 2000
къван араб, фарс, туьрк ва маса чла-
ларай атанвай гафар я” (4 ч.). Амма
ктабдиз гузвай аннотацияда “Къ.Х.
Акимован “Лезги-урус гафарганда”
лезги члалан 25500-далай гзаф диб-
дин гафар ва ибараяр гъатнава”
кхъенва. Клелзавайди, гъи келима
дуьзди я, гъим туш лугъуз, фикир-
лу жезва. Аквадай гъалда, автор
ихътин месэлайрив дикбет тагана
эгечнава, словарь акъудиз гъере-
кат акатунин себеб вуч ятла лугъуз
хъун четин я.

“Сифте гафуна” къейднавай са
шумуд келимади мадни чпел фи-
кир желбзава, гекъ.: “Чун жуван ди-
дедин члалав, ам вири лезги халкъ-
дин пак ивир ва алат яз гьисабна,
нугъатриз пайи-паяр тавуна, эгеч-
нава: гъар са шегъерда-хуьре-кля-
ле лезги рахазвай члал - чи халкъ-
дин члалан тлебии пай, хел я; абур
чи газетрани журналра, гафарган-
рани учебникра хъун лазим я” (3 ч.).

гъатта ихътин сесер чара ийизвай
уьлчмеяр транскрипцияда аваз ва
абурун манаяр ачухарзавай ремар-
каярни галаз гана кланзавайди тир.
Аффрикатаяр тир **[дж]** ва **[дз]** сесер
квей гафаризни транскрипция аву-
на кландай. Гафар сивай акъудунин
къайдаяр фикирда къуртла, вири
плузарламиш хъанвай ачух тушир
сесер къетлен лишанралди къалу-
рун, яргал члугвадай ачух сесер,
нерин тах акатнавай сесер (наза-
лизация) ва ик мад къетлен саягъ-
да гун чарасуз тир. Ударениярни
саки эцигнавач. Гъатта ударенидал
чара жезвай гафарани ударенидин
лишан къалурзавач, сад-къве уьл-
чме квачиз. Къвед лагъай слогдал
(гуьже) ударение ават тийизвай
гафар ударение эцигна гун, хкис
хъанвай слог къалурна гун, лишан-
ламишун лазим тир. Сес, къилдин-
вал аваз хъайитла, къуд пиплен **[л]**
скобкайрани гун чарасуз тир. Илим-
дин и месэляяр авторди гьисаба
къунвач. Орфоэпиядин словарриз
талукъ тир маса къайдаярни ина
кардик кутунвач.

Гъатта эвелдай словардин къу-
рулушдилай рахадайла, адан гъа-
вурда акъун патал и жуьредин мес-
лятар вири “Сифте гафуна” гун ла-
зим тир.

Технический жигъетдайни клел-
завайбуру гъавурда акъадайвал
махсус лишанар ишлемишун гъиле
авай гафаргандиз кутугнавай, ам-
ма, гъайиф хъи, авторди абурукай-
ни лазим къайдада менфят къачун-
вач.

Гафар, авторди гъа вичи ганвай
саягъдиз фикир гайилани, дуьз къа-

хъайила, и гаф вич ва плузарламиш
хъанвай сесни транскрипцияда гун
лазим тушни?! Веревирд ийизвай
гафунин макъала ик ганайтла же-
дай: **цуквар** **[цуккоар]** (только во
мн.ч.) диал. (ахт.) пеленки.

Агъадихъ къалурнавай гафа-
рин макъалаярни дуьз ганвач,
гекъ.: **сеперар** - ругань (261 ч.), дуь-
зди **селперар** я; **питик** - талисман
(235 ч.), ина **т** гъарфуни къалурза-
вай сес гужлуди я ва сад лагъай
слогда авай ачух сес зайиф жезва,
гекъ.: **питик** **[п(и)ттик]** 1) рел.
амулет 2) диал. борода (у петуха).
Гекъиг гъакни гафарганда члурукла
ганвай: **йакк** - мясо, **ччавуш** - гла-
шатай, **ччешме** - источник, **ччайка**
- чайка, **ччай** - чай ва мсб.

Гафунин эвел кыле авай гуж-
лу сес къве тахан гъарфуналди къа-
лурайла, ам юкъва авайла, къалур
тавунин себеб вуч ятла, гъавурда
акъазвач. Гекъ.: **алапехъ**, **алпаб**,
алтадун, **аскер**, **ахпа**, **ахта**, **ацун**
ва хейлин масабур. Ина чпикай цлар
члугунавай гъарфари гужлу сесер
къалурзавайди я, яни дуьз жедай
алапехъ кхъин ва ик мад.

Гъа са вахтунда эхиримжи гаф
ва адан манаяр гунин тегъердини
вичел фикир желбзава. Вучиз
ятлани ам къве сеферда гузва, къве
чкадални гъар жуьре, гекъ.: “**Ала-
пехъ 1**. - ангел Солнца, **алапехъ**
2. - персонаж ритуала” (18 ч.) ва
“**Алапехъ 1**. - божество, **алапехъ**
2. - персонаж обычаев” (20 ч.).

Винидихъ лагъай месэляяр ор-
фографиядихъ галазни алакьалу я.
Ина урус члалай къабулнавай
гафар гузвай къайдайрини чпел фи-

рикий “стакан” лугъудай ксар лап
тимил гъалтда. Идакди чна чи чла-
лан везинлувал ва хсусивал хуь-
да, эсеррин сеслувални хкажда.
Гъавиллай **щетка**, **пальто**, **шофер**,
пьян, **балкон**, **баллон**, **ведро**, **под-
нос**, **машина** ва ихътин маса га-
фарин ериндал лезгийри ишле-
мишзавай **шутка**, **палту**, **шофир**,
пьян, **балхун**, **балун**, **бедре**,
platinus, **машин** орфографияда
къайдаламишун хъсан ва дуьз
клялах яз чазни аквазва. Абур чла-
лакай хкатнани аквадач. Амма **ба-
таника**-дин ериндал **батаник**,
милица идара “милиция”, **култур**
“культура” ва ик мад (килиг вини-
дихъ къалурнавай гафар) кхъин
члехи ягъалмишвал я.

И къайдадин теклифар малу-
марун патал къетлен делилар хъун
лазим я, автордихъ абур хъунни
мумкин туш. Абур бажагъат халкъ-
дини къабулда.

Къейд ийиз кланзава хъи, кхъин-
ра чна орфографиядин къайдайрал
клевелай амал авуна кланда. Им
къанун-къайда я, виридан пак тир
буржи я. Эгер и клялах чна кле-
велей аннамиш тавуртла, чи кхъинар
са члавузни, клялудда гъатна, къай-
даламиш жедач. Эвелни-эвел чна
члал хуьн патал гъа кардиз фикир
гана кланда ва вирибурувай исте-
мишна кланда. Идалай алава, ихъ-
тин амалралди чавай акъалтзавай
несилдал члал агакъариз жедач,
акси яз, ам абуруз таклан жеда.

Урус гафарикай рахайтла, автор-
ди вичи-вичиз туькьурнавай “ажай-
иб” гафарни гузва: **вудкамицин** -
водка, **къурналист** - тупой журна-

“Лезги-урус гафарган” - дикий

бязи фикирар

Къилди са касди словарь кхъин,
чапдай акъудун акъван асанта кля-
лах туширдини виридаз чизва. Лу-
гъун лазим я хъи, вири патарихъай
тафаватлу тир, члалан илимдин ис-
темишунар бинеда аваз туькьур-
навай цийи словарь клелзавайбуру
фадалай гуьзлемишзавай. Амма,
гъайиф хъи, гъиле авай ктабдин па-
тахъай хийирдин, тарифдин келима-
яр гзаф лугъуз жедач. Авторди ам
тади авуна акъуднавай хъинди я.
Клятнавай къван делилар, матери-
алар тартибда авач, ктабдин ерини
акъван тарифдинди хъанач.

Зегъмет, гъахъ лугъун, бегъем
члугунава. Анжах адак, илимдин
клялахдик хъиз, умуд кутаз жедач.
Терсина, чи къатлунрай, илимдиз,
ватанпересвиллиз, садвиллиз зиян
гуда. Гзаф месэляяр какадарнава,
члал харчи авунава. Пешекарвилел-
ди эгеч тавунвайвиллай и ктабдин
судур ва нетижаяр дуьзбур жедач.

Жавабдарвал рецензентрин хи-
вени ава. Абуру кхъенвай, ганвай
рецензийрихъ галаз таниш жедай
мумкинвал хъанайтла, пис тушир.
Гъайиф харжнавай къван пулдин
такъатар, кхъин патал серфнавай
йикъар-йифер...

“Сифте гафуна” авторди ктаб-
дикай гъик менфят къачудатла, ана
авай цлийивилерикай куьрелди
кхъенва.

Дугъриданни, гафаргандин ма-
териалриз килигайла, ана лексика-
дин жуьреба-жуьре къатариз къе-
тлендиз фикир ганвайди хъиз акваз-
ва. Гзаф гафар клятнава, ина гъак-
ни алатай словарра авачир бязи
гафар гъатнава. Нугъатдин гафар-
ни тимил туш. Им къабулиз жедай
хъсан месэля, амма абур къачун-
вай нугъат къалурнавайтла, хъсан
ва дуьз тир. Нугъатдин гафар гу-
дайлани, абур литературный члала
авачирбур ва я маса члаларай къа-

Ва гъакни: “Лезги-урус
гафарган” сифте яз акъ-
атзава” (5 ч.). И келимай-
ралди авторди икъван
члавалди кхъей илимдин
клялахрилай вирибуру-
лай цлар члугунава.

Ктабдин гъа и паюна
авторди словарь орфо-
эпиядин гафарган хъиз
гъисабун, къабулун тек-
лифзава: “Лезги члалан
орфоэпиядин гафарган
сифте яз акъатзава”. Ва
гуьгуьнлай: “Куь гъиле,
гуьрметлу клелзавайди,
- кхъизва ада, - авайди
сифте яз туькьурнавай
лезги члалан орфоэпия-
дин клятал я. (Лезги
члалан гафар дуьз кхъи-
дайвал къалурнавай ор-
фоэпиядин словарар
агъадихъ ганвай сиягъ-
дик ква)” (3 ч.).

И кардални разивал
къалуриз жедач. Гафар
ва ибараяр “халкъ рахадайвал
кхъин” - им орфоэпия туш. Орфоэ-
пиядин словарда литературный
члалан гафар, лексикадин уьлчме-
яр сивай акъудун илимда къабул-
навай къайдайрал амал авуна гуз-
вайди я. И месэлайраини лезги
члалан илимдиз тайин тир тежриба
ава.

Гужлу ва зайиф сесер гъарфа-
ралди чара авуна лугъуз, им “ор-
фоэпиядин клятал” хъиз эсиллагъ
къабулиз жедач. Ина неинки сесе-
рин зайифвиллиз-гужлувиллиз килиг-
на чара жезвай омографар тир, ме-
села, **кар** **[кк]** - кар, **кул** **[кк]** - кул ва

лурнавач. Гъалатларни квачиз туш.
Месела, **чини** “фарфор” авторди
ччини хъиз гузва, терсина ам **чини**
хъиз кхъин лазим я, вучиз лагъайтла
[ч] сес зайифди я.

Гекъигин гъакни ихътин гафу-
нин макъала: “**цуквар** (**чуквар**) -
новорожденный ребенок” (333 ч.).
Сад лагъайди, и манада ам гун
дуьз туш. Урусдалди адан къилин
мана “пеленки” я. Къвед лагъайди,
[ц] сес гужлуди туш, и гафуна гуж-
луди плузарламиш хъанвай **[кко]** сес
я. Гъамни, винидихъ къейд авурвал,
махсус лишанралди къалурна
кляндай. Орфоэпиядин словарь

кир желбзава, гекъигин:
абйум - объем, **алкагу-
лик** - алкаголик, **алуй** -
алоз, **алклаш** - алкаш, **ан-
датра** - ондатра, **анкет** -
анкета, **антена** - ан-
тенна, **анталуги** - анто-
логия, **апагей** - верхняя
точка, **апераци** - опера-
ция, **апелсин** - апельсин,
аперета - оперетта, **апе-
ределени** - определение,
апрел - апрель, **аптека** -
аптекарь, **аригинал** -
оригинал, **артилер** -
артиллерия, **арфаэли** -
орфоэпия, **атчут** - от-
чет, **аудитори** - аудитори-
я, **арфаграфи** - орфо-
графия, **африкан** - афри-
канец, **батаник** - бота-
ника, **баталйун** - бата-
льон, **билиард** - бильярд,
бугъалтер - тамада, **ви-
лис** - легковая машина,
глагул - глагол, **гвар-
да** - гвардия, **йугурт** -
югурт, **йуд** - йод, **йулка** - елка,
ппарахут - пароход, **ппарахук** -
парашок, **сталаеу** - столовая,
старуста - староста, **сепаратур** -
сепаратор ва ик мад.

“О” гъарфунилай гатлунзавай ва
ам квей гафар и гафарганда ерли
авач. Урус члалай атай **[о]** сесини
къалурзавай о гъарфунин ериндал
а, у графемаяр ишлемишнава.

Лезги клялуд къунвай ва вири-
да, гъам Урусатда, гъам Азербай-
жанда, нугъатризни яшдиз килиг
тавуна, сад хъиз ишлемишзавай
устиклан хътин гафар гъа лугъуз-
вай тегъерда кхъейтла жеда. Лезгий-

лист (175 ч.), **члуруналист** - негра-
мотный журналист (363 ч.).

Гъа са вахтунда урус члалай
къабулнавай **парашют** ва мсб. и
гафарганда ганвач.

Муькуь патахъай, урус члалан
“**ттарарам скандал**” (276 ч.),
кайф 1 - удовольствие, **кайф 2** -
приятный отдых (120 ч.) ва ик маса
гафар ина къалуруни, хъуьтуьлдиз
лагъайтла, лап тажуб ийизва. Абур
“дибдин” гафар туш ва и гафарин
манаяр къалурзавай гафар, эвезар
чахъ ава къван?!

Гъайиф хъи, тажуб жедай, къа-
тлуниз четин тир месэляяр ина къа-
дардилай артух ава.

Автор гъатта члала къайда-
ламиш хъанвай орфографиядин
месэляярни цийи циклелай къа-
рагъар хъийиз эгечизава. Члалан
илимда зурба гел тунвай чи твар-
ван авай, чпихъ и рекъе устадвал
хъайи члехи алимар, халисан пе-
шекарар тир Гъ.А. Гъажибегован,
М.М. Гъажиеван, Р.И. Гъайдарован,
У.А. Мейлановадин, Б.Б. Талибован,
А.Г. Гуьлмегъамедован ва мсб.
Клялахрин, ахтармишунрин теж-
рибади къалурзавайвал, орфогра-
фиядин месэляяр гъалун патал
тади серенжемар, регъят рекъер
жагъурун виже къведач. Гъилевай
ктаб, гъайиф хъи, и жигъетдайни
тади гъалдин къайдайралди та-
фаватлу хъана. Гекъ., авторди гуз-
вай члуру теклифар: **алайун** (пай-
ун) - делить (22 ч.), **бейабур 1** - без
достоинства; 2 - позор, **беклеъ** -
храбрый, **йакк** - мясо, **йалун** - бе-
гать, **йиг (йуг)** 1 - молотьба, **йиг**
2 - ось, **йурф** - плечевая кость, **йур-
гъан** - одеяло, **йизун** - двигаться,
йургъа - конь-иноход, **къветхве-
рар** - близнецы, **эхцеъгъви** - ахты-
нец ва мсб.

(КъатI ама)

Чи камаллу агъсакъалар

Чешнелу хуьруьн чешнелу регъбер

Ш.ШИХМУРАДОВ

ЛЕЗГИСТАНДИН хуьрер. Абур гъар сад Лса гуьзел макан я, гъар садахъ девлетлу къадим тарих ава, анрай халкъдин арада гуьрмет, авторитет къазанмишнавай гзаф ксар акъатнава. Ахцегъ райондин Луткунар. Датлана ракънин нурарик квай гуьнедин берекатлу чилер иллаки багълар кутаз, майишатдин амай хилерни виликди тухуз жедайбур я. 1954-йисуз ана авайди 116 квал тиртла, гила абурун къадар 200-далай алатнава. И хуьруьнвийрикай, гуьрмет, авторитет къазанмишайбурукай яз, школадин директор хуьруьн Советдин председатель хъайи Рефи Абаскъулиеван, духтурар Агъмедагъа Уружеван, Гьемзебег Гъуьсейинован, устад-механик Загъир Исаеван, еке зегъметкеш Агъмед Атакишиеван, чубан, Октябрдин революциядин ордендин сагъиб Муслим Къадирован, ОФ-дин заведующий хъайи Рагъим Рагъманован, МФ-дин заведующийвиле квалахай Мирзебег Мустафаеван, ДАССР-дин Верховный Советдин депутат хъайи Къизилгуьл Рамазанован, майишатдин киле яргъал йисара хъайи Мегъамедагъа Султанован, адан агроном Максим Азизован ва гзаф масабурун тварар къазва.

Луткуна 1940-йисуз колхоз тешкилнай. 1966-йисалай ам совхоздиз элкъуьрна. Дяе жедалди майишатдин киле машгъур шаир Алимов Тагъир акъвазна. Ам инсанрин дарвиликай, дердийрикай хабар къадай кас тир лугъуз, рикел хкизва гзафбур. Дяедин вахтунда колхоздин председатель Гъамидов Насруллагъ тир. Ада жемятдиз фу гана.

Къенин чи суьгъбет **Мегъамедагъа СУЛТАНОВАКАЙ** я. Ам 1928-йисан 6-январдиз, хизанда 4 лагъай велед яз, дидедиз хъана. Диде-буба лежбер инсанар тир. Абуру чпин веледарни зегъметдал рикл алай, къени, михи инсанар яз тербияламишна.

- Дяедин йисар четинбур тир, - рикел хкизва агъсакъалди. - Гъевчи - члехи виридан къуватар, чалишмишвилер душмандин винел гъалибвал къачунихъ элкъуьрнавай. Ик, чнани нисиналди цанар цадай, мал-хеб хуьдай. Нисинилай къулухъ мектебдиз фидай.

1945-йисуз ирид лагъай класс куьтягъай гадади колхозда, 1948-1950-йисара хуьруьн избачдин заведующийвиле квалахна. Дяедин йисара, жаван яз, колхозда гъакъисагъвилелди зегъмет члугунай Мегъамедагъа "За трудовую доблесть" медалдиз лайихлу хъана.

1950-йисуз М.Султанов Буйнаксда багъманчивилин рекъай агрономар гъазурдай къве йисан школадиз гъахъна. 1-курс куьтягъ тавунмаз, армиядин жергейриз тухвана. Анай хтайла, келунар давамар хъувуна. Чуьлдин бригададин бригадирвиле квалахзавай жегъил 1954-йисуз колхоздин председателвиле хъана. 1960-йисуз партиядин райкомди ам Совпартшколадиз рекъе туна. Ам куьтягъна хтана, председателвиле квалахун давамар хъувуна. 1966-йисуз колхоз совхоздиз элкъуьрна. Анин директорвилени 1979-йисалди М.Султанова квалахна. Гъикл квалахна-тла, ихътин делилри ачухдиз шагъидвалзава. Муьжуд (1960-1965-йисар) ва клуьд (1965-1970-йисар) лагъай пятилеткайрин планар артухни алаз тамамарунай директор Мегъамедагъа Рамазанович Зегъметдин Яру Пайдахдин къве ордендиз лайихлу хъана. Абурулай гъейри ам 8 медалдин сагъибни я. Ам киле авай совхозди 1966-79-йисара гъилляй-гъилиз къведай Яру пайдах цлуд сеферда къачуна. М.Султанов киле авай девирда пекарня, аялрин бахча, столовая, гъамам, гараж, емишрикай миже хжуддай линия, склад, муьквер, клубрин, конторрин дараматар, хуьре маларин, Мугъанда лапагар патал фермаяр (чубанар патал квалерни галаз) эцигна. 150 гектарда цийи багълар, уьзуьм-

лухар кутуна. Булахар туькьурна ва хейлин маса квалахарни килиз акъудна.

1971-йисуз Луткуниз ДАССР-дин Верховный Советдин Председатель Роза Эльдарова атанай. 25 йисан къене къайда-низам члурай са дуьшуьшни тахъанвай чешнелу хуьруьз ада гъилляй-гъилиз къведай Яру пайдах ганай. "Куьн бахтлу инсанар я ихътин директор авай..." - лагъаналдай а члавуз майишатдин, хуьруьн жемятдин агалкъунар акур Р.Эльдаровади.

- ЧИ ХУЬРУЬН жемят, - суьгъбетзава Мегъамедагъа Рамазановича, - зегъметкеш, дуствилин сад тир коллектив я. Зун гъихътин шабагъриз (наградаяр) лайихлу хъанватлани, абур гъа чи жемятдин зегъметдиз ганвай къимет я зи тварунихъ янавай. Баркалла виридаз. Райондин киле хъсан регъберар хъайила, чкайрални майишатрин киле авайбуру гъакъисагъвилелди квалахда ва агалкъунарни жеда. Заз совхоздин директорвал авун теклифайди хъсан тешкилатчи, алакьунар авай регъбер, райкомдин 1-секретарь гуьрметлу Абдулкафар Исакович Агъмедов тир. Адал къведалди 1-секретарвиле куь хуьруьнви Эседуллагъ Межидович Мамедова квалахна. Ам пара къени инсан, халис коммунист тир. Чи хуьруьз сифте атайла, ам эвелни-эвел кимел фенай. Анал алай вири агъсакъалриз гъилер яна, абурун юкъва ацукъна, виридан дерди-гъалдикай, авай месэлайрикай, четивилерикай хабар къунай, теклифрихъ, меслятрихъ муьуфдивди яб акална. Гъа ик - гъар са хуьре. Хиве куьр крар къилизни акъуддай. Э.Мамедовалай гуьгъуьнзи райондин килиз А.Агъмедов атанай. Ихътин са кар гъич рикелай алатдач, - давамарзава М.Султанова. - Зун совхоздин директор хъана анжах пуд варз тир. Абдулкафар Исаковича райкомда совещание тухуда. Анал зазни гаф ганай. Заз я рахадай, я квалахдай ашкъи амач, лагъанай за. Гъикл хъи, и авай гъалара райондин, майишатрин экономика гъич хкажиз жедач. А.Агъмедов заз пата-патахъ, чин члурна хъиз, килигна ва вучиз лагъана хабар къуна. За гъавурда туна хъи, бес гъар юкъуз хуьрай райцентрадиз, кузовда пуд челег аваз, бензин, кудайди къачуз, машин къвезва. Амма гъар сеферда пудан чкадал анжах са челегда авай бензин гузва. Ам шумуд машинда цада? Ик! Гъикл квалахдайди я?..

А.Агъмедован чин ачух хъхъана. Мад са шумуд кас рахайла, ада нефтебазадин киле авайдаз эверна ва совещанидал адаз ахътин клеви туьгъметар авуна хъи, а касдай гъекьер авахъзавай... Гъа инлай зак лувар акатна, квал-

лахиз жедайдахъ инанмиш хъана. Хтана хуьруьз, гъилер къакъажна. Идалай къулухъ пуд челегни, гъатта ара-бир къудни ацлуриз хъанай. Элкъвена виринаришветбазвили агъавалзавайла, за я ганач, я жувани къачунач. Михивал сифте чкадал эцигна. Вири жемятдин пай квайди садавин тарашиз тунач. Инсанар кватл хъанвай чкайрал за лугъудай: зи квалахдин асул къайда ихътинди я - жемятдин пай квайди завайни клан жемир, заз квевайни затлани кандач. Гъа ик! яргалди квалахни авуна за.

СУЛТАНОВ Мегъамедагъа фадлай лап хъсандиз чизвай, вичини совхоздин директорвиле ва майишатра маса къуллугърални квалахай Идаят Насирова къейдзава:

- Мегъамедагъа Рамазанович тежрибалу регъбер тир. Вад йисарин планар ам киле авай майишатди гъамиша артухни алаз тамардай. Райондин руководителрикай лап хъсанди яз, ам Кыблепатан Дагъустандин майишатрин килевайбурузни регъбервал гунин, идара авунин жигъетдай чешне тир...

1979-1988-йисара М.Султанова совхозда инженер-мелиораторвиле квалахна. 1988-йисуз пенсиядиз экъечлай камаллу агъсакъалди жегъил пешекаррин арада насигъатчивилин, меслятчивилин квалах тухун давамарна. Эхиримжи йисара Махачкъалада яшамиз жезва. Ам халис майишатчи, зегъметдал, тлебиатдал гзаф рикл алай кас тирди мадни а карди къалурзава хъи, квалихъ галай чилин участокда ада гъевчи теплицалимонарий туькьурнава. Ана тарар хъсандиз еке хъанва. Вичи суьгъбетзавайвал, йиса са тарцел 400-500 лимон жезва. Лимонарий адахъ хуьрени ава.

Хизанда уьмуьрдин юлдаш Мегъредихъ (рагъмет хъуй вичиз) галаз санал вад рушни са хва тербияламишнава. Члехи буба хтулри, птулри (вири 56 къван ава) ва са штудини шадарзава.

Суьгъбетдин эхирдай за члехи агъсакъалдивай алай девирдикай, инсанрикай, "Лезги газетдикай" вичин фикирар лугъун тлаабна.

- Вуч лугъун, бязи инсанри чпиз кланивал тарашзава, - къейдзава Мегъамедагъа Рамазановича. - Тимилни ваъ. Халкъ паталди чалишмиш хъана кланда. За туькьурай емишрикай миже хжуддай цехни тергнава. Ихътин квалахар заз такан я. Ам амайтла, жемятдиз къе квалах, фу жедай.. Зун иниз хтана вад лагъай йис я. Захъ члехи руш Гуьлдерей гелкъвезва. Ада заз ина вири шартлар яратмиш-

М.Султанован лимонарийда

нава. Къуй вирибурун хизанра гъа ихътин веледар хъурай! Чи милли "Лезги газет" за датлана хъизва, келзава. Хуьре авайла, зи квалчихъ хъизвайди тир, ина, шегерда, рушан тварунихъ хъенва. Газет тахъайла, зун гзаф дарих жеда. Ам за цларба-цлар келзава, гъар са нумрадай хейлин хабарар, камаллу ихтилатар ван жезва. Газет гъар са лезги хизандиз хтун, адан тираж 10-15 агъзур экземплярдив агакъарун лазим я. Им чи вири халкъдин килин винизвал жедай. Зи дуьст Идаят Насировазин чухсагуьл лугъуз кланзава. Ам яр-дуьст къадай, хуьдай, абурун къадир авай, гъар садан къуллугъда акъвазиз, куьмекиз гъазур активный юлдаш я. И зи юбилейдин мярекатрин тешкилатчини гъам я. Аллагъди хуьрай вич!

Камаллу агъсакъалар кваллин, кимин, хуьруьн абур я лугъуда. Гуьрметлу Мегъамедагъа Рамазанович! Квез баркаллаз юбилейни, Цийи йисни мубаркарай! Къуй Квез хтуларни, птуларни, штулни еке дережайрив агакъна акурай!

Куьмек гунин макъсадалди

2018-йисуз Дагъустандин бюджетдай ципицлар гъялзавайбур патал куьмек яз тахминан 100 миллион манат чара ийида, хабар гузва РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерстводин пресс-къуллугъди.

"Емишар ва ципицлар квалтунин жигъетдай республикадин игътияжар 97 процентдин таъмин я, фикрзава, муьквал тир йисара чун жува-жув тамамдаказ таъминарунал элячда. Хуьруьн майишатдин суьрсет гъасилзавайбур гъевесламишунин, килди къачуртла квалтнавай ципицлар гъялуни кардиз субсидияр чара авуналди куьмек гунин макъсадалди Дагъустан Республикадин бюджетда 2018-йис патал 100 миллион манат фикирда къунва", - малумарна РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министрдин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Керимхан Абасова.

Рикел хкин, Россиядин мулкунал квалтзавай вири ципицрин саки пудай са пай Дагъустандал гъалтзава. 2017-йисуз республикада ракънини кагърабайрин садрани тахъай къадар бегъер вахчуна - тахминан 170 агъзур тонн, им адалай вилик квай йисандалай 19,6 агъзур тонндин артух къадар я. Адакай 106 агъзур тонн ципицлар (2016-йисандалай 20 агъзур тонндин гзаф) гъялун патал карханайриз рекъе туна.

Дагъустандин уьзуьмлухри санлай къачурла 25,2 агъзур гектардин чил къазва, абурукай 18,2 агъзур гектардай бегъер квалтзава.

Мумкинвилериз килигзава

Дагъустанда Ирандихъ галаз саналди тир хуьруьн майишатдин продукция гъялдай карханаяр пайда жеда.

Алай вахтунда Ирандин карчи-яр и реквизи талукъ тир инвестицияр чара авунин мумкинвилериз килигзава.

Инал ихтилат емишарни май-ваяр, гъаклани прунз гъялуни производстводикай физва. Ихътин саналди тир карханаяр тешкилуникай Дагъустандинни Ирандин кеферпатан са шумуд вилайтдин - Мазандерандин, Гуьлуьстандин, Рагъэкъечдай ва Рагъаклiday патарин Азербайжандин арада 2018-йисуз кутлунун мумкин тир регионри санал квалахунин гъакъиндай икьраррин проекта лагъанва.

Килди къачуртла, Ирандин инвесторри Дагъустандин фермер-рихъ галаз санал прунз гъасилуниз, гъаклани ам гъялдай кархана эцигуниз итиж ийизва. Ида гележегда дуьгъудалди Россиядин ва Ирандин жуьреба-жуьре регионар таъминардай мумкинвал гуда.

Агалкьунар лайихлудаказ дамахдайбур я

Гъазурайди - Ж.САИДОВА

Россиядин виридалайни кьибле-пата авай, кьунши Азербайжан Республикадихъ галаз сергьятдал алай Мегьарамдхуьруьн район гьамиша кьетген культура ва тарих авай маканрикай сад яз машгьур тир.

Арандин чилел экия хьанвай адан твар алай вахтунда Дагъустан Республикадин районрин арада хуьруьн майишатдин агалкьунралди сейли я.

Кьибледин хуьтуьл тлебиат, берекатлу чил, зегьметдал рикл алай инсанар - вири ибур хуьруьн майишат гегьеншдаказ виликди тухун патал кьулай шартлар тешкилзавай терефар я.

Кьиле Фарид АГЬМЕДОВ аваз Мегьарамдхуьруьн райондин руководстводи экономика еримлу авунин стратегиядиз талукъ яз кьунвай рекьин асул хел хуьруьн майишат, кьилди кьачуртла, багьманчивал ва уьзюмчивал виликди тухуникай ибарат я.

Ина хуьруьн майишатдин вири хилериз талукъ муниципальный программаяр туькьурнава. Асул фикир багьманчивилин ва уьзюмчивилин хилериз ганва. ИкI, 2016-йисан гатфарихъ районда 152 гектар цийи багьлар кутунвай. Абурукай 42 гектар фад бегьердал кьведай жуьрединбур я. 2017-йисан гатфарихъ лагьайтла, цийи багьлар

26 процентдиз барабар емишрин бегьер кватнава.

Районда гзаф бегьер гудай ва фад бегьердал кьведай жуьредин сад лагьай багъ 2013-йисуз Оружба хуьруьн "Гранит К" СПК-да кутунвай. 4 гектар чил кьунвай и багъ, "сифтени-сифте жува чешне кьалура" лугудай мисалдал амал авуна, райондин кьили вичи кутунвай. Гзаф бегьер гудай жуьредин багьларин майданар йисалай-суз неинки "Гранит К" СПК-да, гьакни амай маса чкайрани гзаф жез хьана. Гьа икI виле акьадай нетижай-ривни агакьна. Кьетген чка ина ичерин багьлари кьазва. Жуьребажуьре гзаф сортарин хуьтлуьн ва гатун ичерин багьлар

лар ва цийи жуьредин багьларин сифтегьан бегьерар - ибур районди кьенин юкьуз гьахьлудаказ дамахзавай нетижаяр я.

Идалайни гьейри, Мегьарамдхуьруьн райондин зегьметчийри

3000 тонндайла виниз хурмадин, садрани тахьай кьадар хутарин бегьерар кватI хуьунва.

Хуьруьн майишатдин производстводани агалкьунар ава. 2017-йисуз Мегьарамдхуьруьн районда

майишатри гьасилзавай продукцияди маса затI хьудунин, ам маса гунин, менфятлудаказ ишлемишунин месэла гьялунал машгьул я. Эхиримжи 2-3-йисан вахтунда райондин хуьруьн майишатдин производство, виликан йисарив гекьигаила, тахминан 2,7 сеферда виниз хьанвайди гьисаба кьуна, суьрсет гьялунын ва маса гунин рекьер жагьурдайла, Россиядин базарриз экьечлунын мумкинвилер фикирда кьадайвал я.

Мегьарамдхуьруьн районда йисалай-суз артух майданар кьазвай мад са хел, кьав гьалдна кьенавай, чилин (теплицаяр) майвачивал я. Эгер 2016-йисан гатфарихъ районда теплицаяр патал 6 гектар чил чара авунвайтIа, 2017-йисан эхирдалди теплицайри кьунвай майданрин кьадар санлай кьачурла 9,6 гектардив агакьнава.

Алай аямдин эхиримжи технологийрикай менфят кьачуна туькьурнавай теплицайрин зурба комплексар Хьартас-Кьазмайрин хуьре ава. Теплицайра йисан кьиллякьилиз майваяр гьасилунал Биллхуьруьн-Кьазмайрин, Ярагь-Кьазмайрин, Бут-Кьазмайрин, Мегьарамдхуьруьн, Цийи хуьруьн ва

са жерге маса хуьрерин майишатрин зегьметчийрин машгьул я.

Филерин хуьре теплицайрин комплекс эцигун патал райондин руководстводи "Эко-Даг" ООО-дихъ галаз икьрар кутуннава. Кьунши республикадай тир инвесторди ана 40 гектар чилин майданда алай аямдин теплицайрин комплекс эцигун пландик кутунва. Карханада 600-дав агакьна кьвалахдин чкаяр жедайвал я.

Майвачивилин хел кьвердавай еримлу жезвайди фикирда кьуна, умуд кутаз жеда хьи, са шумуд йисалай и хиле производстводи районда, багьманчивили хьиз, кьвен-кьвечи чка кьада.

Хуьруьн майишатдин продукция гьасилунал районда 20 900 майишат машгьул я, абурукай 19 850 майишат агьалийрин куьмекчивилинбур, яни ЛПХ-яр я. Арендаторри ва КФХ-ри (кьенин юкьуз абурун кьадар 684-даз барабар я) хуьруьн майишатдин 96 процент суьрсет гьасилзава.

Хуьруьн майишатдин гьар йисан нетижаяр Мегьарамдхуьруьн районда кьиле физвай республикадин "Самурдин зул" фестивалдал кьазва. Мяркатдин сергьятра аваз ина ярмаркаяр ва выставкаяр ачухзава, зегьметчийри чпин экологиядин жигьетдай михьи суьрсет - бегьер майдандиз акьудзава, агьалийриз ва мугьманриз дамахдивди теклифзава.

Инвестицияр желбуналди

Нариман КЪАРИБОВ

Экономика вилик тухунин карда са бязи четинвилер гьалтзавай алай девирда и хилез инвестицияр, чпихъ и барадай члехи мумкинвилер авай кьилдин ксарин, бизнесменрин пулдин такьатар желбунихъ зурба метлеб ава.

Уьлкведин ва чи республикадин гзаф чкайра хьиз, и важиблу месэладиз Дербент шегьердани йисалай-суз кьетген фикир гузва. Инвесторрин куьмекдалди, абуру лайихлу пай кутуналди (Сулейман Керимов, Имам Яралиев, Зиявудин Мегьамедов, Мегьамед Садулаев ва масабур) кьадим шегьерда промышленностдин цийи карханаяр, туриствили комплексар, агьалийри ял ядай ва чпин сагьламвал мягькемардай чкаяр арадал кьеззва.

Ингье и барадай са шумуд мисал. Шегьерда вири уьлкведа машгьурди тир консервиярдай комбинат кардик квайла, гьа и карханадихъ гьазур продукция тун патал лазим кьапар (картондин ящикар) гьазурдай махсус цехни авайди тир. Амма, гьайиф, комбинат агал хьайила, Дагъустандин консервиярдай са жерге маса заводризни картондин ящикар рекье твазвай и цехни кьлана.

Шад жедай кар я - алатай йисуз гьа и цех хьайи чкадал кьадирлу ксари кьве жуьредин гипсокартондин листер гьазурдай кархана ишлемишиз вахканва. Суткада пуд агьзур квадратный метр продукция акьудзавай и цийи карханада 50 кас патал кьвалахдин чкаяр хьанва.

Карханада гьасилзавай гипсокартондин листерин ери хьсанди тирвилляй анин иесийриз (инвесторриз) неинки са чи республикада, гьакI уьлкведин маса чкайрани продукция маса кьачудай муьштери-яр жагьанва.

Мукьвал тир вахтара цийи карханада гипсокартондин листер (кьулар) патал алюминийдин профилар ва са жерге маса шейэрни акьудун фикирзава. Шак алач хьи, и карди ана кьвалахзавайбурун кьадарни хейлин артухарда.

Малум тирвал, алай вахтунда Дербентда ципицлар кьабулдай ва гьалдай кьве члехи, чи республикадилай кьерехранни твар-ван авай кархана - газ квай чехирар гьасилдай завод ва коньякрин комбинат кардик ква. Абурухъ чпин уьзюмлухарни ава ва асул гьисабдай чпин хаммал гьалзава. Эхиримжи кьвед-пуд йисан деллири кьалурзавайвал, Кьиблепатан Дагъустандин са бязи районрин уьзюмлухура битмишарзавай бегьерар гагь-гагь, Дербентдилай элячIна (ана хам-мал кьабулун четин жезвайвиллиз килигна), Избербашдин ва гьатта Кьизлярдин заводриз тухуниз мажбур жезва.

Дербент, Мегьарамдхуьруьн ва Сулейман-Стальский районрин мулкара уьзюмлухрин

майданарни гегьенш жезва, цийи уьзюмлухура кутазва.

ГьакI тирвилляй Дербентда чехирринни коньякрин генани са завод эцигунин лазимвал арадал атана. Шад жедай кар ам я хьи, инвестицияр желбуналди цийи завод эцигунин кьвалахар гежелни вегьенач - алай вахтундани абуру йигин еришралди кьиле тухузва. Эцигунардайбуру ва инвесторди хиве кьазвайвал, алуькнавай 2018-йисуз цийи заводди ципицлар кьабулда ва гьалда.

Кьейдна кьанда хьи, заводдин территорияди санлай кьачурла 5,2 га, кьилдин касдин инвестицияри 1200 миллион манат тешкилзава. Цийи карханада дербентвийриз 130-дав агакьна кьвалахдин чкаяр жеда.

Кьадим шегьерда агьали-яр (пассажирар) патални кьулайвилер яратмишун риклелай алуднавач. Шегьердин автопарк ар йисалай-суз цийи жезва, вири кьулайвилер авай автобусралди ацлузва. ИкI, кьилдин ксарин инвестицияр желбуналди, алатай йисуз "Форд", "Пежо", "Газель Некст" ва "Мерседес" маркайрин цийи 54 автобус кьачунва ва абуру шегьердин кьенепатан маршрут-ра ишлемишзава. Цийи автобусар маса кьачунин барадай анжах тек са эхиримжи кьве йисуз 48 миллион манат кьилдин инвесторрин такьатар харжнава ва и кар алай йисузни давам жеда.

Шегьерда инвестицияр желбуналди эцигнавай здравоохраненидин са жерге идараяр, ресторанар ва мугьманханайрин комплексарни арадал атанва. "Здоровье", "Медэлит", "Моряна", "Хаял" ва "Яру елкенар" комплексар гьа ихьтинбурун жергедик акатзава.

Чпин пулдин такьатар харжуналди Дербент шегьердин экономика вилик тухуник лайихлу пай кутазвай карчийрин авачиз туш. Абурукай садни шегьердин собранидин депутат Исмаил Шекералиев я. Са шумуд йис инлай вилик и бажарагьлу карчиди вичин харжидалди шегьерда спортдин комплекс эцигна. Кар анал ала хьи, акьалтзавай несил спортдин гзаф жуьрейрал машгьул жезвай ва республикадилай кьерехранни турнирра, соревнованийра иштиракуналди жаванри агалкьунар кьазанмишзавай спорткомплекс мергьяматлу карчиди вичин патай шегьердиз багьишнава.

Бажарагьлу инвестор ва карчи И.Шекералиева эцигна алатай йисуз кардик кутунвай алишверишдин комплексдани 200 касдилайни гзаф дербентвийриз кьвалахдин чкаяр хьанва.

Ихьтин мисалар мадни гзаф гьиз жеда. ГьикI хьи, кьадим шегьер вири рекьерай машгьурди хуьн патал чалишмиш жезвай инвесторрин ва карчийрин жергяяр кьвердавай кьалин жезва. Шегьерда абуруз хьсан шартларни яратмишнава.

санлай кьачурла 462 гектарда цана (286 га - фад бегьердал кьведайбур). РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министрстводин официальный делилралди, и рекьай Мегьарамдхуьруьн районди алатай йисуз республикада сад лагьай чка кьунва.

Кьенкьивечи чкадиз район гьасилзавай емишрин кьадардал гьалтайлани лайихлу хьанва. 2017-йисуз райондин хуьруьн майишатдин зегьметчийри 43 000 тонн, яни республикада санлай хьанвай кьадардин

2000 тонн техил, 13500 тонн ципицлар, 86 000 тонн майваяр гьасилна. Муниципалитетдин мулкунал арадал гьизвай хуьруьн майишатдин продукция маса гунин, гьялунын макьсадалди, Фарид Агьмедован тапшуругьдалди ва республикадин программадин сергьятра аваз, ина хуьруьн майишатдин муьштеривилин кооперативар тешкилнава. Алай вахтунда 3 СПОК кардик ква: "Опторгснаб", "Дары Юждага" ва "Агрологистик". Алай вахтунда райондин руководство

Надият ВЕЛИЕВА

Чна лайихлу муаллимрикай, духтуррикай, хуьруьн майишатдин работнирикай ва икI мад газетдиз датIана макъалаяр гузва. Амма яргъал вахтара банкарин къурулушда кIвалахзавайбурукай лап кьериз-цIаруз кхъенва. И нукъсан арадай акъудунин мураддалди и йикъара зун фадлай и къурулушда зегъмет чIугвазвай АО АКБ “Эльбин” банкдин правленидин председателдин заместитель Бейбала Гьажибалаевич ВЕЛИЕВАХЪ галаз гуьруьшмиш хъана.

Бейбала 1958-йисуз Азербайжан ССР-дин Къуткъашен райондин Амирван хуьре колхозчияр тир Гьажибаладинни Гуьлевшадин хизанда дидедиз хъана. 1929-1930-йисара, Дагъустандин гзаф маса хуьрерай хъиз, Европада виридалайни къакъанда авай Къурушрин хуьрйини гзафбур, гъа жергедай яз Велиев Гьажибаладин хизанни, Азербайжандиз куьч хъана. Ана хизан малдарвилел машгъл тир. Хизанда кьве велел (са гадани руш) тербияламишна. Руш Къизил кIвалин кайвани я. Бейбалади хайи хуьре 8-классдал къван, гуьгъуьнлай Баку шегьерда 5-нумрадин школа-интернатда кIелна. Школа куьтгъайдалай гуьгъуьнлиз Советрин Армиядин жергеира къуллугъна, 1981-1986-йисара ДГУ-дин экономический факультетда заочникаказ кIелна. 1981-йисуз ада вичин зегъметдин рехъ Махачкъала шегьердин центральный сберкасада старший кассирвилелай башламишна. Гуьгъуьнлай жуьреба-жуьре йисара республикадин Гострудсберкассайрин управленида ревизорвиле, Махачкъала шегьердин 8416-нумрадин Кировский отделенидин управляющийвиле, 5022-нумрадин сбербанкдин управляющийдин сад лагъай заместителвиле, РФ-дин сбербанкдин 5022-нумрадин Дагъустандин отделенидин управляющийдин заместителвиле, ООО АКБ “Дагдорбанкдин” правленидин председателдин заместителвиле, ООО АКБ “Дагдорбанкдин” Махачкъаладин филиалдин директорвиле, ОАО КБ “Анжибанкдин” “Капитал” филиалдин директорвиле, ОАО КБ “Эльбин” - банкдин 5-нумрадин алава офисдин руководителвиле зегъмет чIугуна. Алай вахтунда Бейбала Велиев АО АКБ “Эльбин” банкдин правленидин председателдин заместитель, РФ-дин лайихлу экономист, РФ-дин центробанкдин патай гзаф къадар гуьрметдин грамотайрин сагъиб я.

Бейбала Гьажибалаевичан уьмуьрдиз вил вегейла, адахъ девлетлу биография авайди аквазва. КIвалахай вири чкайра ада вичикай анжах хъсан фикирар туна.

Банкарин кIвалахдин рекъай дерин чирвилер ва еке тежриба авай Бейбала Гьажибалаевичан вилик за са шумуд суал эцигна.

■ **Сифте заз куьне “Эльбин” банкдин тарихдикай, адан кIвалахдикай куьрелди лагъанайтIа кIанзавай.**

- Акционерный коммерческий банк “Эльбин” (АО) 1993-йисуз общественно-полити-

ческий машгъур диятель ва бажарагълу бизнесмен рагъметлу Гьамид Мустафаевич Гьамидова кардик кутунай, - башламишна ада вичин ихтилат. - 1993-йисуз ам РФ-дин центробанкди талукъ тир къайдада регистрация авуна. 1998-йисуз банк агалнавай. 2003-йисуз ачух акционерный обществодиз элкъуьрнай. 2013-йисуз АО АКБ “Эльбин” банкдин уставной капиталдин къадар 310 млн манат тир. “Эльбин” банкди Россиядин банкарин къуллугъардай базарда кIвалахиз 25 йис я. И девирда ада агъалийрин гзаф игътияжриз къуллугъна. Къенин юкъуз ам алай аямдин виниз тир технологийрин, бизнесменрин ва кылдин ксарин къвердавай артух жезвай игътияжар тамамарзавай чешнелу банк я. Банкдиз Москвада, Владивостокда вичин филиалар ва алава офисар ава. Регионрин банкариз ихтибарлувилин рейтингдай ам сад лагъай вад банкдин арада ава. Банкди Россиядин ва РД-дин зурба банкарихъ галаз алакъаяр хуьзва.

Къуллугъар - гзаф, ерини - винизди

■ **Банкдин кIвалахдин килин терефар квекай ибарат я?**

- Банкди агъалийриз вкладар ачухунин, пулар Россиядин ва къецепатан уьлквейриз, санай масаниз рекъе тунин, валютадин операцияр киле тухунин, юридический ва кылдин ксариз кредитар, карханайриз ва идарайриз гъахъ-гъисабдин счетар ачухунин ва гзаф маса къуллугъар ийизва.

■ **Банкда вкладрин гъихътин жуьреяр ава?**

- Пулар са шумуд жуьреда эцигиз жеда. Кылди къачуртIа, агъадихъ галай жуьреяр ава: вахтуналди тир вклад “Эльбин надежный” (7,5%), вахт эцигнавай вклад “Эльбин пополняемый” (7%), вахтуналди тир вклад “Эльбин пенсионный” (4%), вклад (до восстановления) (03%).

■ **Банкди агъалийриз къецепатан уьлквейрин валютадин вкладар ачухазвани?**

- Эхъ, Банкди муштерийриз долларрин (0,3%), евродин (0,5%) вкладар ачухзава. Вкладрин патяхъай тамам делилар “Эльбин” - банкдин официальный сайтдай чириз жеда.

АО АКБ “Эльбин” банкдин дарамат

■ **Банкди вичин муштерийриз Интернет технология ишлемишунин къуллугъар ийизвани?**

- Гьелбетда. Операцияр киле тухудайла, банкди вини дережадин технологияр активниказ ишлемишзава. Кылди къачуртIа, къуллугъ - муштери - банк. И къуллугъди муштерийриз банкда ачухнавай расчетный счетдай, вичин офисдай экъечI тавуна, Интернетдай лазим операцияр киле тухудай мумкинвал гузва. Идалайни гъейри, банкди пластикадин карточкаяр акъудзава, муштерийривай а карточкадай Интернетдай, онлайн - режимда аваз, герек шейэр маса къачуз жеда. Банкдин карточкадай нагъд пул гъилиз атун патал шегьерда ва бязи районар банкотматрин сетар кардик кутунва.

■ **Банкдай къецепатан уьлквейрин валюта къачуз ва маса гуз жедани?**

- Чи банкдай муштерийривай валюта маса къачунин ва маса гунин операцияр киле

ле тухуз жеда. Валюта маса къачунин ва гунин курс гъар юкъуз дегиш жезва. И кар валютадин базарда авай гъаларихъ галаз алакъалу я.

■ **Банкдай пулар санай-саниз анжах Россияда рекъе тваз жезвани?**

- Ваъ. Пулар санай-саниз неинки са Россияда, гъагI инай мукъвал ва яргъал тир уьлквейриз валютани рекъе тваз жезва.

■ **Банкда гъукуматди агъалийрин вкладар страховатзавани?**

- Эхъ, 2005-йисалай банк вкладар страховатдай системадин реестрдик кутунва.

■ **Банкди гъихътин ксариз ва гъикъван вахтунда кредитар гузва?**

- Пуд йисалай виниз тушиз, вахтуналди 23-йисалай 69-йисал къедалди яшара авай юридический ва кылдин ксариз.

■ **Кредитдин процентдин ставка гъикъван я?**

- Кылдин ксариз - 19, юридический ксариз 23 процент я.

■ **Кредит вахтунда вахкуз тахъай дуьшуьшра куьне вуч ийизва?**

- Эгер вахкуз тахъунихъ са гъихътин ятIани тайин себебар аваз хъайитIа, абур фикирда къуна, кредитдин вахт давамарзава. Чи

банкди муштерийриз ийизвай къуллугърин къадар гзаф я, чебни - виниз тир ери аваз. Банкдиз еке мумкинвилер хъун муштерийриз мумкинвилер хъунилай аслу я, - кьейдзава Бейбала Гьажибалаевича.

■ **КIвалахзавай работнирикай вуч лугъуз жеда?**

- Ина кьве вишелай виниз работнирки кIвалахзава. Абур вири килин образование авай, чпин пеше дериндай чидай, агъалийрин къуллугъда галатун тийижиз акъвазнавайбур я. Зун абурун кIвалахдилай гзаф рази я.

■ **Квел гъихътин четинвилер галтзава?**

- Ахътин еке четинвилер чаз авач. Амма РФ-дин центробанкдин истемишунар къвердавай клевибур жезва. ЯтIани чи коллективди, чпин вири къуватар эцигна, а истемишунар намуслувилелди килиз акъуддайдак за умуд кутазва.

Гъар са касдиз адан агалкъунриз килигна къимет гуда. Бейбала Гьажибалаевичазни, адан инсанвилер ерийриз, гъакъисагъвилелди чIугвазвай зегъметдиз килигна, кIвалахзавай коллективдин арада еке гуьрмет ва авторитет ава.

Бейбала Гьажибалаевичахъ галаз санал кIвалахзавай АО АКБ “Эльбин” банкдин автоматизациядин отделдин начальник **АЛИДА-РОВ Космудина** ингъе адакай вуч лугъузватIа:

- Бейбала Гьажибалаевич банкдин кIвалах хъсандиз чидай тежрибалу работник я. И рекъай адахъ геьенш, дерин чирвилер, алакъунар ава. Ам лап хъсан регъбер ва тешкилатчини я. Гъар йикъан кIвалахда ам клеви истемишунардай, гъакъикъи месэляяр вилик эцигнавай, абур гъялзавай, гъахълувал кIандай регъбер я.

Бейбала Гьажибалаевич неинки тежрибалу пешекар, гъагIни гуьрметлу хизандин кылни я. Вичин уьмуьрдин юлдаш, Махачкъала шегьердин 9-нумрадин муниципальный поликлиникадин медсестра Егане Бахтияровнадихъ галаз санал хизанда кьве хва тербияламишнава. Къе абурукай гъар сад тариф авуниз лайихлу инсанар хъанва, кIвалюгъ кутуна, яшамиш жезва. Сеймур вичин хизан галаз Москвада ава, ам карчи я. Тимур Махачкъала шегьердин АО АКБ “Эльбин” банкдин 5-нумрадин алава офисдин киле ава.

Инсанрин игътияжар галатун тийижиз тамамарунин къайгъуда авай гуьрметлу Бейбала Гьажибалаевичаз ва ам киле авай коллективдиз чна Цийи йис мубаракзава. Абурухъ чандин сагъвал, кIвалахдани еке агалкъунар хъун чи мурад я.

Пенсияр артухарнава, амма...

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Цийи йис алуькдалди са тIимил вахт амаз ва йисакай алатнавай йикъарани “2017-йисуз хъиз, цини пенсионерриз 5 агъзур манат гунин малумат дуьзди яни? Ам гун патал гъихътин справкаяр агакъарун лазим я?” лугъуз хабарар къазвай чарар-цIарарни зенгер “Лезги газетдин” редакциядиз гзафбуру рекъе тунва. Идалайни гъейри, социальный сетра “Алай йисуз гъар са пенсионердиз, са сеферда гудай пул яз, 5 агъзур манат вахтунда, яни 20-январдалди, лазим справкаяр агакъар тавурбуруз гузвач” лугъудай видеороликарни гзаф гъатнава. Ял ядай йикъар алатна, мумкинвал хъанмазди, чна РФ-дин пенсийрин фондунин килин управленидин (ГУ ОПРФ) Дагъустанда авай отделенидин пресс-къуллугъдин регъбер Альбина Фаргатовна **СУНКЪУЛИЕВАДИВАЙ** и суалриз жавабар, баянар гун тIа-лабна. Чи ватандаш руша гзаф къадар пенсионеррин вил алай тIа-лабун гъасятда килиз акъудна.

- Малум тирвал, алуькнавай йисуз Россиядин, гъа гъисабдай яз Дагъустандинни пенсийрин къурулушда са жерге цийивилер арадал кведа. Кылди къачуртIа, абур алай вахтунда пенсионерар тир ва гележегда пенсиядиз экъечIдай ксаризни талукъбур я. ИкI, 2018-йисан 1-январдилай кIвалах тийизвай пенсионеррин, яни 554 агъзурни 428 дагъустанвиндин пенсия 3,7 процентдин хкаж хъанва, - кьейдна А.Сункъулиевади. - Хкаж хъанвай къадар пул 2017-йисан пул къуватдай аватунин (инфляция) делиприлай артух я. Индексация киле тухвайдалай къуллукъ, фиксированный выплатадин (пенсиядин са пай, пенсия тайинар-навай касдин страховой пенсиядал алава хъийизвай пулунин къадар) къадар вацра 4982,9 манат, пенсиядин са баллдин къиметни 81, 49 манат (2017-йисуз -78, 58 манат) хъанва. Нетижада алай йисуз яшарив агакъайла гузвай страховой пенсиядин йисан юкъван гъисабдин къадар 14 075 манатдив, кIвалах тийизвай пенсионеррин - 14 329 манатдив агакъда. Алай йисан 1-апрелдилай кIвалахзавай ва кIвалах тийизвай ксарин пенсияр 4,1 процентдин мадни хкаж жеда. Нетижада яшайишдин пенсиядин йисан юкъван гъисабдин къадар 9 045 манатдив агакъда. Идалайни гъейри, инвалид аялрин ва аял чIавалай I группадин инвалидар тир аялрин яшайишдин пенсиядин йисан юкъван гъисабдин къадарди 13 699 манат тешкилда, - алава хъуьуна Альбина Фаргатовнади.

А.Сункъулиевадин гафарай мадни малум хъайивал, 2018-йисан августдиз Дагъустандин Пенсийрин фондуни гъар йисуз киле тухун адетдиз элкъвенвай, 2017-йисуз кIвалахай пенсионеррин страховой пенсиядин къадар туькIуьр хъийида. Идалайни гъейри, 2018-йисан 1-февралдилай федеральный льготникрин ЕДВ (гъар вацра гузвай пулдин къадар) тахминан 3,2 процентдин хкажда.

Гуьрметлу “Лезги газет” кIелзавайбур! Чи суалриз гайи жавабрай аквазайвал, пенсионерриз са сеферда гудай пулуникай (5 агъзур манат) ванер-сесер бине авачирбур я.

Халис духтур

Нариман ИБРАГЬИМОВ

Алай вахт ахтынди хъанва хьи, вичин кар чизвай, гъавурда авай, азарлудав инсанвилелди, къайгъу-дарвилелди эгечизавай духтуррин гъилик акатун азарлуда вичин бахт яз гъисабзава. Вучиз лагъайтла исят-да больницайрани, поликлиникайрани, медицинадин хуси центрайрани туплал, пешедикай хабар авачир, диагноз эцигиз, гъатта дуьзгундиз рабни ягъиз тежезвай, давление алцумиз течизвай “лацу халатар” алайбур пара я.

Редакциядиз зи патав атай мукъва-къили Эрзи Жафаровади (Дербентдай меркездиз атун кагъ-улни хъанач касдиз) тарифлу, халис Лукьманал Гъаким хътин духтурдикай ихтилатна.

- Алай вахтунда начагъбур гзаф ава, - лагъанай Эрзиди. - Заз абур-рузни халис духтур алай чка чир хъана кланзава. Фена адавай чпиз куьмек къачудайвал, чеб пара кле-вера тун тавуна, сагъардайвал. Ам тахъанайтла, фадлай зи “нехир хтан-вайди” тир, - зарафатарни ийизва мугъманди. - Ада, зун хъиз, азардин кьармахрай ахкъудайбур гзаф я.

Неинки духтурдихъ, гъакл вичин пешедал рикл алай, агалкъунривди клвалахзавай, обществодиз менфят гузвай устад касдихъ галаз таниш хъун хъсан кар я. Ахътинбур гъикъван гзаф хъайитла, уьлкведин, халкъдин крарни вилик фида.

Эрзи Жафаровади ихтилат авур духтур-эндокринолог **Арсен Мевлюдинов** Мегъарамдхурун райондин Тагъирхурун-Къазмайрал дидедиз хъана. Хурун юкъван школа куьтягъай жаван 1999-йисуз Дагъустандин государственной медакадемиядик экечина. Лугъун лазим я хьи, Арсена клелуниз, инсандин бедендин гъар са орган, нукътла, адак акатзавай азарар ва абур вучиз акатзавайди ятла, гъа шартлар, гъалар чируниз гзаф фикир гана. Курсуна авай са бязибуру хъиз азад вахт кафеяра, пивбарра, куьчейра ваъ, библиотекадин залра акъудна. Устад, тежрибалу алими, духтурри гузвай лекцийрикай, семинаррикай, азарханайра тухузвай тежрибадин тарсарикай кыл къакъуднач. Нетихада сессиярни агалкъунралди вахкана, преподавателрин, деканатдин патай вичиз майилвал, гъурмет къазанмишна.

2005-йисуз А.Мевлюдинова академия акъалтарна ва эндокринологиядай интернатурада алава чирвилер, вердишвилер къачуна. Жегил пешекар Дербент шегъердин 1-нумрадин поликлиникадиз клвалахал къабулна. Къве йисуз ада вичин везифаяр намуслувилелди, азарлуяр рази яз амукъдайвал кыле тухвана. Кылиндиди, касди вичин пешедиз авай кланивал, вафалувал, азарлуяр сагъар хъувунихъ авай гъевес, къаст къалурна. И кар лазим ксариз акун тавунани амукънач. 2009-йисуз Арсен Мевлюдинов Дербентдин центральный больницадин эндокринологиядин отделенидин заведующийвиле тайинарна ва къенин юкъузни и везифа лайихлувилелди давамарзава.

- Уьмуьрдин кеспи хкъагъун заз четин акъвазнач, - лугъузва Арсен Юрьевича. - Зи диде Анжела Абдулнетифовна духтур я. Ада больницада клвалахзава. Гъевечи члавай зун йоддин низрихъ галаз вердиш хъана. Идалай гъейри, заз гъар

юкъуз дидедин куьмек кланзавай инсанар акун. Клвалахдила хтайлани, адан везифаяр акъалтдачир. Иифен кьулариз ракларихъ кас атайтлани, диде, вичин алатар, дарманар, рапар авай чантани къачуна, фидай ва клева авайдаз куьмекдай. Халкъдиз хийирлу кеспидин иеси жедай мурад школада амаз зи риклени гъатна.

Газетдикай менфят къачуна, заз чи инсанри ахъайзавай са гъалатдикай лугъуз кланзава. Ахътин азарар ава хьи, акатайла, инсанри абур масадбурукай чуьнуьхзава. Шекердин диабетни гъахътин азар я. Азардикай багъриярни, кьуншиярни, клвалахдин юлдашарни хабардар авун герек я. Гъикл хьи, садлагъана пис хъайитла, духтур агакъдалди сифтегъан куьмек гуз жедайвал. Диабетдик азарлудавай, са четинвални авачиз, сагълам, шад уьмуьр давамариз жезва, эгер духтурди ийизвай истемишунрал амал ийиз хъайитла. Мадни-къадагъа авунвай кьенфетар, ширин емишар, мурабаяр, вирт, хумрав, уьзуьм гъар юкъуз ишлемишзавай шейзерин сиягъдай акъудайтла, датлана спортдал машгъл хъайитла, куьквилез рехъ тагайтла. Шекердин диабетдикди азарлуяр салан майваар, цурувал квай продуктар, балугъ, як, члахарин хуьрекар тлуьна кланда. Гъелбетда, вахт-вахтунда жуван ивидик шекер гъикъван кватла ахтармишун, лазим дарманар хъун, инсулиндин раб ягъунни рикле-лай ракъурна кландач. Икл хъайитла, инсандилай диабетдин азардал гъалибвални къачуз алакьда. Гъайиф хьи, гзаф чи инсанри зайифвал къалурзава, “хъайиди жеда” лагъана, акатай вуч хъайитлани незва, духтурдин истемишунрал кваз къазвач, ахпа залан нетихайрални кьезва. Сада-ни ихътин гъалатриз рехъ тагурай, - меслятзава духтурди.

Дербентдин центральный больницади неинки шегъердин, райондин, гъакл вири Кыблепатан Дагъустандин районрин агъалийризни къуллугъзава. Эндокринологиядин отделенидиз къевезвайбурун къадарни гзаф я. Сир туш, эхиримжи йисара шекердин диабетдик начагъбурун къадар къвердавай артух жезва. Азарни лап хаталуди, инсафсузди, фендигарди, датлана духтурин гуьзчивилик хъана кланзавайди я, тахъайтла, эхир перишанди жеда. Духтурдин кьуру тариф ийидалди, ада сагъарзавай ксарихъ яб акалайтла хъсан я.

Эседуллагъ САИДОВ, Белиж посёлок. - Больницадиз аватун садазни кландач, вучда, чара авачир кьуьл я. Аниз къабулдалди, са хара анализарни авуна, направление къачуна кланзава. Жув-жувакайни гъарикл хъанвай азарлу “Яраб духтур гъихътинди жеда тла?” лугъудай фи-

кирди мадни гъелекзава. Палатада жуваз къалурай кроватдал чка кьурла, авайбурухъ галаз таниш хъайила ва азарлуяр “Чи Арсен духтур хъсанди, инсанрин члал чидайди, начагъдан къенезни гъахъдайди я” лагъайла, за далудал алай парцин са пай алатайда хъиз гъисснай. Ахпа Арсен Юрьевич ва ам начагъбурув эгечизавай, абур сагъарзавай тегъер акурла, генани регъят хъана чандиз.

Шекердин диабет ахътин азар я хьи, жув вердиш хъанвай хейлин амалрикайни, тлуьнрикайни, къайдайрикайни кьерех хъана, жува абур къадагъа авуна кланзава. Гъайиф хьи, гъар садахъ ахътин уьткъемвал, къаст, мурад жезвач. Гъа идалди вичин азардиз мадни гъенш майданар ачуьзава, беден зайифарзава. Арсен духтурди начагъдини, адан багъриярни члалал гъизва. Ихтибардиз къачузва, вичихъ инанмишарзава. Дуьзгундиз духтурдин меслятрал, истемишунрал амал ийиз, сагъардай серенжемар кыле тухвайла, азардикай хата хкат тийидайди, бедендин сагъламвал мягъкем жедайди тестикъарзава. Адаз гъар са азарлудахъ (отделенида жегъиларни, яшлурбурни, кьуьзуьбурни, къилихриз туьнтбурни, секинбурни ава эхир), галаз рахадай члал чиди. Сес хкаж тавуна, гъавурда аваз рахуни, дерди-гъалдикай хабар кьуни, багъри-дав хъиз эгечлуни азарлудан гъал хъсанарзава, шекердин къадар агъузарзава. Больницадай ахъайлани, Арсен духтурди чун вичин гуьзчивиликай кхуздавач. Ам халис духтур я. Аферин!

Нариман ПРИМОВ, Мегъарамдхуьр. - Арсен духтурдихъ инсанвилин, пешекарвилин лайихлувилер пара ава. Отделенидин гъар са палатада къайда, михъивал хуьзва. Азарлуяриз рикливай къуллугъзава. Отделение герек дарманралди, алатралди, аппаратурайралди тагъмин я. Къит дарман хъайитла, вичи жагъурзава. Клевал азарлу хъайила, йифен гъи береди хъайитлани кьведа ва пешекарвилелди начагъдаз куьмекда. Гъар экуьнахъ вири азарлуяр кыл члугвада, гъалдикай, духтурри, медсестрайри вуч дарманар авунатла, гъадакай хабар къада, хъвер-зарафат кваз гуьгуьл ачухарда, клани-таклан аватла чирда. Адан сабурулувал, регимлувал, везифайрив эгечизавай тегъер акурла, тлални квахъда, фад сагъ хъжедай инанмишвални рикле гъатда. Эгер Арсен духтурди зун хътинбурун уьмуьр яргъи хъийизва лагъайтла, зун са зеррени гъалатл жедач. Адаз баркалла, чун адалай пара рази я.

Эрзи ЖАФАРОВА, Дербент шегъер. - Ахътин духтурар ава хьи, вичин амалралди, уюналди, азарлудав эгечизавай тегъердалди начагъдан рикл тларзавай, ам фадфада азарханадай хъфинал гъизвай. Арсен духтур ахътинбурукай туш. Палатада авайбурун вил ам атунал, адан руьгъ тухардай, тлал элекъардай гафарал жеда. Адаз залай алатуй, вацлал гъалтуй лугъун чидач. Цикъвед юкъуз сагъардай серенжемар къабулайла, ада начагъди реабилитациядин центрадизни рекъе твада. Ахпани вичи зенгна, гъал хабар къада, меслятар къалурда. Сагъвал гурай вичиз, датлана азарлуярин къайгъуда авай, абуруз сагълам уьмуьрдихъ умуд гузвай.

Хъсанбурун жергеда

Элкьвей стол

Рagneда РАМАЛДАНОВА

И мукъвара Махачкъалада республикадин клинический азарханадин (центральный азархана) кылин духтур **Ибрагъим МЕГЪАМЕДОВ** республикадин СМИ-рин векилрихъ галаз гуьруьшмиш хъана. Ада Дагъларин уьлкведин агъалийрин сагъламвилин къаравулда акъвазнавай еке идарайрикай сад тир РКБ-дин клвалахдикай, эхиримжи 5 йисан вахтунда ина начагъбур патал тешкилиз алакънавай къулайвилерикай, ина алай аямдин технологияр ишлемишуналди кыле тухузвай кьетпен жуьредин операйрикай, гележегдин планрикай, гъа гъисабдай яз мукъвал вахтара РКБ-дин гъаятда Россиядин Кыблепатан сад лагъайди яз ачуьдай “гамма-чуклул” аппаратдалди сагъардай лучевой терапиядин ва лучевой диагностикадин центрадикай ва икл мад суьгъбетна.

Идарадин регъберди алатай йисан эхирра РКБ (республикадин клинический азархана), гъаклни РДЦ (республикадин диагностикадин центр) ва республикадин сагъламвал мягъкемардай центр (грязелечебница) Санкт-Петербургдин социальный статистикадин центрдин ахтармишунрин нетихайрай Россиядин виридалайни хъсан медидаарайрин сиягъда гъатнавайдини малумарна. Ихътин къимет медицинадин идарайриз эхиримжи 5 йисан ва вири хилерай кыле тухванвай клвалах фикирда къуналди ганва. Икл, азаррин диагностикадай ва азар сагъарунай къазанмишнавай агалкъунрай, инновационный технологияр ишлемишунай Дагъустандин медидаарайриз абур “Россияда медицинадин ва здравоохраненидин хилляй виридалайни хъсан идара” Вирироссиядин милли премиядин лауреатрин официальный реестрдик кутунвайвилин гъакъиндай дипломар ва сертификатар ганва. Виридалайни хъсанбурун жергедик Москвадин, Подмосковьедин, Грозныйдин, Евпаториядин, Таганрогдин, Читадин, Дондал алай Ростовдин, Пятигорскдин ва Анападин азарханаарни акатнава.

Ибрагъим Мегъамедова авур суьгъбетдай малум хъайивал, алай вахтунда РКБ-да 500-далай виниз духтурар ва саки 1000-дав агакьна медсестраяр начагъбурун сагъламвилин къаравулда акъвазнава. Вири санлай йиса лагъайтла, ина 100 агъзурдав агакьна агъалийрив медицинадин куьмек агакьзава (ина кардик квай стационарда чеб сагъарзавайбур, поликлиникадиз къевезвайбур ва гъар юкъуз “приёмный покойдиз” агакъарзавайбурни кваз), чпин сагъламвал мягъкемарун патал Кеферпатан Кавказдин кьунши регионардин агъалияр кьезва. Малум хъайивал, РКБ-да лап виниз тир дережадин технологийрикай менфят къачуналди 15 жуьредай, гъа гъисабдай яз гематологиядай, неонатологиядай, риклинни дамаррин хирургиядай, онкологиядай, травматологиядай-ортопедиядайни медицинадин куьмек агакъарзава.

Кылин духтурди “гамма-чуклул” аппаратдикайни галай-галайвал суьгъбетна. Малум хъайивал, РКБ-ди ва республикадин бюджетдай такъатар чара авуналди центрадин дарамат эцигнава, къенепата ремонтдин клвалахар тамамарзава. “Гамма-чуклул” аппарат эцигдай инвесторни жагъанва. Сифтегъан азарлуяр алай йисан юкъвариз къабулул пландин къа. Алай вахтунда Россияда ихътин аппаратар вири 4 ава. “Гамма-чуклул” аппаратдин куьмекдалди операция авун (кылин гъисабдай яз, адакай менфят къачуналди, даклунвай чкаяр атлуда) патал наркоз гун герек къевезвач.

- Къенин юкъуз винидихъ къалурнавай лап виниз тир дережадин куьмек къачун патал дагъустанвийр Россиядин маса регионриз фин герек жезва. Малум тирвал, абуруз и кар лап багъаз акъвазнава, медицинадин куьмек вични ужурди туш, мадни рекъер-хуьлеризни са къадар пулар харж авуна клан жезва. И крар фикирда къуналди чаз республикада и жуьредин куьмекар агакъардай центр эцигун ва кардик кутун хъсан яз акуну, йиса лагъайтла, и аппаратдин куьмекдалди 2 агъзур кас сагъардай, идалди неинки Дагъустандин, гъакл Кеферпатан Кавказдин вири регионрин агъалийризни куьмекар гудай мумкинвал жеда, - къейдна И.Мегъамедова.

Ихътин мярекатрал адет хъанвайвал, журналистри республикада медкадрияр гъазурунин еридиз, РКБ-дин азад вакансийриз, азарханадин медперсоналдин пешекарвилин гъазурлухвилин дережадиз талуь суаларни гана. РКБ-дин регъберди галай-галайвал жавабар агакъарна.

Зун -
ришветрин аямди
тахтуниз
Хкажнавай хва!
Зи бахтуни
тамамдиз
Авунвай заха!
Ришвет - зи буба,
Зи амле,
зи арха!
Залай гъейри
гъеле сад
Хъанач ик! рахар!..
За къечена,
эчлена,
хъичена
Гъар жуьре рангар,
Жедалди азгар.
Чуьхвена
Идан-адан гъавизра
Гъар жуьре зангар:
Данадинни,
Ламранни,
Бугъадинни,
Хваранни..
Михьиди къацIуриз,
КъацIайдаз гуз мачар,
Жуваз къачуна
Тарчар,
крчар,
яржар...
Я лагъана заз
Гъатта
Ион-Гъажар,
Алуддай гужар...
Ришвет къачу!
Ришвет це -
Кумукъдач
буржар!..
* * *
КутуначIлани
санани за
Я хир, я хвал,
я багъ, сал,
ВегъеначIлани
са цIам къванни
Эл - жемятдин цIал,
Зи гъиле жем хъана!
Тавханайра дем хъана!
Тем хъана!..
Бедел къуна за Аслан,
Ам далудихъ галаз,
Закай
Тар хъана къулан,
КIудна за гъар жуьре илан,
Гъар жуьре къирятни
къулан,
КIудна парабурун
Ниятни план,
За хкажна
жуван
фасикъвилин тан!
Чан!!!

Гъатна вирибурун
сивера
зи тIвар,
зи тариф,
Гъар са кар - са миф!..
Зи вилик жанавурар
Хъана гъаки зайиф,
Вилерал къвез циф...

Акваз зи крчар,
Зи чуру, яржар,
Гана заз гъейиф,
Масадаз гъайиф.
Агъ, пажар!..

Зи меци,
Гъер галай верци,
Къванерни кваз
авуна гъуьргъуь,
Ийиз гъаки регъуь...

Зи шерди - магъшерди
Хъурна гъич тежерди:
Рагъни тваз алакьна
Гагъ-гагъ чилина
гъашердин,
Вуч эйбежердиз!..

Захъ агъана игитни абдал.
Зал алукина
Адалатдин
Ад алай партал.
Зи адалат - адават яз,
Акьулдивай
лап къакъат яз,

Мерд АЛИ

ПАМФЛЕТ

Хва я зун!

(Саки Вл. Маяковскийдин саягъда)

Къуна * * *
Адлувилин такъат яз,
Зи - фасикъдин чIал...

Амма
Чарар - чарар яз,
Тварар - тварар яз,
ТIуарар - тIуарар яз,
ЧIарар - чIарар яз,
ЦIарар - цIарар яз,
Къурар - къурар яз
Амукьна,
Хиве къур къван крар яз...

За къалурна абур
Пака къведай нулар яз,
Руьгъ хкаждай гулар яз,
Муьгъ акъаждай пулар яз...
* * *

Хва я зун!
Эхъ, ришветрин хва я зун!
Бе-э-с! Бе-э-с! Бэс!
Гъазур я зун нез!..
Къанихди яз, заха хъана.
Дарихди яз, ахъа хъана.
Аюхди яз, башкъа хъана.
Машгъур я -
бакъа хъана!
Бе-э-эс!
Гъикъван ачух сес!..
Ван къвезвани квез?
Алим тушиз, алим я.
Гъаким тушиз, гъаким я.
Лигим тушиз, лигим я!..

Уяхбурал хъуьруьрна
за авамар.
Дамахбурал илигна
за вагърамар.
Пайдахбуруз чил авуна
гъарамар.
Даяхбуруз цав авуна
тIарамар,
Бягъсина тваз япалухни -
ярамаз...
* * *
ИкI тавурла,
Зи диб, зи деб гъикI хуьдай?
Жув са цIегъ яз, къатирдин еб
гъикI хуьдай?
Кард я лугъуз, къаргъадин
къеб гъикI хуьдай?
Махлукъатди ийидай себ
гъикI хуьдай?..
Магъир тушиз,
Къачуна за магъирвал.
Шаир тушиз,
Къачуна за шаирвал.
Гила аку,
Ийизва за загъирвал!..
* * *
Зи амадагар - угърини вагъши,
Рахунризни, уюнризни -
гъамиша наши.
Атайбур туш гъич рикIелни
Мергъямат, инсаф,
Атайбур туш гъич мецелни
Инсанвилин гаф.
Пеш тарашиз,
Хел тарашиз,
Сагъ танар
КIвачин къилел
Авурбур я паф,
Жуваз рекьер,
Жуваз муькъвер,
Мелни мехъер
кутун патал,
Жуван нефсер
ацIун патал,
Жуваз кесер,
Жуваз сесер
къачун патал...
Хъфейдалай къулухъни зун
Жуванбуру
“Ам чи хва тир!
“Ам арха тир!
Лап заха тир!
Са хаха тир!
лугъун патал...

Эхъ!
Карчини зун я,
КIарчини зун я,
Тарчини зун я,
Харчини зун я!..
Амач жеди
Зак квачир пеше,
Накъ тефей ише.
Къе зи бахт ачух хъанва -
Суьгъуьрдин шуьше!
Гун - къачун,
Къачун - гун,
Зунни вун,
Вунни зун...
Бес я са тIуб юзун,
Долларди - зи къузгъун -
Ийизва нефс къадгъун,
Нихъ ава икI кадгъун?
Ая квез куьн юргъун -
За гъалда зи фургъун!
* * *
Ришвет - зи вафа!
Ришвет - зи сафа!
Галачир жафа!..
КIанзавани квез кар-кIвалах?
Гъваш даш-баш!
КIанзавани хъваз буз-булах?
Гъваш даш-баш!
КIанзавани крар юла?
Гъваш даш-баш!
ТIимилни ваъ -
Къуна кIула,
Гъваш даш-баш!
КIантIа хъурай бици бала,
Гъваш даш-баш!
Баш-даш гъваш!..
Ингъе им я
зи къилин къайда!
МасакIа
вахт рекьида нафайда!
МасакIа виринрай я
вун гъайда!..
* * *
Эй, хиперин суьруьяр!
ТIиш чилеваз,
Юрта авай шеврияр!
Чир хъухъ, куьне тагайтIа
Тух жедалди
Некни, якни гъерияр,
Къахкъуддайди
Вири квев гвай ерияр...
Ингъе зи лозунгар:
- Яшамишрай
Виридуьньядин чIехи крчар!
Гъилевайбур чIехи тарчар,
чIехи ачIар,
чIехи къачIар!..
- Виридуьньядин олигархар,
сад хъухъ!
- Пролетарар,
Квадра куь пухча, азад хъухъ!
- Квез чидани,
Ришветизация вуч ятIа?
Къабул мийир,
Квез масакIа хуш ятIа...
Ришветизация -
девлет я, девлет!
Ам такIан хъун
къелет я, къелет!
ГватIа вав девлет,
Жеда вав женнет!
Девлетдинди я, гъелбет,
Гъуьрметни къимет!
Ихтибарни гъаданди я,
Ийимир гъуьжет!..
Мус акурд я
Къун - депутат?!
Ришвет гана -
Зун - депутат!
Ришвет гуда -
Вун депутат!...
* * *
Зи бубаяр тушир къунар,
Хъайибур туш ацIай пунар.
Хвейибур я къацIай рухвар.
АтIайбур я даим ахвар.
Амма мурад тир жеди гъар
ЧIарчIелни хъун нуларин зар:

“Са вахтуни
Чи бахтуни
Гъида, валлагъ,
АцIай вацIар...”

Зун лагъайтIа,
Къун я къакъан!
Зи гафуни атIузва къван!
Ханарилай зун винева!
АцIай хвахар зи гинева!
Хвах - твах!
Хвах - къах!
Хвах - чIвях!
Хвах - няхв!
Бубаяр!
Лакъанрай фад къахрагъ!
Маканрал хъша куьн уьзязгъ!
“Чун - къунар я!” - гъарагъа!
Девирдиз килигайвал
кIвалаха!
Пара нез, пара къаз алакъа!..
Це - къачу,
Къачу - це!
Тамир са затI
Куь гъил тефей,
Куь вил тефей,
Куь квил тефей!
Тамир садни
Шаклу тIеквен!
Акъашиз хъухъ
Гъар сана къен!
KIурук кутур
Лекъни лекъен!
Тамир са пеш,
Квел гъидай хъен!
Саламат хуьх
Куь гъен, куь пен, -
Гъамишалугъ
Гумукъда ден!
Ахъай мийир
Ришветдин цен!..
* * *
КIела!
Пехилвал ая!
Зун -
Явабурун,
Яманбурун,
Арсузбурун,
Азгъунбурун,
Адалатдиз
Ва гъейратдиз
Яргъабурун куькведай я!
Заз балгъанни
Куьне вегъей
цуькведай я!..
Зун дувзбурун рекъе хъунухъ
Гуьлледай я,
Магъфедай я!
Амма магъфе зун патал туш,
Я зун алай пун патал туш...
Лугъумир гъич
гвач зав иман,
Душман!
Масад я заман.
Накъ яруд тир зав гвай
пайдах,
Къе къацу я адан дамах...
Зун тефенвай я са мискIин,
Я са килис, кума амач!
За къил кутун тавур жуьре.
Судни силис, савда амач!
За гъил къун тавур зи гъиле
Я шейтIан,
Я иблис амач!..
Зун хва я, хва!
Ришветрин хва,
Даим заха!
Мецер ахъа
Хъурай рахаз!..
Аслан анжах тахъуй яргъа -
Архадикай тахъуй юнгъа...
Зайиф жеда акI зи юргъа,
Ацукъда зи къилел къаргъа...

* * *
Шаир:
Ихътин “рухваря”
Гумрагъ амай къван
Бахтавар жедатIа
Ватан?
Михьиди жедатIа
виждан?
Намуслу жедатIа
инсан?
Савалди жедатIа
лейсан?
Гъалалди жедатIа
игъсан?..

* * *

13.05.17

Куругъли КЪАЛАЖУХВИ

Гъикаятдин басняяр

Аязди акIажарай чакъал

Са хъуьтIуьн юкъуз, чими парталарни алукина, магъарадай экъечина, чакъал вир галай патахъ рекъе гъатна. Вирин къерехривай вичиз недай са затI гъатуник умуд кваз фейи чакъал севера, сиклери, пеленгри ва масабур хъуьруьнрал вегъена. Са карни алачир чкадал вичикай ягъанат авунин себебдай къил акъатзавачир чакъалдин. Фикир гайитIа, абурал садални чакъалдал алай хътин чими кавал алачир.

- Къайивили тади гузвани ваз, чакъал? Ихътин юкъуз акъван парталар алукайла, пака пис аяз авай юкъуз вуна вуч хъийидатIа, яраб? - вичиз хас тирвал, гъугъдал ацалтна, ягъанатдин тегьерда жузун севере.

Къил къакъудна, атайвал элкъвена чакъал. Гуьгъунин йикъарикай са юкъуз ам кавал алачиз фена. На лугъуди, гатун вахт я.

- Аязни эхда за, амма муькуь йиртижийриз мад зун хъуьруьнрал вегъедай себеб гудач, - лагъана, чакъалди вичин чими магъарадай вирихъди гъерекатна.

Лекъ атIудай хътин аяз авай юкъуз вирел фейи чакъалдиз элкъвена хтун къисмет хъанач. Руфунани са артух затI авачир юхсул, аяздиз дурум гуз тахъана, беденда меки фул гъатна, агаж хъана.

БАСНЯДИН МАНА: *Жуван кар жуваз хъсандиз чизва: нетижа пашманди тахъун патал, масабуру лагълагъ авунихъай, айиб авунихъай кичле тахъана, лазим тирвал кар къетI ая.*

27.11.2015-й.

Диндал кIеви...

Тама авай жанавуррикай сад туьквенчи я. Недай-хъвадай гъалаллу затIарив-няметрив ацIанва адан туьквен. Гъалаллу затIар вучиз я лагъайтIа, диндиз къуллугъзава эхир жанавурди. Вич мягкъем дингъли ялда ада.

“ПIанIрус-мапIрус, эрекъ-мерекъ зи туьквенда садрани жедач!” лугъуз, вичин юлдашрин арада гафарни чукурзава ада муьквал-муьквал. Туьквендин цIал ихътин жуьредин кхьинар алай парчаарни алкурнава.

Вахтар алатайдалай къулухъ, туьквендин патарив яшамиш жезвай муькуь гъайванрикай сад-къедаз чир хъайивал, диндал кIеви жанавурдин туьквендай гила ичкини гузва. Жанавур алвердин нефсини гъалалдин часпаррай акъудна, гъарамдин генг майданривни агакъарнава.

- А пекиник кутуна пайзавай “садакъаяр” чаз гудачни бес? - пеленгди талбадин жуьреда суал гана жанавурдиз.

Жанавурди жаваб виликамаз гъазурнавай:

- Чехир авай птулка за, пекинивди къуна, муьштеридин гъиле вугузва. А гъарам зегъримардик садрани за гъил хIадач! Жуваз гунагъар къазанмишдач!

БАСНЯДИН МАНА: *Эгер вуна са кар ва я рехъ къунватIа, гъа кар ва я рехъ, къацIур тавуна, ла-йхлудаказ ва баркаллудаказ къиле твах. Эгер жезвачтIа, къилни кутамир: къацIай гелер-леке-яр амуьк тийидайвал.*

12.12.2016-й.

Къве уьрдег

ЧIулав уьрдегдиз фан клус жагъана. Анжах вичиз нез кланз, лацу уьрдегдихъай катиз, са къерехдихъ физ хъана. Амма хъукъвана кларас хъиз хъанвай фан клус гишинзавай чIулав уьрдегдин сиве са-клани гъакъзавачир. Ада клуфув ийизвай алахъунар себеб яз, клусуникай гъвелер хкатиз, чилел аватзавай. Амма чIулав уьрдегди клус вичивай вахчунин къурху аваз, гъвелер тIуьниз къимишзавачир. Лацу уьрдегди лагъайтIа, и гъвелер нез, вичин руфуниз са тIимил хъайитIани рузи вегъена.

Яргъалди давам хъайи алахъунрилаи къулухъ нефс къати чIулав уьрдегдиз фан клусуникай амуькайди са руг хъана.

БАСНЯДИН МАНА: *Нефс азгъун яз, садлагъана вири клан жедайбур гъиле гъатай тIимилдавайни жеда.*

19.12.2016-й.

Дин

Гъвечли чанда - члехи рубгъ

“islam-dag.ru” сайтдай

Гатун югъ тир. КапI ийидай вахт мукъва жезвай. Умар халиф (къуй вичелай Аллагъ рази хьурай) са акъван тади квачиз мискиндиз физвай. И арада адаз йигин камаралди рехъ атлузвай са гъвечли гада акуна. “Яраб идак икъван тади акатунин себеб вуч ятIа? Белки, са вуч ятIани герекзава жеди, тахъайтIа, геж жезвай чка хьун мумкин я...” - фикирна Умара.

Эхирни ада гададивай хабар къуна:

- Я хва, вак вуч тади ква? Дердияр авани? Вун икъван фад-фад вучиз физва?

- Зун мискиндиз физва, - жаваб хгана гадади.

- Я чан хва, вун гъвечлизама. КапI авун ваз гьелелиг ферз туш. Тади къачун герек авач.

Гада тажуб хъанвай тегьерда Умаран вилериз килигна ва гуьгъуьнлай лагъана:

- КапI авун патал гъвечлибурни члехибур жедайди яни? Идалай гъейри, эгер зун гъвечлизамаз

капI ийиз вердиш тахъайтIа, мумкин я, члехи хъайила, заз и ферз кылиз акъудиз четин жеда.

Умар халиф са геренда хиялри тухвана. Ахпа адан вилер накъварив ацлана. Ада лагъана:

- Я Аллагъ! Гьикъван хъсан ва акъуллу гада я! Адахъ гъар са члехидахъ хъана кланзавай рубгъ ава.

Гунагъар сир яз хуьх!

“vk.com” сайтдай

Жуван гунагърикай масабуруз ахъаймир. Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъана: “Вири-даз ван жедайвал чпи авунвай гунагърикай ахъайзавайбурулай гъейри, зи тухумдай тир амай вирибурун жаза къезиларда. Инсанди йифиз гунагъ авуна, анжах Аллагъди ам чуьнуьхна. Амма зкуьнахъ инсанди лугъузва: “Фланди. За ихътин гунагъ авуна”. Маса гафаралди лагъайтIа, ада йиф Аллагъдин пердедик акъудзава, зкуьнахъ лагъайтIа, а перде алудзава”. Аль-Бухари 6069, Муслим 2990.

Чи ватанэгълияр - гъар сана

Куклушрихъ рекъе

Агъмед МАГЪМУДОВ

“Чи ватанэгълияр - гъар сана” рубрикадин сергъятра аваз, и сеферда чна газет клелзавайбур медицинадин илимрин доктор, профессор, Чечен Республикадин государстводин медицинадин институтдин кафедрадин заведующий Эдгар Сабирович КЪАФАРОВ-БАХЪ галаз танишарда.

1977-йисуз Къазахстандин Цийи Уьзен шегьерда дидедиз хъайи ада 1994-йисуз Сулейман-Стальский райондин Агъа СтIалрин-Къазмайрин юкъван мектеб, 2000-йисуз Аст-

рахандин меакадемия акъалтIарна. Хъсан чирвилер ва алакьунар авай Эдгар Къафаров аспирантурадиз гъахъна ва 2004-йисуз - медицинадин илимрин кандидатвилин, 2014-йисуз докторвилин диссертацияр хвена.

2000-2013-йисара чи ватанэгълиди Астрахандин меакадемияда инсандин анатомиядин кафедрадин старший преподаватель яз кIвалахна. 2013-йисуз адаз Чечнядин мединститутдин руководстводи чпин вуздиз хтун теклифна. Эдгар Къафаров Грозный шегьердиз хтана ва алай вахтунда ада къунши республикадин медицинадин килин вузда тади куьмекдай хирургиядин ва тIеби топографиядин анатомиядин кафедрадин заведующий яз кIвалахзава.

Къейд ийин хьи, медицинадин куклушрихъ физвай четин жигъирра къазанмишнавай агалкъунрай, вузда гъакъисагъвилелди зегъмет чIугунай Эдгар Къафароваз Чечен Республикадин профсоюзри “Медицинада - лайихлувилерай” гъурметдин знак, мединститутдин руководстводи Гъурметдин грамота ва маса шабагъар ганва.

Квез чидани?

Виридалайни къакъан тар

Дуьньядин винел виридалайни къакъан тар гина ава? Ам гьихтинди я? Америкада, Кеферпатан Калифорнияда. Адаз гъамиша къацу секвойя лугъузва. Аламатдин и тарцин къакъанвилел 115,61 метр ала, тандин яцIувилел - 7. Маса гафаралди лагъайтIа, адан къа-

къанвал тахминан 45 мертебадикай ибарат кIвалерин къакъанвилел барабар я. Лагъана кIанда, и тарар экъечIзавай милли “Редвуд” тIвар алай парк надир набататралди гзаф девлетлу я.

Сифте яз и зурба тарар 18-асирдин юкъвара алай аямдин Сан-Францискодин мулкара сиягъатда авай чIавуз испанвийриз акуна. Австриядай тир ботаник С.Эндлихера и къакъан тарциз индеецрин са тайифадин регъбер

Джордж Гест Секвойядин гъурметдай “секвойя” тIвар гана. Америкада секвойя 1890-йисалай государстводин гуьзчивилик кутунва. И зурба тар Калифорниядин ярж яз гьисабзава.

Секвойя гъамиша къацу тар я. Адан заланвал 1000 тонндив агакъзава. Ихътин тар санай масаниз тухун патал поезддин 60-дав агакъна вагонар герек жеда. Алимрин гьисабунралди, секвойя къве агъзурни вад виш ва адалай гзаф йисара яшамиш жезва. Адаз са куьнихъайни кичIе туш: я къати гарарихъай, я гъашаратрихъай. Тарциз хас аламатдин са ери ава: секвойя цIа кузвач. Керчекдиз лагъайтIа, винел пад кана чIулав жезва, амма са къадар вахт арадай фейила, виликан либас ахлукузава. Мекъивал адан къилин душман я. Ахтармишунри къалурзавайвал, гзаф мекъи, мишекъат шартIариз и тарчивай дурум гуз жезвач.

Къейд ийин хьи, секвойядикай эцигунра гегъеншдиз менфят къачузва. Адан кларасдикай телеграфдин столбаяр, мебель, гимияр, челегар ва маса затIар гъазурзава.

Секвойя тIеби тушир шартIара Канадада, Мексикада, Великобританияда, Португалияда, Китайда, Юкъван Азияда, Крымда, гъатта Кеферпатан Кавказдани кваз экъечIзава. Амма тIеби тушир шартIара адан къакъанвал Кеферпатан Америкадин тамара экъечIзавай секвойядин къакъанвилел агакъзава.

Дуьньяда

Еке алмас жагъанва

Лесотода (Африкадин къиблепад) “Letseng” мяденда дуьньядин тарихда виридалайни еке алмасрикай сад жагъанва.

Чиликай менфятлу затIар хжудунал машгул “Gem Diamonds” компаниядин пресс-къуллугъди хабар гузвайвал, багъа къванцин заланвал 182 граммдиз (901 карат) барабар я ва ам виридалайни еке алмасрикай сад яз гьисабзава. Алмасдин и жуьре багъабурун жергейра ава. Пешекаррин делилралди, Лесотода жагъанвай багъа къванцик азотдин примесар саки квач.

“The Financial Times” изданидин малуматралди, цийи алмасдин къимет 40 миллион доллардилай гзаф хьун мумкин я.

“Letseng” мяден багъа къванерин хъсан еридалди ва члехивилелди сейли я. 2006-йисалай инихъ дуьньядин винел алай виридалайни еке 20 алмасдикай 4 и мядендай жагъанва.

Дуьньядин тарихда виридалайни еке алмас “Куллинан” (адаз гъакIни “Африкадин гъед” лугъузва) яз гьисабзава. Адан заланвили 621,3 грамм (3106,7 карат) тешкилна. И багъа къванцин клусари Британиядин монархрин таж ва скипетр (виликан девирра пачагърин гъиле жедай махсус ярж) гуьрчегарзава.

США-дилаь нарази я

Сириядин гьукумди США-ди уьлкведин кефер ва шаркъ пата яракъламишнавай махсус дестеяр арадал гъунин жигъетдай къабулнавай къарар меземмет авуна. Идакай “Syrian Arab News Agency” хабар гузва.

Сириядин къецепатан крарин министрстводи Америкадин гьерекатар мусурманрин уьлкведин мулкарин битаввилел ва асплу туширвилел акси серенжемар хъиз къабулнава. Дамаскди международный обществодивай США-ди кыле тухузвай уюнал, фйада авачир сиясатдал эхир эцигуниз эвер гана.

Лагъана кIанда, Вашингтондин гьерекатрилай Туьркияди наразивал къалурнава. Туьркиядин гьукумди США-дик Сирияда авай куьрдери яракълу къуватриз куьмек гунай тахсир кутазва. Эрдогана им “къабулиз тежедай кам” яз гьисабнава.

15-январдиз Туьркиядин гьукумди уьлкведин къибле ва шаркъ патаз дяведин техникадалди таъминарнавай махсус дестеяр рекъе тунва.

Силис давам жезва

“Nice-Matin” чешмеди хабар гузвайвал, Франциядин гьукумди Швейцариядай тир карчи Александр Штудхальтер дустагъ авунва.

Силисдин фикирдалди, Штудхальтера Сулейман Керимоваз юзуриз тежер малмулк къачуз куьмек ганва. Вичи - тапан къайдада: гуя вичиз къачузвайди я лагъана. Амма карчиди вичик кутазвай тахсир инкарзава.

Къейд ийин хьи, Штудхальтер 12-январдиз дустагъ авуна.

РикIел хкин, чи машгъур ватанэгъли алатай йисан ноябрдин эхирра Ницца шегьерда къуна. Адак къанунсуздаказ Франциядиз 500-750 миллион евро пул гъанва лагъана тахсир кутунва. Франциядин силисчийри гьисабзавайвал, Керимова тапан инсанрин куьмекдалди вичиз агъуз тир къиметрай “Лазурный берег” тIвар алай чкадай юзуриз тежер малк-мулк къачуна. Сулейман Керимов 5 миллион евро гирав (залог) гунин нетижада дустагъдай ачухна. Алатай йисан декабрдин эвел кылера гиравдин къадар 40 миллион евродал къван хкажна.

Лагъана кIанда, Франциядин силисди чи бажарагълу ватанэгълидик кутазвай тахсиррихъ са бинени авач. Мукъвал вахтара гъахъ гъалиб жедайдак чна умуд кутунва.

13 аял - “дустагъда”

Америкадин Калифорния штатда кIвалин шартIара чпин 13 аял дустагъда тунвай дидени буба къунва. “The New York Times” изданидин делилралди, 2 йисалай 29 йисал къведалди яшара авай аялрикай бязибур зунжурралди кутIуннавай.

Полицейскийрин гафаралди, 17 йис хъанвай рушаз телефондикай менфят къачудай мумкинвал хъана ва ада гъасятда къутармишдай къуллугъдиз зенгна. Ада вичин диде-бубади кIвале 12 стхани вах дустагъда тунвайдакай лагъана. Уьлкведин къанун-къайда хуьдай органрин векилри 49 йис хъанвай Луиза Анна ва 57 йиса авай Дэвид Аллен Турпин чпин кIвале къуна.

Къейд ийин хьи, аялар пис шартIара кроватрин кикерал зунжурралди кутIуннавай. Вучиз абур чпин веледриз ихътин инадар къунатIа, диде-бубадивай лугъуз хъанач. 13 аялдикай ирид 18-29 йисарин яшара авайбур я. Изданиди хабар гузвайвал, абур уз хъсандиз тIуьн гузвачир, гъавилйял бязи аялрин гъал лап зайиф хъанвай.

Гьикъван вахтунда диде-бубади чпин аялар дустагъда тунатIа къейднавач. Къуншийрин гафаралди, и кIвале кыле физвай вакъайрикай абур уз са хабарни авачир. Амма эхиримжи йисара хизан пулдин жигъетдай кIевевайди къуншийриз малум тир. Алай вахтунда вири аялар больницада ава.

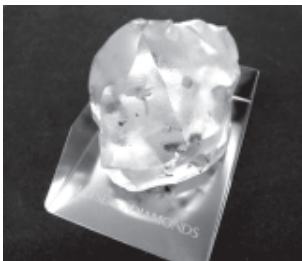
Гъуьрч малумарнава

2018-йисан эвел кылерилай Туьркмениядин полицияди уьлкведа авай кихлигдайбуруз акси серенжемар кыле тухузва: абур къазва ва жерме ийизва.

“Хроника Туркменистана” изданидихъ авай делилралди, кихлигдайбур полициядин участокриз хкизва, абурун гъакъиндай протоколар гъазурзава ва 1660 манатдин къадарда аваз жерме ийизва.

Изданидин уьлкведин чиновникрин “алемда” авай чешмеди хабар гайивал, кихлигдайбуруз гъуьрч малумарунин себеб къанун-къайда хуьдай органриз гъи кыйдада клантIани бюджет ацIурдай буйругъ гунихъ галаз алакьалу я.

Уьлкведин полицейскийри бюджет тек са кихлигдайбур жерме авуналди ацIурзавач. Абур машинар гъалзавайбурни, тахсирар кутаз, жерме ийизва.

понеделник, 22 января

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
08.00 «Заряжайся!»
08.10 Мультфильмы
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Япония глазами гурмана»
09.30 Х/ф «Я родом из детства»
11.30 «Приглашаем к нашему столу»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 «Вдохновение»
13.30 Д/ф «Россия на Черном море»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 «Человек и право»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Я, бабушка, Илик и Илларион»

18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Дагестан туристический»
20.50 «Кунацкая»
21.30 «Учимся побеждать»
21.50 «История Дагестана в лицах» Толстой
23.20 «Глобальная сеть»
23.45 Д/ф «Дыхание Армагеддона»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 Т/с «Рисующий ветер»
02.55 «Кунацкая»
03.35 Х/ф «Мегрэ и гангстеры»
05.05 «Учимся побеждать»
05.25 Х/ф «Я, бабушка, Илик и Илларион»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».
09.00 Новости.
09.15 «Контрольная закупка».
09.50 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время покажет».
(16+).
15.00 Новости.
15.15 «Давай поженимся!»
(16+).
16.00 «Мужское/Женское».
(16+).
17.00 «Время покажет».
(16+).
18.00 Вечерние новости.
18.45 «На самом деле».
(16+).
19.50 «Пусть говорят».
(16+).
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Секретарш».
(16+).
23.40 Т/с «Паук».
(16+).
01.45 Х/ф «Чужой».
(16+).
03.00 Новости.
03.05 Х/ф «Чужой».
(16+).
04.05 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Парус надежды
18.30 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова
05.00 «Утро России».
09.00 «Вести».
09.15 «Утро России».
09.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
12.00 «Судьба человека с Б.Корчевниковым».
13.00 «60 минут».
14.00 «Вести».
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 «Вести».
18.00 «Андрей Малахов. Прямой эфир».
19.00 «60 минут».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Склифосовский».
23.15 «Вечер с Владимиром Соловьевым».
01.50 Т/с «Поцелуйте невесту!»

НТВ

05.00 Т/с «Супруги».
06.00,10.00 «Сегодня».
06.05 Т/с «Супруги».
07.00 «Деловое утро НТВ».
09.00 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.25 Т/с «Возвращение Мухоморова».
11.20 Т/с «Дорожный патруль».
13.00,16.00 «Сегодня».
13.25 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.00 «Место встречи».
16.30 «Место встречи».
17.00 Т/с «Инспектор Купер».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Инспектор Купер».
21.35 Т/с «Последняя статья журналиста».
23.40 «Итоги дня».
00.10 «Поздныков».
00.20 Т/с «Свидетели».
01.15 «Место встречи».
03.15 «Таинственная Россия».
04.05 Т/с «Курортная полиция».

ДОМАШНИЙ

06.30 Джейми у себя дома.
(16+).
07.30 6 кадров. (16+).
08.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
11.00 Давай разведемся!
(16+).
14.00 Тест на отцовство.
(16+).
16.00 Д/ф «Понять. Простить».
(16+).
17.05 Т/с «Женский доктор».
(16+).
18.00 6 кадров. (16+).
18.05 Т/с «Женский доктор».
(16+).
19.00 Т/с «Женский доктор».
(16+).
20.50 Т/с «Подкидыши».
(16+).
22.50 Д/ф «Неравный брак».
(16+).
23.50 6 кадров. (16+).
00.30 Мелодрама «Лжесвидетельница».
(16+).
04.20 Д/ф «Неравный брак».
(16+).
05.20 6 кадров. (16+).
05.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.00 Х/ф «Ход конем».
09.35 Х/ф «Без срока давности».
11.30,14.30 «События».
11.50 «Постскриптум».
12.55 «В центре событий».
13.55 «Городское собрание»
14.50 «Город новостей»
15.05 Т/с «Отец Браун».
(16+).
17.00 «Естественный отбор»
17.50 Т/с «Бедные родственники».
19.40 «События».
20.00 «Петровка, 38».
20.20 «Право голоса».
22.00 «События».
22.30 «Чужой против хищников».
23.05 «Без обмана».
«Кислая семейка».
00.00 «События. 25-й час».
00.35 «Право знать!»
02.10 Х/ф «Тревожное воскресенье».
03.50 Т/с «Инспектор Льюис».
(Великобритания).
05.40 «Петровка, 38».

ЗВЕЗДА

06.00 «Сегодня утром».
08.00,09.15,10.05 Т/с «Бухта пропавших дайверов», 1-4 с.
09.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
12.15,13.15,14.05 Х/ф «Военный корреспондент»
13.00 Новости дня.
14.00 Военные новости.
14.40 Х/ф «Наградить (посмертно)».
16.30 Х/ф «Поединок в тайге»
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «872 дня Ленинграда».
19.35 «Теория заговора».
20.20 «Специальный репортаж»
20.45 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
«Мата Хари. Легкомысленная шпионка».
21.35 «Особая статья».
23.00 Новости дня.
23.15 «Звезда на «Звезде» с Л. Якубовичем».
00.00 Х/ф «Ошибка резидента».
02.50 Х/ф «Жажда».

вторник, 23 января

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Заряжайся!»
09.00 Д/с «Япония глазами гурмана»
09.30 Х/ф «Мегрэ и гангстеры»
11.20 Д/ф «Дым и пламень»
12.45 «История Дагестана в лицах» Толстой
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Дагестан туристический»
13.20 «Учимся побеждать»
13.40 «Кунацкая»
14.30 Время новостей Дагестана

14.50 Т/с «Рисующий ветер»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Белые росы»
18.45 Передача на табасаранском языке «Аьрши ва агьлу»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Подробности»
20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
21.50 «Правовое поле»
23.20 «Угол зрения»
23.50 Д/с «Антология анти-террора»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
01.35 Т/с «Рисующий ветер»
02.50 «Подробности»
03.10 Х/ф «Меня зовут Троица»
05.00 «Правовое поле»
05.25 Х/ф «Белые росы»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».
09.00 Новости.
09.15 «Контрольная закупка».
09.50 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время покажет».
(16+).
15.00 Новости.
15.15 «Давай поженимся!»
(16+).
16.00 «Мужское/Женское».
(16+).
17.00 «Время покажет».
(16+).
18.00 Вечерние новости.
18.45 «На самом деле».
(16+).
19.50 «Пусть говорят».
(16+).
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Секретарш».
(16+).
23.40 Т/с «Паук».
(16+).
01.45 Х/ф «Чужие».
(16+).
03.00 Новости.
03.05 Х/ф «Чужие».
(16+).
04.25 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Даймокс» (на чеченском языке)
11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Умники и умницы
18.35 Ахмед Сурхатлиев. Иог-дагестанец из Испании.
05.00 «Утро России».
09.00,11.00,14.00 «Вести»
09.15 «Утро России».
09.55 «О самом главном».
12.00 «Судьба человека с Б.Корчевниковым».
13.00 «60 минут».
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 «Вести».
18.00 «Андрей Малахов. Прямой эфир».
19.00 «60 минут».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Склифосовский».
23.15 «Вечер с Владимиром Соловьевым».
01.50 Т/с «Поцелуйте невесту!»

НТВ

05.00 Т/с «Супруги».
06.00 «Сегодня».
06.05 Т/с «Супруги».
07.00 «Деловое утро НТВ».
09.00 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.25 Т/с «Возвращение Мухоморова».
11.20 Т/с «Дорожный патруль».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.00 «Место встречи».
16.00 «Сегодня».
16.30 «Место встречи».
17.00 Т/с «Инспектор Купер».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Инспектор Купер».
21.35 Т/с «Последняя статья журналиста».
23.40 «Итоги дня».
00.10 Т/с «Свидетели».
01.05 «Место встречи».
03.05 «Квартирный вопрос».
04.05 Т/с «Курортная полиция».

ДОМАШНИЙ

06.30 Джейми у себя дома.
(16+).
07.30 6 кадров. (16+).
08.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
11.00 Давай разведемся!
(16+).
14.00 Тест на отцовство.
(16+).
16.00 Д/ф «Понять. Простить».
(16+).
17.05 Т/с «Женский доктор».
(16+).
18.00 6 кадров. (16+).
18.05 Т/с «Женский доктор».
(16+).
19.00 Т/с «Женский доктор».
(16+).
20.50 Т/с «Подкидыши».
22.50 Д/ф «Неравный брак».
(16+).
23.50 6 кадров. (16+).
00.30 Мелодрама «Время желаний».
(16+).
02.30 Д/ф «Неравный брак».
(16+).
03.30 Кризисный менеджер.
(16+).
05.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.10 «Доктор И...»
08.45 Х/ф «Медовый месяц»
10.35 Д/ф «Павел Кадочников. Затерянный герой»
11.30,14.30 «События».
11.50 Т/с «Коломбо». (США).
13.25 «Мой герой. Анна Снаткина».
14.50 «Город новостей».
15.05 Т/с «Отец Браун».
17.00 «Естественный отбор»
17.50 Т/с «Бедные родственники».
19.40,22.00 «События».
20.00 «Петровка, 38».
20.20 «Право голоса».
22.30 «Осторожно, мошенники! Халаяна рабсила»
23.05 «Прощание. Михаил Евдокимов».
00.00 «События. 25-й час».
00.35 «Хроники московского быта. Позорная родня»
01.25 Д/ф «Ошибка президента Клинтона».
02.15 Т/с «Коломбо». (США).
03.50 Т/с «Инспектор Льюис»

ЗВЕЗДА

06.00 «Сегодня утром».
08.00,09.15,10.05 Т/с «Оперативный псевдоним», 1-4 с.
09.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
12.15,13.15,14.05 Т/с «Оперативный псевдоним», 5-8 с.
13.00 Новости дня.
14.00 Военные новости.
16.25 Х/ф «Ждите связного»
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «872 дня Ленинграда».
«Управление катастрофой».
19.35 «Легенды армии с Александром Маршалом».
С. Богданов.
20.20 «Теория заговора».
20.45 «Улика из прошлого».
21.35 «Особая статья».
23.00 Новости дня.
23.15 «Звезда на «Звезде» с Л. Якубовичем».
00.00 Х/ф «Судьба резидента».
03.10 Х/ф «Дерзость».
05.10 Д/с «Освобождение».

среда, 24 января

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей Дагестана
07.10 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Заряжайся!»
09.00 Д/с «Япония глазами гурмана»
09.30 «Подробности»
09.50 Х/ф «Великий диктатор»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Правовое поле»
13.25 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Рисующий ветер»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 «Молодежный микс»
17.10 Х/ф «Белый пудель»

18.45,01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Махачкала
20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.50 «Здоровье» в прямом эфире
21.40 «Столичный эрудит»
21.45 «Исучая край родной»
21.50 «Городская среда»
23.20 «Аутодафе»
00.05 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Цовкра, как она есть»
00.30 Время новостей Дагестана
01.35 Т/с «Рисующий ветер»
02.50 «Столичный эрудит»
03.00 Х/ф «Топкапи»
05.00 «Городская среда»
05.25 Х/ф «Белый пудель»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».
09.00 Новости.
09.15 «Контрольная закупка».
09.50 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время покажет».
(16+).
15.00 Новости.
15.15 «Давай поженимся!»
(16+).
16.00 «Мужское/Женское».
(16+).
17.00 «Время покажет».
(16+).
18.00 Вечерние новости.
18.45 «На самом деле».
(16+).
19.50 «Пусть говорят».
(16+).
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Секретарша».
(16+).
23.40 Т/с «Паук».
(16+).
01.45 Х/ф «Чужой 3».
(16+).
03.00 Новости.
03.05 Х/ф «Чужой 3».
(16+).
03.55 «Модный приговор».

РОССИЯ 1

09:00 «Шолтавысы» (на ногайском языке)
11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Республика
18.20 «Возвращение». Премьера нового телевизионного цикла ГТРК «Дагестан»
05.00 «Утро России».
09.00,11.00,14.00 «Вести»
09.15 «Утро России».
09.55 «О самом главном».
12.00 «Судьба человека с Б.Корчевниковым».
13.00 «60 минут».
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 «Вести».
18.00 «Андрей Малахов. Прямой эфир».
19.00 «60 минут».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Склифосовский».
23.15 «Вечер с Владимиром Соловьевым».
01.50 Т/с «Поцелуйте невесту!»

НТВ

05.00 Т/с «Супруги».
06.00 «Сегодня».
06.05 Т/с «Супруги».
07.00 «Деловое утро НТВ».
09.00 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.25 Т/с «Возвращение Мухоморова».
11.20 Т/с «Дорожный патруль»
13.00 «Сегодня».
13.25 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.00 «Место встречи».
16.00 «Сегодня».
16.30 «Место встречи».
17.00 Т/с «Инспектор Купер».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Инспектор Купер».
21.35 Т/с «Последняя статья журналиста».
23.40 «Итоги дня».
00.10 Т/с «Свидетели».
01.05 «Место встречи».
03.05 «Дачный ответ».
04.05 Т/с «Курортная полиция».

ДОМАШНИЙ

06.30 Джейми у себя дома.
(16+).
07.30 6 кадров. (16+).
08.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
11.00 Давай разведемся!
(16+).
14.00 Тест на отцовство.
(16+).
16.00 Д/ф «Понять. Простить».
(16+).
17.05 Т/с «Женский доктор».
(16+).
18.00 6 кадров. (16+).
18.05 Т/с «Женский доктор».
(16+).
19.00 Т/с «Женский доктор».
(16+).
20.50 Т/с «Подкидыши».
(16+).
22.50 Д/ф «Неравный брак».
(16+).
23.50 6 кадров. (16+).
00.30 Комедия «Не было печали».
(16+).
01.55 Д/ф «Неравный брак».
(16+).
02.55 Кризисный менеджер.
(16+).
05.55 6 кадров. (16+).
06.00 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.10 «Доктор И...»
08.45 Х/ф «Опасно для жизни!»
10.35 Д/ф «Леонид Куравлев. На мне узоров нету»
11.30,14.30 «События».
11.50 Т/с «Коломбо». (США).
13.25 «Мой герой. Сергей Белоголовцев».
14.50 «Город новостей».
15.05 Т/с «Отец Браун».
17.00 «Естественный отбор»
17.50 Т/с «Бедные родственники».
19.40 «События».
20.00 «Петровка, 38».
20.20 «Право голоса».
22.00 «События».
22.30 «Линия защиты».
23.05 Д/ф «Мест темных сил»
00.00 «События. 25-й час».
00.35 «Хроники московского быта. Двоеженцы»
01.25 Д/ф «Тайна агента 007»
02.15 Т/с «Коломбо». (США).
03.50 Т/с «Инспектор Льюис»
05.40 «Петровка, 38».

ЗВЕЗДА

06.00 «Сегодня утром».
08.00,09.15,10.05 Т/с «Оперативный псевдоним», 9-12 с.
09.00,13.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
12.15,13.15,14.05 Т/с «Оперативный псевдоним 2: Код возвращения», 1 и 2 с.
14.00 Военные новости.
14.25 Х/ф «Ошибка резидента».
17.30 Д/с «ВМФ СССР. Хроника Победы»
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «872 дня Ленинграда».
«Смертельная территория детства»
19.35 «Последний день».
Рина Зеленая.
20.20 «Спе

пятница, 26 января

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильмы
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Япония глазами гурмана»
09.20 Х/ф «Анастасия»
11.25 «Пятничная проповедь» Прямая трансляция с центральной Джума-мечети
11.55 «Прогулки по музею»
12.55 «Агросектор»
13.25 Д/ф «Шамиль. Последний путь»
13.55 «Линия судьбы»
14.30,16.00 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Рисующий ветер»
16.50 «Музыкальный майдан»
17.50 «Вдохновение»

18.35 Обзор газеты «Дагестанская правда»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
19.30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Подробности»
20.50 «На виду. Спорт»
21.30 «Молодежный микс»
21.50 «Память поколений» А. Ситковский
23.20 Сессия НС РД
01.00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
01.35 Т/с «Рисующий ветер»
02.50 «Подробности»
03.10 Х/ф «Арабские ночи»
04.35 «Память поколений» А. Ситковский
05.10 «Молодежный микс»
05.30 Х/ф «Белая акация»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».
09.00 Новости.
09.15 «Контрольная закупка».
09.50 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Давай поженимся!» (16+).
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Судьба человека».
17.00 «Время покажет».
17.00,20.00 «Вести».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Человек и закон».
19.55 Телеигра «Поле чудес».
21.00 «Время».
21.30 «Своя колей». К юбилею В. Высоцкого (16+).
23.45 Х/ф «Афера под прикрытием».
02.00 Х/ф «Руби Спортс».
03.55 Комедия «Мисс Переполох».
03.20 «Судьба человека».

РОССИЯ 1

11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Мир Вашему дому
18.20 Дагестан спортивный
18.40 Вести-дежурная часть
05.00 «Утро России».
09.00,11.00,14.00 «Вести»
09.15 «Утро России».
09.55 «О самом главном».
12.00 «Судьба человека».
13.00 «60 минут».
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00,20.00 «Вести».
18.00 «Андрей Малахов. Прямой эфир».
19.00 «60 минут».
21.00 «Петросан-шоу».
23.20 Д/ф.
00.30 XVI Торжественная церемония вручения Национальной кинематографической премии «Золотой Орел».
03.20 «Судьба человека».

НТВ

05.00 Т/с «Супруги».
06.00,10.00 «Сегодня».
06.05 Т/с «Супруги».
07.00 «Деловое утро НТВ».
09.00 Т/с «Возвращение Мухомора».
10.25 Т/с «Возвращение Мухомора».
11.20 Т/с «Дорожный патруль».
13.00,16.00 «Сегодня».
13.25 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.00 «Место встречи».
16.30 «ЧП. Расследование».
17.00 Т/с «Инспектор Купер».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Инспектор Кулер»
21.35 Т/с «Последняя статья журналиста».
23.40 «Захар Прилепин. Уроки русского».
00.05 «Мы и наука. Наука и мы»
01.05 «Место встречи».
03.00 «Холокост - клей для обоев»
04.15 Т/с «Курортная полиция»

ДОМАШНИЙ

06.30 Джейми у себя дома. (16+).
07.30 6 кадров. (16+).
08.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
11.00 Мелодрама «Беспокойный участок». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Будет светлым день». (16+).
22.40 Д/с «Москвички». (16+).
23.40 6 кадров. (16+).
00.30 Мелодрама «Миллионер». (Россия - Украина). (16+).
02.35 Д/с «Москвички». (16+).
03.35 Кризисный менеджер. (16+).
05.35 6 кадров. (16+).
06.00 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.00 Х/ф «Верьте мне, люди».
10.10 Т/с «Петровка, 38. Команда Петровского».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Петровка, 38. Команда Петровского».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.05 Т/с «Петровка, 38. Команда Петровского».
17.40 Детектив «Версия полковника Зорина».
19.30 «В центре событий».
20.35 Х/ф «Свадебное платье».
22.40 «Приют комедиантов». В. Высоцкий.
00.35 Д/ф «Годунов и Барышников. Победителей не судят».
01.35 Комедия «Арлетт». (Франция).
03.30 «Петровка, 38».
03.50 Х/ф «Опасно для жизни».

ЗВЕЗДА

06.00 Х/ф «Ждите связного»
07.55 Х/ф «Единственная...»
09.00 Новости дня.
09.15 Х/ф «Единственная...»
10.00 Военные новости.
10.05 Х/ф «Единственная...»
10.10 Х/ф «Разорванный круг».
12.00,13.15,14.05 Х/ф «Возвращение резидента»
13.00 Новости дня.
14.00 Военные новости.
15.00 Х/ф «Конец операции «Резидент»».
18.00 Новости дня.
18.40 Т/с «Случай в аэропорту», 1-3 с.
23.00 Новости дня.
23.15 Т/с «Случай в аэропорту», 1-3 с.
23.40 Х/ф «Следствием установлено».
01.35 Х/ф «Два года над пропастью».
03.35 Х/ф «Забудьте слово смерти»
05.15 Д/с «Москва фронту».

суббота, 27 января

РГВК

07.00,08.30,16.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
08.00 Мультфильмы
08.50 Х/ф «В бой идут одни старики»
10.40 «Память поколений» А. Ситковский
11.20 «Мой малыш»
11.50 Мультфильм
12.00 «Галерея вкусов»
12.50 «На виду. Спорт»
13.30 К 250-летию Саида Кючхюрского (на лезгинском языке)
15.30 Д/ф «Лакские песни»
16.00 Мультфильм
16.50 Дагестанское кино. Х/ф «Тайна рукописного Корана»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»

19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Парламентский вестник»
20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
21.10 «Полифония»
23.00 Х/ф «Воздушный извозчик»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
01.35 «Мой малыш»
02.00 Х/ф «Большие маневры»
03.45 К 250-летию Саида Кючхюрского (на лезгинском языке)
05.25 Дагестанское кино. Х/ф «Тайна рукописного Корана»

ПЕРВЫЙ

05.35,06.10 «Россия от края до края».
06.00,10.00 Новости.
06.35 Х/ф «Вертикаль».
08.00 «Игры, гармонь любимая!»
08.45 М/с
09.00 «Умницы и умники».
09.45 «Слово пастыря».
10.20 «В.Высоцкий. И, улыбаясь, мне ломали крылья»
11.25 «Живой Высоцкий».
12.00 Новости.
12.10 Комедия «Стряпуха».
13.35 «Живой Высоцкий».
14.40 «Владимир Высоцкий. Последний год». (16+).
15.35 Х/ф «Высоцкий. Спасибо, что живой». (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.15 «Кто хочет стать миллионером?»
19.50 «Сегодня вечером».
21.00 «Время».
21.20 «Сегодня вечером».
23.00 К юбилею В. Высоцкого. «Своя колей».
00.50 Х/ф «Ганмен». (16+).
03.00 Х/ф «Осада». (16+).
05.10 «Контрольная закупка»

РОССИЯ 1

08.25 Мир сквозь тень. «Лезгинка и Алан»
11:20 Местное время. Вести-Дагестан
04.40 Т/с «Срочно в номер! На службе закона».
06.35 М/с «Маша и медведь».
07.10 «Живые истории».
08.00 «Вести». Местное время.
08.20 «Россия. Местное время».
09.20 «Сто к одному».
10.10 «Платеро на одного».
11.00 «Вести».
11.20 «Вести». Местное время.
11.40 «Измайловский парк».
14.00 Х/ф «Холодное сердце».
18.00 «Привет, Андрей!»
20.00 «Вести в субботу».
21.00 Х/ф «Ожидается ураганный ветер».
01.00 Х/ф «Таблетка от слез».
03.00 Т/с «Личное дело».

НТВ

05.05 «ЧП. Расследование».
05.40 «Звезды сошлись».
07.25 «Смотр».
08.00,10.00 «Сегодня».
08.20 «Их нравы».
08.45 «Готовим с А. Зиминым».
09.10 «Кто в доме хозяин?»
10.20 «Гладкая дорога»
11.00 «Еда живая и мертвая»
12.00 «Квартирный вопрос».
13.05 «Поедем, поедим!»
14.00 «Жди меня».
15.05 «Своя игра».
16.00 «Сегодня».
16.20 «Однажды...»
17.00 «Секрет на миллион».
19.00 «Центральное телевидение».
20.00 Детектив «Раскаленный периметр».
23.40 «Международная пилорама».
00.40 «Квартирник НТВ у Маргулиса». Группа «Чаф».
01.50 Х/ф «Вор».
03.55 Т/с «Курортная полиция»

ДОМАШНИЙ

06.30 Джейми у себя дома. (16+).
07.30 6 кадров. (16+).
09.00 Мелодрама «Ой, мамочки...» (16+).
10.55 Мелодрама «Костер на снегу». (16+).
14.35 Мелодрама «Любка».
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
23.35 6 кадров. (16+).
00.30 Мелодрама «Лабиринты любви». (16+).
02.15 Мелодрама «Розыгрыш». (16+).
04.10 Рублево-Бирюлево. (16+).
05.10 6 кадров. (16+).
05.30 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

05.30 «Марш-бросок».
05.55 «АБВГДейка».
06.25 Х/ф «SOS над тайгой»
07.50 «Православная энциклопедия».
08.15 Д/ф «Годунов и Барышников. Победителей не судят».
09.20 Х/ф «Свадебное платье»
11.30 «События».
11.45 Х/ф «Спортлото-82»
13.35 Х/ф «Чужие и близкие»
14.30 «События».
14.45 Х/ф «Чужие и близкие».
17.30 Х/ф «Девушка средних лет»
21.00 «Постскриптум».
22.10 «Право знати»
23.40 «События».
23.55 «Право голоса».
03.05 «Чужой против хищников».
03.40 «Прощание. Михаил Евдокимов».
04.30 Д/ф «Месье темных сил».
05.15 «Осторожно, мошенники! Халовная работа»

ЗВЕЗДА

05.40 Х/ф «Максимка».
07.10 Х/ф «Царевич Проша»
09.00,13.00 Новости дня.
09.15 «Легенды музыки».
«На-На»
09.40 «Последний день». Рина Зеленая.
10.30 «Не факт!»
11.00 Д/с «Загадки века с С.Медведевым». «Екатерина Великая. Тайна спасительницы отечества»
11.50 «Улика из прошлого». «Смерть Александра Литвиненко»
12.35 «Теория заговора».
13.15 Х/ф «Приказано взять живым».
15.10 Т/с «Блокада».
18.00 Новости дня.
18.10 «Задан!» с Н. Петровым
18.25 Т/с «Блокада».
23.00 Новости дня.
23.20 «Десять фотографий». Ю. Николаев.
00.05 Х/ф «Балтийское небо»
03.35 Х/ф «Увольнение на берег».

воскресенье, 28 января

РГВК

07.00,08.30,19.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
07.55 «Мой малыш»
08.45 Х/ф «Весенняя сказка»
10.10 «Полифония»
11.30 «Правовое поле»
12.00 «О чем поведал старый пандур»
12.30 «Смотреть только детям»
12.45 «Учимся побеждать»
13.05 Д/ф «Лакские песни»
13.35 «Городская среда»
14.00 «Молодежный микс»
14.20 «Прогулки по музею»
14.50 «Агросектор»
15.20 «Линия судьбы»

15.50 Х/ф «Приключения Петрова и Васечкина. Обыкновенные и невероятные»
18.30 «Смотреть только детям»
18.45 «Годекан» Чародинский район
18.55 Телеочерк «Камилъ Чутуев»
20.20 «Служа Родине»
20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
21.50 «Вдохновение»
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.20 «Парламентский вестник»
23.45 Концерт к 30-летию Свердловского рок-клуба
02.00 Х/ф «Дуэль под солнцем»
04.10 «Служа Родине»
04.30 Х/ф «Приключения Петрова и Васечкина. Обыкновенные и невероятные»

ПЕРВЫЙ

06.00 Новости.
06.10 Комедия «Баламут».
08.10 М/с «Смешарики. Пин-код».
08.25 «Часовой». (12+).
08.55 «Здоровье». (16+).
10.00 Новости.
10.20 «Непутевые заметки».
10.40 «В гости по утрам».
11.30 «Дорогая передача».
12.00 Новости.
12.15 «Теория заговора».
13.15 «Надежда Румянцева. Одна из девчат».
14.15 Комедия «Королева бензokolонки».
15.45 «Афтар жгот». (16+).
17.30 «Русский ниндзя».
19.30 «Старше всех!»
21.00 Воскресное «Время».
22.30 «КВН-2018». Сочи.
00.45 Х/ф «Французский транзит». (18+).
03.15 «Модный приговор».
04.15 «Контрольная закупка»

РОССИЯ 1

04.50 Т/с «Срочно в номер! На службе закона».
06.45 «Сам себе режиссер».
07.35 «Смехопанорама».
08.05 «Утренняя почта».
08.45 «Местное время. Вести - Москва».
09.25 «Сто к одному».
10.10 «Когда все дома с Тимуром Кизиковым».
11.00 «Вести».
11.20 «Смеяться разрешается».
14.00 «Вести».
14.20 Х/ф «Алла в поисках Алла».
16.15 Х/ф «За полчаса до весны».
20.00 «Вести недели».
22.00 «Воскресный вечер с В.Соловьевым».
00.30 «Дежурный по стране». М. Жванецкий.
01.30 Т/с «Прово на правду»

НТВ

04.55 Боевик «Трио».
07.00 «Центральное телевидение».
08.00,10.00 «Сегодня».
08.20 «Их нравы».
08.30 «Малая Земля».
09.25 «Едим дома».
10.20 «Первая передача».
11.00 «Чудо техники».
11.55 «Дачный ответ».
13.00 «Наши ПотребНадзор»
14.00 «У нас выигрывают!»
15.05 «Своя игра»
16.00 «Сегодня».
16.20 «Следствие вели...»
18.00 «Новый русский сенсацион»
19.00 «Итоги недели».
20.10 «Ты не поверишь!»
21.10 «Звезды сошлись».
23.00 Х/ф «Осенний марафон»
00.55 Х/ф «Мафия: Игра на выживание».
02.40 «Судебный детектив».
04.00 Т/с «Курортная полиция»

ДОМАШНИЙ

06.30 Джейми у себя дома. (16+).
07.30 6 кадров. (16+).
08.45 Мелодрама «Миллионер».
10.50 Мелодрама «Счастье по рецепту». (16+).
14.20 Мелодрама «Будет светлым день». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
23.00 Д/с «Москвички».
00.00 6 кадров. (16+).
00.30 Мелодрама «Костер на снегу». (16+).
04.05 Рублево-Бирюлево. (16+).
05.05 6 кадров. (16+).
05.30 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

05.50 Х/ф «Похищение «Савойи»».
07.40 «Фактор жизни».
08.10 «Петровка, 38»
08.20 Д/ф «Людмила Сенчина. Где ты, счастье мое?»
09.30 Т/с «Всееленский заговор».
11.30,00.10 «События».
11.45 Детектив «Версия полковника Зорина».
13.30 «Смех с доставкой на дом»
14.30 «Московская неделя»
15.00 «Хроники московского быта. Без детей».
15.55 «Хроники московского быта. Трагедии звездных матерей»
16.40 «Хроники московского быта. «Левые» концерты».
17.30 Х/ф «Вчера. «Сегодня». Навсегда...»
21.15 Детектив «Тот, кто рядом»
00.25 Детектив «Тот, кто рядом»
01.25 Х/ф «Викинг 2».

ЗВЕЗДА

05.50 Х/ф «Я - Хортица».
07.05 Х/ф «Следствием установлено»
09.00 Новости недели с Ю. Подкопайевым.
09.25 «Служу России».
09.55 «Военная приемка».
10.45 «Детектив».
11.10 «Код доступа».
12.00 «Специальный репортаж»
12.25 «Теория заговора».
13.00 Новости дня.
13.15 Д/с «ВМФ СССР. Хроника Победы».
13.50 Т/с «СМЕРШ. Легенда для предателя», 1-4 с.
18.00 Новости. Главное.
18.45 Д/с «Легенды советского кино»
22.00 «Прогнозы».
22.45 «Фетисов».
23.35 Х/ф «Разорванный круг»
01.20 Х/ф «Единственная...»
03.15 Х/ф «Их знали только в лицо».

КУЛЬТУРА С 22 ПО 28 ЯНВАРЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

06.30,07.00 «Новости культуры».
06.35 «Легенды мирового кино».
07.05 Д/с
07.30,08.00 «Новости культуры».
07.35 Д/с
08.05 Х/ф «Продлился, продлился, очорование...»
09.30 Д/ф «Алтайские кержаки».
10.00,15.00 «Новости культуры».
10.15,17.45 «Наблюдатель».
11.10 XX век.
12.10 «Мы - грамотеи!»
12.50 «Острова». И. Рыжов.
13.30 «Черные дыры. Белые пятна».
14.10 Д/ф
14.30 «Библейский сюжет».
15.10 Г. Берлиоз. Симфония для оркестра с солирующим альтистом.
16.05 Д/ф «Гай Юлий Цезарь».
16.15 «На этой неделе... 100 лет нозод. Нефронтовые заметки»
16.40 «Агора».
18.45 Д/ф «Часы и годы».
19.30 «Новости культуры».
19.45 «Главная роль».
20.05 «Правила жизни».
20.30 «Спокойной ночи, малыши!»
20.45 Д/ф
21.40 «Сати. Нескучная классика

Абдулашим ГЪАЖИМУРАДОВ,
муьгъверганви

2017-ЙИСАН АВГУСТ. Педагогикадин институтдай зенгзава хуьруьн муаллимдиз: бес вун исятда иниз атана кланзава. Акъата. Гуьзлемишзава.

Ана зун дидед члаларин сектордин заведующийдизни вахтуналди директордин везифаяр тамамарзавай Гьамзат Жамалудиноваз герек хъанва.

Лезги школайриз “Азбука” агакъзавач

Лугъузва хьи, алай аямдин дегишвилерихъ галаз алакълу авуна, вуна сифте яз школадиз къвезвай лезги аялриз “Азбука” туькълурна кланзава. Вахт тлимил я - декабрдин 24-далди. Им вири республикадин вилик акъвазнавай месэлайрикай виридалайни важиблуди я. Вири члаларал ахътин цийи ктабар акъудна кланзава. Анжах лезги школайриз ам туькълурдай кас жагъизвач. Месэла Москвадин ва чи республикадин Кылин гуьзчивилик ква. Саки гъар юкъуз чавай хабар къазва. Зазни лезги школяар ктабар авачиз амуькна кланзавач. Чалай аслу вири мумкинвилерни хиве къазва...

- Вири хъсан я, амма залай а кар и куьруь вахтунда алакьдач. За сифтегъан классра кваллахзавач, я заз ана кваллахдин системани эсыллагъ чидач. А ктабдихъ галаз зи са алакълани хъанач, авач. Хтулризни 1-классда клелун патара къисмет хъана. Квез герекдини зи гилин хатлар ваь, компьютердин вариант я. Адаври, гьикъван къе заз айиб ятлани, зун таниш туш, я ам захъ авазни авач. Зун, квез аквазва, яшлу я. Хиве къуна, инлай хъфин къегьалвал туш. Ктабар аялрин гъиле хъсанбур кланда. А кардин терефдар зунни я. Гьаклни зун хуьре яшамеш жезва, кваллахални ала, клвалени ялгъуз я. Агакъдач. Куьне ахътин кас сифтегъан классра гьакъисагъвилелди кваллахзавай тежрибалу муаллимрин арадай жагъура, зани, герек хъайитла, завай жедай куьмекар адаз гуда, - лагъанай за.

Эхирни чун са меслятдал атана. Ктабдал кваллахдай мумкинвал заз гун патал директорди чи райондиз образованидин управленидин начальникдиз зенгна. Школадин директордиз вичин къуллугъдин тиваруни хъай чарни хъена. Москвадизни лезги школайриз цийи “Азбукадин” автор зун тирвилил малуматар рекъе туна. Зун кваллахдин эгечина. Кардин важиблувал гьиссна. Аялрин гъилера авай ктабрихъ галаз таниш хъана. Чешне патал Россиядин маса халкъарин “Азбукаяр” жагъурна. Сифте-

гъан классра кваллахзавай тежрибалу муаллимрихъ галаз жуван хайи хуьре ва райметодкабинетди меслят къалурай маса (Мегъарамдхуьруьн, Филерин, Бут-Къазмайрин) школайрани ихтилатар авуна.

СЕНТЯБРЬ. Клелунин йисан сифте йикъара винидихъ тивар къунвай институтдин дидед члаларин сектордин илимдин къуллугъчийри - Хайбула Вакиловани Жаклина Мейлановади саки гъар юкъуз зенгер ийиз, кваллахдикай хабарарни къаз хъана. Са сеферда директорди чун (зун хътин, маса классриз, халкъариз учебникар туькълурзавайбур мадни авай) санал кватина, кваллах ни гьикл ийизватла, хабарар къуна, суьгъбетарна.

За лагъана: “Лезги школайра лезги аялриз урус члалал гузвай тарсарин къадар лезги члалал гузвайбурулай гзаф я. Урус алфавитда авай гъарфарин къадарни (33) лезги алфавитда авайбурулай (45) тлимил я. И гьалди чаз алфавитдин са-са гъарф урус тарсунилай вилик лезги тарсуна аялриз чирдай мумкинвал гузвач. Илимда чирвал гунилни къачунин диб яз гьисабзавай принципдал-опережендал (чизвайдалай чирзавайдал) - амал авуна хъсан “Азбука” туькълуриз хъун мумкин туш. И принципдал бинеламиш яз туькълурнавай ктабрай

тлани Президентди, а мумкинвилер чахъ гъеле авач...

Сентябрдин эхиримжи йикъар. Физва зун жува ийизвай кваллах къалуриз чи Педагогикадин институтдиз. Директор чкадал жагъанач. Дидед члаларин сектордин заведующийди лагъана хьи, икл виже къведач. Ктабда хъун лазим тир шикилар урус гафаралди кхьин герек я, белки, урус художникдал ацалтайтла. Генани, им гилин вариант я къван, бес “компьютердин вариант клан жеда” лагъаначирни? Ам чна Москвадиз рекъе твазвайди я. Школадиз герек ктаб акъудун патал гъабурун разивал кланзава.

За гила вуч авун лазим я? Компьютерни квалле ава. Вуганва директорди институтдай. Амма заз ам чирдай вахт, я квалле адал кваллахдай маса кас авач. Вилик “Азбука” ква. Ам агакъарна кланзава. Гьадал кваллахун важиблу я. Вахт физва.

Кваллахзава...

2-вариант гваз хъфизва институтдиз. Директордин эмирдалди заз куьмекдиз эверна кваллай гъизва чпин са къуллугъчи, табасаранви. Адани лугъузва хьи, вичиз лезги члал чидач. Гъавилай компьютердал кватлун хиве къаз жедач.

- Бес чна вучда? - фикирдик акатна директор.

- Куьмек клан жеда, куьмек. Ктаб къве касди туькълурдайвал ийиди чна. Къе-пака жагъурда 2-касн. Вуна гъеле гъарфарал къведалди ктабда вуч хъун лазим ятла, гъам гъазура, - лагъана дидед члаларин сектордин заведующийди. Табасаранжува чпин школайриз туькълурнавай “Азбукадиз” чешне яз гайи са шумуд чарни гваз хъвезва зун кваллиз. Кваллахзава. Институтдихъ галаз алакъл телефондай хуьзва.

- Куьмекни жагъана. Алим. Педуниверситетдай. Ада хиве къунва. Вуна гъа ваз лагъайвал кваллах ая! - хабар гузва заз зенгиналди.

ОКТАБРЬ. Жува хъувур кваллах гваз хъфизва зун институтдиз. Чкадал герек ксар тахъун себегъ яз, ктабдин соавторни жагъун тавуна, жува авунавай кваллахдин копия илимдин са къуллугъчидив туна, компьютердал кватлиз жедай касни жагъурна, материал гъадавни вугана, зун кваллиз хтана.

НОЯБРЬ. Нубатдин сеферда физва Махачкъаладиз. Аквазва соавторни - педуниверситетдин муаллим. Ада зи соавторвал (“Азбукадихъ” галаз жедай уртахвал) хиве къунач. Вичиз закай хабар авач лагъана.

Институтда (цийи директорди) вуна “Азбука” электронный вариантда чав вахтунда агакъарнач, гъавилай вахъ галаз чи меслятни куьтягъ хъанвайдай я. Автор масад жеда лагъана. Дидед члаларин сектордин заведующий азарлу тир. Ада телефондай гайи жаваб цийи директордин фикирдив къазвачир. Ам вичин гафунал аламай.

ДЕКАБРЬ. Акъатзава и варзни.

Лезги школайриз 2018-йисуз цийи “Азбука” агакъзавач. Кар ана ава хьи, 2018-йисалай школайра лазим ктабар анжах Россиядин образованидин Министерстводи акъуднавайбур кардик кутазва. Адан приказдалди (14.12.2009, № 729) ихтияр ганвайбур, маса идарайри акъуднавайбур - ваь. Чи гъилера авай “Азбука” Смоленскда акъуднавайди я. Ингъе гъа ихътин гъалар ава.

Руьгъдин ем - сифте чкадал

Шагъабудин ШАБАТОВ

ЧИ лезги миллет, ам халкъ хъайи члавалай башла-мишна, девирра къунши халкъарихъ галаз къуьнкъуьневаз, къве гъилелди зегъмет члугваз, гьалалдин фу нез, гъуьрмет-хатурдалди, къеве авайдаз куьмекиз яшамеш хъайиди я. Ада са члавузни чапхунчийрин вилик метлер ягъайди туш. Авай гаф чинал лугъуз вердишди тирвилай чав женнетдин юкъ хътин берекатлу, абуземзем булахринни кламарин, вацларин гьалкъада авай чилер-чи Лезги Ватан агакънава. Ам пакдиз хуьн, несилприв агакъарун гъар садан буржи я.

Лезги лагъай гаф гъар са лезгидин рикле авай гъалибвилн пайдах хъиз я. А пайдахдин нурдик, къуватдик хъурай чун эбеди!

Чи баркаллу бубайрилай хайи чил, члал, хъсан адетар хвена, чал агакъариз алакълна. Абуруз регъят хъайиди яни бес? Чун гъа бубайрин руьгъ квайбур тушни?!

Зи дуст, рагъметлу Шамсудин Тагъирова вичин “Зи хайи хуьр, зи Камар хуьр” шиирда хъенва:

*“Вун гъинай?” лагъай члавуз,
Уьзягъдиз, тавуна таб,
“Камар хуьрйя я зун” лугъуз,
За эллериз гуда жаваб”.*

За гила фикир ийизва, Камар хуьр 15 кваликай ибарат я (тир, гила ам амач), инай я зурба алимар, я композиторар, я игитар акъатнач. Ятлани, и хуьруьн жемятди, вичел леке тагъана, гьалалдин зегъмет члугваз, пелекай гъекъ шуткъуниз, фу тлуьна. Эгер хуьр алчах инсанар авайди тиртла, белки ада вич анай я лугъун мумкин тушир. Гъавилай ада уьзягъдиз “Камар хуьрйя я зун” лугъузва.

Чазни, за умуд кутазва, “Вун гъинай я? Вун вуьж я?” лагъана хабар къурла, “Дагъустандай, Лезгистандай, зун лезги я” лугъуз, утанмиш - регъуь хъана кландач. Чиниз яр акъатдай крар чаз къисметни тахъурай.

Гъавилайни за лугъузва: “Зун дуствилел къарубурукай сад я къе, садвал акваз чи халкъарин, шад я къе”.

За вири девирда, яни зи уьмуьрда, хайи члалаз, чилиз, Ватандиз къуллугъ авурди я. Заз зи чан хъиз багъа я лезгивални. Зун са члавузни миллетчи хъайиди туш, за дамах ийизвайди а кар я хьи, чаз тарихрайни малум жезвайвал, лезги халкъдилай халисан, Аллагъ риклел алай инсанрилай хъиз, чеб киле тухуз алакълдай я.

Алимри тестикъарзавайвал, лезгийар Кавказдин къадим, бинелу халкъарикай сад я, абурухъ чпин клел-кхьин, гьукуматни хъана. А къадим тарих авай халкъ бес вучиз вичин тарих жагъур хъийиз кланз сиягъатда ава? Вучиз чи гзаф ивираг гел галачиз квахънава? Авайвал лагъайтла, алай вахтунда чна лезги халкъдин эдебият ва меденият хуьникай гзаф лугъунар, кхьинар ийизва. Ятлани, рикливай адаз куьмек гудай, гележегдин несилар тербияламишдай крар тлимил я. Къе чун хъиз, къвезмай несиларни чи тарихдихъ къекъвез амуькдачни?!

Уьлкведа киле фейи ва физвай дегишвилери чи медениятдизни эдебиятдиз, чи руьгъдиз еке таъсирзава. Яратмишунрал машгъул ксар тлимил туш. Халисан устадар вуьжар ятла чир жезмач. Пул хъайила, вуч клантлани чап ийизва. Амма художественный ядигарар жезвани абур?

Шаир Майрудин Бабаханова гъавайда лагъанвач жеди: “Лезги литературадин паруяр ацахънавай хътинди я - ана гзаф данаяр аваз аквазва”... “Чи поэзия кимин чуькъандиз ухшар хъанва, гьикл лагъайтла, анал къвез, ни хъайитлани чпин “яцлу яklar” эцигзава”. Яратмишзавайбурун союздин кваллах тартибдик квач...

Бязибуруз газетар, журналар кхъиз кланзавач. Абур зи квез я лугъудайбурун гзаф жезва. Амма руьгъдин ем галачиз яшамеш хъун - им чна чун савадсуз авун тушни меер?

Газет, журнал кхьин гъардан вичин хсуси кар я, амма зун тажубарзавайди ахътин инсанрин руьгъдин гъвечиливили я.

*Гьикъван куьне чав гъисс ийиз
Тада етимвал?
Я сивиз къей азиз дустар,
Гъинва итимвал?*

*Агъзур йисар апатнавай
Шаиррин геле
Къе къекъвезва, цлар жагъуриз,
Физвачни зегъле?..*

*Гъилевайбур куьз ахъайда?
Авачни къадир?
Вучда ахпа чахъ къекъведай
Атайтла девир?!*

Лезги
газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин
печатдин ва информациядин
министерство

367018, Махачкъала,
Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М. А. АГЪМЕДОВ

65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
СОВЕТНИК
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

65-02-81

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ

65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН

Н. М. ИБРАГЪИМОВ

65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН

Ж. М. САИДОВА

65-00-59

КУЛЬТУРАДИН

Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ

65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН

М. А. ЖАЛИЛОВ

65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН

Р. С. РАМАЛДАНОВА

65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ

65-00-62

КАССА

65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР

М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ

Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР

Ж. САИДОВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информационный техноло-
гийрин ва массовый коммуницийрин хиле
гуьзчивал авунин рекъай Федеральный къул-
лугъдин Дагъустан Республикада авай Управ-
лениди 2016-йисан 12-декабрлид регистра-
ция авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва.
Макъалайриз рецензияр гуьзвач ва абур эл-
къвена вахкузвач. Редакциядинни макъалай-
рин авторрин фикирар сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА

ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован
проспект, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.40

Газет "Издательство" "Лотос" ООО-
дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,

Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7015

И - И лишандик квай материалар

гъакъидихъ чапзавайбур я.

И - Икъван яшар хъанвайбуру кълрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты

"Лезги газет"

УФК по РД

Отделение - НБ РД г.Махачкала

БИК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Гь

Мубаракрай!

Зегъметдин ва дядедин ветеран, зурба тешкилатчи ва на-
сигъатчи, члехи буба ва улу-буба, несилриз чешне тир ру-
ководитель, багъманчи ва майвачи, чилин, кълвалин, хуь-
руьн, республикадин таъсиб вине тур хва
Мегъамедагъа Рамазанович СУЛТАНОВАЗ:

Чилин зегъметчи,
хуьруьн зегъметчи,
Гъар са жизвидин дуьм-дуьз
къимет чиз,
Я гун, я къачун тавурди
хуьре,

Гъамиша къвазна
гъахъунин къиле.
Яратмишна кар, артухиз
шартлар,
Багъишна халкъдиз
берекатрин бар.

Ийиз я гъазур виш йисаз
къуллугъ,
Агъзурра агъзур ваз я
чи сагълугъ!
Берекатлу чил, эсумарт,
ачух гъил,

Рагъ хъиз винева жев
ацукъай къил.
Хас я гъакI акун -
жеснет я Луткун.
Буба хъиз рикIел,
мецел гъизва вун...

ВИ 90 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ ТЕБРИКЗАВАЙ ВЕЛЕДАР, ХТУЛАР,
ПТУЛАР ВА ШТУЛ.

Москвада яшамиш жезвай,
Цийи Макъарилан тир Шагъдин ШАБАТОВАЗ:

РикI динж авур хва я вун
чи, -

Дидединни бубадин.
Вуна анжсах гъисс ийизва,
Тек гъам кар яз зурба тир.

ВАЗ ГЪУЪРМЕТ ИЙИЗВАЙ ВИРИ МУКЪВА-КЪИЛИЯР,
ЯРАР-ДУСТАР, ХУЪРУЪНВИЯР.

Ви балайри ви рикIни динж,
Дуба я, хва, авурай.
Вазни гъа ви бубадиз хъиз,
Птуларни акурар.

Агакърай вун мадни члехи
Ви уьмуьрдин бахтарихъ.
Чанни сагъ,
рикI архайин яз,
Виш йисарин яшарихъ.

Яр дустарин рикI алай хва,
Хатур-гъуьрмет бул авай.
Бубадин пай ганва вазни,
Берекатдин къул авай.

45 йис дуьм-дуьздиз
Гъалун зурба кълалах я.
Кстахвал вахъ хъайиди
туш.
Вун багърийрин дамах я!

Нумрадиз чар

Сагърай лугъузва

"Миграгъ" тешкилатдин Ма-
хачкъалада яшамиш жезвай ве-
килри Докъузпара райондин
больницадин къилин духтур,
карчи ва инвестор Шагълар БУХ-
САЕВАЗ сагърай, ви девлетар
ва жумартвал мадни артух хуь-
рай лугъузва.

Акълтзавай несилар патал
хуьруьн къене вири мумкин-
вилер авай ахътин цийи бахча
ачухун, гъакъикъатдани, алай
девидра къегъалвиллиз барабар
я. Несилар патал харж авур гъар

са манатдини гележегда вичиз
гекъигун авачир девлетар хки-
дайдал шак алач.

Цийи бахча неинки аялар
патал имарат я, ада Бухсаеврин
тлвар гъамиша хъсан патахъай
рикIел гъида, алхишрин гафар
мецел къведа:

Квахъдайбур туш несил
патал

Члугур зегъметар.
Гъетериз къван артухарда
Элдин гъуьрметар.

Тешкилатдин векилар: Къ.АКИМОВ, А.ЭСЕТОВ,
А.КЪАРДАШ, А.БАЙРАМОВ, Б.БУТАЕВ ва масабур.

"ЛГ"-дин 2-нумрадиз акъатай сканворддин жавабар:

ДУЪЗ ЦІАРАРА: Кьеркъеш. Истиклан. Къияс. Ватан. Векъ. Дев-
летлуди. Ватанперес. Телли. Шагъадатнама. Намус. Араз. Иена.
Абдулбари. Игътият.

ТИК ЦІАРАРА: Адет. Емиш. Ришвет. Украина. Азаб. Къенси. Ват.
Нисини. Истивут. Наантали. РикI. Тарс. Къамат.

Яргъал йисара Мегъарамдхуьруьн
райондин Филерин хуьруьн малар куь-
кардай "Самурский" совхоздин директор-
виле, "Коммунист" ("Лезги газет") газет-
дин хсуси корреспондентвиле, "Садвал"
СПК-дин председателвиле кълалахай

Юсуф Шагъламазович АЙВАЗОВ

90 йисан яшда аваз кечмиш хъунихъ га-
лаз алакълалу яз "Лезги газетдин" редак-
циядин коллективди рагъметлудан багъ-
рийриз ва мукъва-къилийриз башсагъ-
лугъвал гузва.

М.Р.Асулова

И йикъара неинки Ахцегърин
хуьруьнвиар, гъакIни вири район-
эгълияр патал пашман вакъиа
хъана - залан азарди къакъудай,
чинал гъамиша хъвер алай, ри-
кIиз чими, хъсан инсан, вафалу
дуст, играми диде, тежрибалу
пешекар Асулова Минара Расу-
ловна уьмуьрдин эхиримжи се-
фердиз рекъе туна.

М.Р.Асулова 1957-йисан 16-
июндиз Ахцегърин хуьре диде-
диз хъана. Гъвечли члавалай рикI
музыкадал алаз, ада вичин вири
уьмуьр гъа и рекъиз бахшна.
ДГПИ акълтларайдалай къу-
лукъ ада, 1975-йисалай башла-
мишна, музыкадин муаллимвиле
кълалахнай. Гуьгъуьнлай,
2002-йисалай къулукъ адакай
Ахцегъ райондин Р.Гъажиевадин
тлварунихъ галай музыкадин
школадин директор хъана. Са-
нал кълалахай юлдашриз Мина-
ра Расуловна агъайна, успагъ

дишегъли, хъсан чирвилер авай
педагог, тежрибалу директор,
къени къилихрин, чарадан дер-
диникай хабар къадай камаллу
инсан яз чидай. Аллагъдин рагъ-
мет хуьрай вичиз.

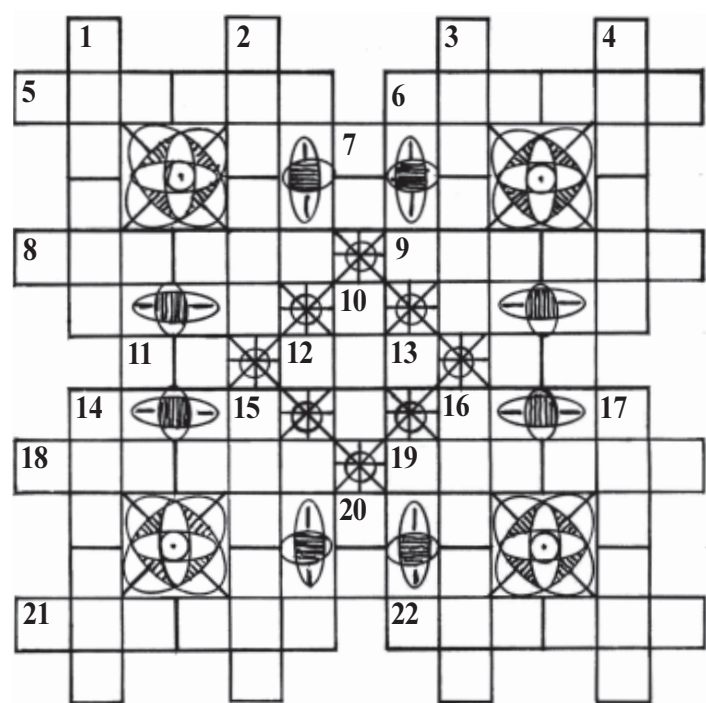
Ахцегърин Р.Гъажиевадин
тлварунихъ галай музыкадин шко-
ладин муаллимрин профсоюздин
коллективди ва ина кълзавай
ученикри Минара Расуловнадин
багърийриз, мукъва-къилийриз,
дериндай хажалат члугуналди,
башсагълугъвал гузва.

Кроссворд

И кроссворд ацлурин патал, агъадихъ ганвай гъар пуд гафуникай
са гаф хкудна кхъин лазим я.

КЪЕИД: Бязи куьруь гафар мана авачирбур я.

Туькьлурайди - Салигъ ИБРАГЪИМОВ

ДУЪЗ ЦІАРАРА: 5. Акъажун - Бицлек - Девриш. 6. Памбул - Нукъсан
- Фургъун. 8. Оратор - Хинклар - Буйругъ. 9. Пенжек - Пларас - Рапорт.
11. Си-Ли-Ми. 12. Гъоа - Хив - Къав. 13. Я ц - Уьц - И ц. 18. КълалакI -
Къенфет - Иллаки. 19. Фанера - Читата - Хырхъам. 21. Къуьгъвер -
Къаймах - Женжел. 22. Къуршах - Жуьреба - Заргар.

ТИК ЦІАРАРА: 1. Байкъуш - Зунжур - Екевал. 2. Ярувал - Чартух
- Юбияр. 3. Санжах - Эферар - Шаират. 4. Эхират - Шуьрбет - Сумбат.
7. Ач - Ич - Уч. 10. Фий - Гъед - Арш. 14. Гергер - Уьлуьган - Кълалах.
15. Нифрет - Хъалхъам - Уюнсуз. 16. Цитрус - Цлангур - Турпуц. 17.
Тешкиш - Япатлар - Цлалрал. 20. Югъ - Угъ - Игъ.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди вахан руш-хтул,
Ахцегъ райондин музшколадин директор

Минара Расуловна АСУЛОВА

рагъметдиз финихъ галаз алакълалу яз Эсетов Азединаз, рагъ-
метлудан хизандиз, вири багърийриз, школадин коллективдиз
башсагълугъвал гузва.